

GAZDASÁGI LAPOK

47. szám.

Megjelenik minden vasárnap

1909. November 21.

Őszi trágyázáshoz a Thomassalakiszt

csillag

védjeggyel

helyesen alkalmazva, min-
legelőcsőbb foszforsavas mű-
munkákkal és árajánlat-

den növénynek legjobb és
trágyája. — Kivánatra szak-
tal készségesen szolgál

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Andrásy-ut 49. sz.

a Thomasphosphatfabriken G. m. b. H., Berlin, magyarországi vezérképviseleje.

Óvakodjunk a hamisítástól
és figyeljünk a védjegyre!

Minden zsák ólomzárral és
tartalomjelzéssel van ellátva!

ELADÓ

Ő fensége Lajos bajor kir. herczeg sár-
vári uradalmában

2 darab 3 és fél éves nőri ménió.

Bővebb felvilágosítást nyujt:

Urad. Jószágigazgatóság
Sárvár (Vasm.)

Nyári munkások szerződötése.

Április vagy májustól kezdve november 1-ig terjedő nyári munkákra lehet
általam munkáscsapatokat kapni, 10—30—40—60 párból álló csapatokban.

FŐLTETELK: Kapálás, mindenféle széna, here, zabosbüköny, gabona-
behordás, kazalozás, cséplés, cukorrépa-kiszedés és a többire vállalkoznak nap-
számban vagy átlagárban, ételmezés mellett.

Férfiak minden munkanapra: 1200 □ öles hold takarmányrépa kiszedés 14 K
az e'ső két hónapban ... 1 K 40 fill.
a második két hónapban ... 2 K
a harmadik két hónapban ... 1 K 20 fill.
Ezenfelül a gazdának minden holdért 20 fillér.

Nők minden munkanapra: Conventio fejenként és naponként:
4 hónapra ... 1 K
2 hónapra ... 1 K 40 fill.
Az általában kiadott munkák egységárai:
1200 □ öles hold széna, here, zabos bük-
köny levágás ... 2 K 60 fill.
1200 □ öles hold 6-zi gabna vágás, kötés,
keresztberakás ... 9 K
1200 □ öles hold tavaszi gabna vágás,
kötés, keresztberakás ... 8 K
1200 □ öles hold cukorrépa kiszedés 24 K
7-es számú liszt ... 80 deka
6-os " ... 60
z irpénz ... 10 fillér
pálinka ... 2 1/2 deczi
burgonya ... 1 1/2 kg.
főzelék ... 1 1/2 deczi
Minden vasárnap ... hus 1/2 kg.
Minden hó elsején ... szalonna 1 kg.
Gazda, algazda és szakácsnének külön
fizetés.

Érdeklődők forduljanak:

Unterfrancz József munkásgazdához Radocz, u. p. Oszlány
(Barsmegye.)

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Budapest, VIII., Baross-utca 10. szám.

Alakult 1900.	Biztosítéki alap:	Alakult 1900.
Alapítványok a kormány hozzájárulásával	1,980.100— K	
Tartalékok	1,255.767-35 "	
	Összesen: 3,235.867-35 K	
1901. évi fölösleg	90.349— K	1905. évi fölösleg
1902. " "	59.782-26 "	1906. " "
1903. " "	109.331-73 "	1907. " "
1904. " "	72.483-23 "	1908. " "

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére
különléte módozatok szerint. Az üzleteredményben a biztosított tagok díjará-
nyukban részesülnek és az 1901. évi üzletfölsölegből ugy a tűz-, mint a jég-
kár ellen biztosítva volt tagok 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak. Az 1902.
évi üzlet fölsölege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. Az 1903.
évben a jégkár ellen biztosítottak 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak. Az
1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2—2 százalékos díjvissza-
térítésben részesültek. Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5—10
évre adják fel biztosításukat 5 százalékos engedményben részeltettek. Biztosi-
tási ajánlatok benyújtandók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével.
Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál

Az igazgatóság.

Dió- és kőrísfa

10—100 darabszámra, de nagy mennyiségekben is
vételre kerestetik. Utbaigazítással szolgál a „Gazda-
sági Lapok“ kiadóhivatala 925. szám alatt.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 68,
Által a legjutányosabb árak mellett ajánlitnak:
Locomobil és gőzcséplőgépek,
szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-
resták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők,
boronák,
sorvetőgépek, Planet jr. kapálók,
szecskaavágók, répvágók, kukoricsza-morzsolók, darálók,
örlőmalmok, egytetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu
ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

MEGJELENT

KODOLÁNYI-féle 1910. évi GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR

a szokott csinos kiállításban, de az eddiginél
sokkal bővebb és változatosabb tartalommal.

50-ik ÉVFOLYAM.

Ára helyben 2 korona 80 fillér. Ajánlott postai szét-
küldéssel 3 kor. 25 fill. Utánvétellel küldve 3 kor. 45 fill.

Megrendelhető a GAZDASÁGI LAPOK kiadóhivatalá-
ban, Budapest, IV. kerület, Múzeum-körút 7. szám.

Pályázatokhoz csak bizonyítványmásolatok csatolandók. Eredeti bizonyítványok elvesztéseért a kiadóhivatal nem vállal felelősséget.

KIS HIRDETŐ

Kis hirdetések ára: minden egyes szó 4 fillér, csak oly levelek továbbíthatnak, melyek a szükséges postabélyeggel ellátva küldetnek be.

Alkalmazást keresők.

Uradalmi

pénztárnoki vagy számvevői állásra ajánlkozok egy arra minden tekintetben képzett egyén. Tudakozódások „J. J. 1089” jegy alatt a kiadóhivatalban.

Állást keres

földmivesiskolát végzett 23 éves egyén, ki egy nagyobb gazdaságban felmondatlan állásban alkalmazásban van. — Czim a kiadóhivatalban 1112. szám alatt.

Intézői állást

keres a gazdaság minden ágát alaposan értő, szorgalmas, érellyes, 17 évi gyakorlattal s erről jó bizonyítványokkal rendelkező gazdatiszt, ki jelenleg is egy 1100 kat. holdas gazdaságban van alkalmazva mint gazd. intéző. Szíves megkereséseket a kiadóhivatal továbbít 1133. szám alatt.

Gépész

bármely ipartelepre állást keres január elsejére. Czim: Király Sándor, Devecser, műmalom.

Érettségi vizsgát

tett és a keszthelyi m. kir. gazdasági tanintézetet jó sikerrel végzett, 37 éves, nőtlen, izraelita vallású. 12 1/4 évi gyakorlattal bíró intelligens fiatal ember, beszél és ír németül és magyarul, f. évi november 15. vagy december 1-ére való belépésre, irnoki vagy segédtiszti állást keres. Cime: Sonnenfeld Ödön Ó-Hodospusztá, u. p. Enying, Veszprém-megyé.

Földmivesiskolát

végzett, 36 éves, kiscsaládu egyén egy 2000 holdas belterjes gazdaságban szerzett gyakorlattal, új évre megfelelő állást keres. — Czim: Csotár Ferencz, Bakony-szentlászló.

Kitűnő referenciákkal

biró fiatal, ép, erős, megbízható. józan erdész ember, ki az erdészet, vadászat terén bővebb tapasztalattal rendelkezik, keres uradalomban vagy jobb vadásztársulatnál erdőkezelői vagy erdőőri, illetve vadászai, jobb vadőri állást. Igényei szerények. Megkereséseket a kiadóhivatalba kérek „Erélyes 1086” jeligére.

Földmives iskolát

végzett, 36 éves, kiscsaládu, két évi gyakorlattal, egy a külső, mint belső gazdasági teendőkből jártas, megfelelő állást keres. Állásomat családrom viszonyai miatt óhajtom változtatni. Megkeresések e lap kiadóhivatalához 923. sz. a. kéretnek.

Okleveles gazda,

ki a magyar és román nyelvet tökéletesen, a németet kissé bírja, gazdasági segédtiszti állást keres. Megkeresést a kondicziók közlésével Fürös Flórián okl. gazd. Sárszeg, Biharm., u. p. Poklostelek címre kérem.

Betöltendő állások.

Ispán,

keresztény egyén, ki több évi gyakorlattal bír, esetleg 35, 45 év között a gazdaság összes ágaiban teljesen jártas, szerény igényekkel bír, kerestetik 1910. január 1-re. Folyamodványok a bizonyítványmásolatokkal, melyek vissza nem küldetnek, Özv. Báro Braunecker Lamoralné, Csabacsüd czimzendő.

A puszta-ujnépi

uradalomban (u. p. Nagykanizsa) betöltendő az **intézőtiszti** állás. Az intenzív gazdálkodásban, állattenyésztésben, tejgazdaságban hosszabb, eredményes gyakorlattal bíró pályázók kéretnek bizonyítványmásolataikkal és igényeik megjelölésével felszerelt kérvényüket családi állapotuk feltüntetésével melletti fenti címre küldeni.

Béresgazda

több évi gyakorlattal január 1-én leendő belépésre felvétetik. **Marton Ignác és Sándor, Nagypécse, Balatonfüred mellett.**

Gazdasági állások.

Valamennyi betöltendő állás teljes címeikkel olvasható a 10-ik évtolyamban álló Országos Pályázati Közlönyben. Ingyen mutatványszám. Budapest, József-körút 38. szám.

Ujévre

kerestetik: intéző, több gazdatiszt, segédtisztek, maglárosok, kulcsárok, irnokok, gazdák, tehénészek, gyakornokok és többféle gazdasági személyzet. Bővebb olvasható az Országos Pályázati Közlönyben. Mutatványszám ingyen. Budapest, József-körút 38. szám.

Pályázat.

Báro Springer Gusztáv vágóvölgyi uradalmaiban nőtlen irodatiszti állás betöltendő. Csak oly egyének pályázhatnak, kik magyar honpolgárok, magyar gazdasági tanintézetet végeztek és a német nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják. Ajánlatok Jószágigazgatóság Bucsanyn, Nyitra megyé címre küldendők.

Ispáni állás

december, esetleg január 1-re betöltendő. Megkivántatik erély, szorgalom és jártasság minden gazdasági teendőkből. Fizetés 1600 korona készpénz, 1 magyar hold föld és 300 □ kert használata, naponta 2 liter tej, szabad lakás és tüzelő. Ajánlatok bizonyítványmásolatokkal, melyek nem küldetnek vissza, budabicskei uradalmi gazdaság, Bicske címre küldendők.

Földmivesiskolát

végzett, szerény igényű, nőtlen fiatalembert keresek 1910. január 1-re. Jobb gazdaságokban szerzett pár évi gyakorlat okvetlen követeltetik. Ajánlatok és bizonyítványmásolatok, melyek vissza nem küldetnek, Jery Adolf bér-gazdasága, Fonyód, Somogy m. címre intézendők.

Gazdasági intéző

állás egy felsőmagyarországi grófi uradalomban betöltendő. Magyar honpolgárok, kik 35 éves korukat túl nem haladták, kath. hitvallásúak, a magyar és német nyelvet szóban és írásban, a tót nyelvet szóban bírják és lehetőleg egy gazdasági intézetet sikerrel végeztek, magyar és német nyelven irt ajánlatukat bizonyítványmásolatokkal ellátva a grófi uradalomhoz Poroszkán (Trencsén m.) küldjék be.

Muraközi

hidegvérű (nóri) igás

tenyészllovak,
tenyészmenek

és

választott csikók

nak közvetlen a tenyésztőtől vagy vásárokon való beszerzésénél szolgálataimat a t. gazdaságosság b. figyelmébe ajánlom. A vásárok jegyzékét kívánatra szívesen megküldöm. Leglelkismeretesebb kiszolgálás.

Ia referenciák!

Fischl Jakob

Ligetvár

posta **Murakirály** (Muraköz).

Sürgönyczim:

Xp. Fischl Murakirály.

Küldöncz Ligetvár.

Őszi borsó 28. kor.

Jánosnapi rozs 22. —

Őszi árpa 18. —

Gróf Zeleki Arvéd

uradalmában

Koncza.

GAZDÁK
figyelmébe!

50% olcsóbb,

pyroleum
világítása.

A pyroleum szagtalan, nem füstöl, nem gyúlékony és már **több ezer uradalomban bevezetett.**

Számos elismerő levél nálam betekinthező. Próbaküldemények 2 korona utánvét mellett. Kívánatra prospectus ingyen és bérmentve

Degen Jakob

BUDAPEST,

IX. ker., Közraktár-utca 22.

Lőrincz István

Budapest, Muzeum-körút 5.

Szép box lovagló-csizmák

készen is kaphatók.

Őszi szállításra előjegyezhetők

Reitter Őszkár

főkapitány fajbaromfi-gazdaságában **NAGY-BECSKEREKEN** Angliából hozatott telivér fajtisza legelsőrendű állatok:

Óriás nagy angol emdeni liba, him 25 K, tojó 25 K.

Óriás nagy pekingi kacsa, him 10 K, tojó 8 K. Fehér Wyandotte (amerikai kitűnő téli tojók).

Fehér Orpington, him 10 K, tojó 8 K.

Sárga Orpington, him 10 K, tojó 8 K.

Allami nagy aranyérem.

Külföldi és hazai legelső és legnagyobb kitenyészések. **Kitüntetések:** Arad, Budapest I., Budapest II., Békéscsaba, Lovrin, Lugos, Nagybecskerek, Nagyvárad, Pozsony, Pécs, Pancsova, Szófia, Szatmár, Szeged, Szabadka, Temesvár, Veszprém, Wien, Zenta.

Eladó

egy pár hibátlan 4 éves, szép járású, egy nyereg alatt, mint kocsiiban teljesen megbízható, ritka erős két darab ponny, továbbá akác ránkfa jutányos árban eladó, komoly vevőnek felvételi jegyzéket küld. **Özv. Báro Braunecker Lamoralné. Gabacsüd.**

Bolgár kertészetre

igen alkalmas, Budapesttől 4 órányira, vasutállomástól 2 kilométernyire fekvő, könnyen öntözhető konyhakert 3000 négyzetölterjedelemben, lakással együtt, bérbeadó. Fekszik Veszprém megyében. Ajánlatok „**Bolgár kertészet 1135**” jeligére e lap kiadóhivatalába kéretnek.

Gyors, pontos, olcsó földmérés!

Stadel-Torkos földmérő-taliga. Világhírű szabadalom 18 államban. Kapható **Stadel gépgyárában, Győrött.**

Megvételre kerestetik

egynéhány waggon zöld, nád, kákamentes

széna.

Legelősebb ajánlatok „Preiswerth” jelige alatt **J. Aubrecht Annoncen-Bureau Prag, Graben** Spinka kéretnek.

Tehenészet

felosztása végett eladok tiszta **simmenthali**, többnyire a tél folyamán megelő **hasas** fajteheneket, ugyszinté igen szép 1 és 2 éves üszöket. Ugyanitt kaphatók igen szép 1 és 1 3/4 éves **vérszen átment mangalicza tenyészkanok** és igen szép Németországban származó **far-kaskutyák**, u. n. Wolfshunde. Bővebb felvilágosítással szolgál gróf Harnoncourt Felix écskai uradalmának központi tisztartósága.

Mezőgazdasági szakirodát

nyitottak elméletileg, gyakorlatilag képzett szakférflak: gazdasz, mérnök, erdész, hogy a gazdálkodó közönség érdekeit lelkiismeretesen szolgálja. Szakirodánk foglalkozik birtokok adásvételével, haszonbérletekkel, birtokbecsésekkel, felmérésével és felosztásával, számadások felülvizsgálásával, kölcsönszerzésekkel és termények értékesítésével, valamint gazdasági eszközök, gépek ajánlásával. Perekben, bírói szemlék esetén képviselőket vállalnunk megfelelő szakemberünk kiküldésével. Érdeklődőknek levélben azonnal válaszolunk.

Eladásra a következő birtokok vannak előjegyezve: Pestmegyében 595 magyar hold, 139 hold tanyával, 50 hold 17 1/2 hold szőlővel, 55 hold 7 hold szőlővel, fővonal állomása mellett. Kerestünk 6000 hold erdőt kihasználásra. Vevőink 500-800 holdas birtokok megvételre, több bérbirtokok.

Mezőgazdasági szakiroda Budapest, VII., Miksa-utca 15., II. em. II. ajtó.

Pannonia Szálló

BUDAPEST,

VIII., Rákóczi-ut 7. sz.

Agybavizelés.

Azonnali szabadulásért jótállás. Felvilágosítás díjtalan. Kor és nem megadandó. Fényes köszönő levelek. Orvosilag ajánlva. „Sanitas” intézet Velburg P. 221. Bayern.

Most már tudom!

Jó brünni posztóárut

a legelősebb gyári áron, férfi ruhákra, legelőnyösebben lehet rendelni az

Etzler & Dostal

cég osztr. posztóáruházában

Brünn, Schwedengasse Nr. 5/A.

A morvaországi tanítószövetkezet és az államtisztviselők szövetkezetének szállítói. Közvetlenül a gyárból való rendelésnél nagy az előny. Tartalmas mintagyűjtemény tálikabátok és öltözetekre betekintés czéljából, bérmentve küldetik.

Egy 7 lóerejű

eredeti angol ROBEY gyártnányu **Locomobil** és egy 54 czollos Magyar államvasuti gépgyárban készült **cséplőgép** igen jutányosan eladó. **Preis Róbert, Budapest, Vörösmarty-u. 44.**

Préselt

buzaszalmát
és

zabszalmát

szállít elsőrendű minőségben és legolcsóbban

Chrenreich Béla
Bajmok (Bácska).

Erdélyi Kereskedelmi Társaság

Fodor és Társai

megbízásokat elfogadnak **jármos ökrök, tinók, sertések, juhok, lovak** és egyéb tenyész- vagy használati állatok beszerzésére és azokat felelősség mellett gyorsan és jutányosan direct forrásból közvetítik. **Czim: Erdélyi Kereskedelmi Társaság Kolozsvár, Szentgyház-utca 2-ik szám, Telefon 311.**

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV:
Mozunk mezői gazdaságunkba
helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre . . . . . 16 kor.
Fél évre 8
Negyed évre. 4

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Múzeum-körút 7. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz csimzandók.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala vess fel.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árban fogad-
tatnak el.

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utánnomási
jog fentartva.

Kéziratokat a Szerkesztőség nem ad vissza.

Telefon: 623.

TARTALOM.

	Lap
Szemle. — y.	814
Somogyi levél — Horváth János	814
Tárca. Levél Californiából. — Igali Szvetozár	814
Az öröklékenység. — Dr. Rapaios Raymund	816
Javított vízemelősk. — Kározy Jenő	817
A szőlőtelepítésről. — Teleki Andor	818
Könyvismertetés.	819
Kérdések és feleletek	820
Kérdések: Bükköny győ's egymásutánja a forgóban. L. P. — Czu orrépa fejek etetése a fejős tehennel. H. V. — Szalmahány miatt meggyülemlett trágyalé főhasználat. J. J. — Gyomok kiirtása az udvar kövezete közül. P. C.	
Feleletek: Határolás-e a védőtás szerzőg őszök ellen? Dr. Kukuljevic József. — A czukorrépa fejek eltartásának ideje. P. — A tépett kukoricaszár helyes eltevése. P. — Milyen az igazi cinquantinó kukorica? C.	820
Hírek	820
Aprók	821

SZEMLE.

(A gazdasági helyzet. — Állattartási viszonyok. —
Az 1909. tavaszi állatszámítás eredményei Magyar-
országon. — A Balkán husbehozatalát meg nem
gátolhatjuk. — Kérjük kárpótlást és megfelelő
állategészségügyi intézkedéseket.)

A nov. 17-ről 18-ra forduló éjszakán az ország
nagy részében pompás kiadó eső volt. Erre nagy
szükség volt, mert sokfelé a tavasziak alá szán-
tani a föld szárazsága miatt nagyon nehéz volt.
El is maradtak még nagyon az őszi szántások,
mert a nyári munkák is el voltak késve és ennek
folytán az őszi szántások sem kezdődhetek meg
a szokott időben. A gazdák csak a még mindig
enyhének mondható időjárásban bíznak. Novem-
ber második felében a tél ugyan már kezdte
mutogatni az éles körmeit, de meggondolta
magát és viszonylag még mindig enyhének
mondható az időjárás; mert a vetések, ha bár
lassan, de nőnek és a kései vetések is kikeltek.
A marha legeltetés is még megy, de már csak
ugy, ha otthon is kap valamit a jószág. A birkák
ellenben még gondtalan életet élnek a zöldülő
mezőkön. Hogy még mindig őszi az idő, azt
az is igazolja, hogy a fák még mindig zöldek,
a fekete varjak még eddig csak kis csapatokban
kóborognak. Midőn néhány fagyos napunk volt,
nagy seregekben törtettek északiól délre, — de
melegnek találva nálunk a légkört, ismét vissza-
húzódtak. Észak Németországban azonban nagy
havazás volt és nem lehetetlen, hogy ennek meg
lesz a visszahatása nálunk is, dermesztő északi
szelek képében.

A téli takarmányozás elrendezésénél most

már komolyan foglalatostkodnak gazdáink. Mig
egyed gazdaságok, a hol a kiveszett herék he-
lyébe bükkönyt vetettek, nem panaszkodnak,
viszont sokfelé nagyon panaszkodnak a gazdák
a takarmány és főleg a szalma elégtelensége
miatt. A ki csak tehette redukálta az állományt
és soványan dobta a piacra marháját. Fort
mit Schaden! A ki teheti, hisz. Erre a kon-
junkturák javulók. Prima hizott tarka ökröt,
már most is jóval a koronán felül veszik Bécs-
ben, mert mindinkább kevesbedik a jó anyag
felhajtása. A bekötöni való ökrök nem drága.
Felvidéki vásárokon 34—36 frtért prima árut
lehet beszerezni.

A „Földmívelési Értesítő” a miniszterium hiva-
tatos lapja, e héten tette közzé az 1909. tavaszán
megejtett állatszámítás eredményét. A kik je-
lentésünket figyelmükre méltatták, épen nem
lesznek meglepetve. A szarvasmarha állomány
a múlt évihez képest 206,613 dbbal megapadt.
És pedig a magyar fajta 104 205 dbbal, a piros
tarka 82,635 dbbal. Kor és ivar szerint tenyész és
növendék bika 22,050 dbbal, üszük 74,768 dbbal,
ökrök 56,468 dbbal, tinók 71914 dbbal. Csak
a tehén állomány szaporodott (?) 19,740 dbbal.
A 6.446,477 dbból álló összeslétszámnak az apa-
dása mintegy 3%. Hogy a növendék állatok oly
nagyon megfogytak, azt az olasz kivitelnek tud-
hatjuk be. Amde a szarvasmarha létszám csök-
kenés ez évben is fokozódott és előre látjuk,
hogy a jövő évben a csökkenés még ennél is
nagyobb lesz. A rossz takarmány és szalmater-
més hatása elmaradhatlan. A juhok létszáma
százalék arányában kétszer oly nagy mérték-
ben fogyott meg, mint a szarvasmarháké: Az
1908. évi 7,872,748 dbbal szemben 1909 ben
csak 7.356,565 dbbot olvastak össze, tehát
516177 dbbal kevesebbet; a mi 6.55%-nak felel
meg. A lóállomány szinte változatlan, ellenben
igen nagy az apadás a sertés állományban
5.358,802 dbot számláltak 1908-ban és 1909-ben
már csak 4.790,379 dbot. A csökkenés 568,423
vagyis 10.60%. A csökkenésnek a magas ele-
ségárak és a sertésvész és sertésjárványok az
okozói.

Ez az oka a rendkívül magas sovány és kövér
sertésáraknak.

Összehasonlítva az 1895. évi adatokkal a ma-
gyarországi állattenyésztés következő adatokat
szolgált.

	1895	1909
Szarvasmarha	5.829,483	6.239,864
Ló	1.972,930	1.876,018
Sertés	6.447,134	4.790,379
Juh	7.526,783	7.356,565

A dekadentia azonban mint jeleztük, csak
1910-ben fog teljesen kivilágítani, nem nagy
örömünkre, mert a 15 esztendő alatt lényeges
hanyatlást kell konstatálnunk.

Valjon nem fogja-e a hanyatlást még tovább

is vinni, a tervezett Balkáni husbehozatal. Ha ez
a terv megvalósul, ekkor egy újabb okkal több
lesz arra, hogy gazdáink az állattenyésztést meg-
szorítsák. Most pedig úgy rémlik előttünk, hogy
a Balkáni hus behozatal kérdése már is el van
döntve. Alig hisszük, hogy ha új kormányt nevez
ki ő felsége, hogy az az új kormány ne vállalná
a balkán-szerződés keresztlajtását a parla-
mentben. Ez különben rövidesen ki fog világítani,
Az osztrákok már messzebb tartanak. Az osztrák
kormány a kárpótlás álláspontjára helyezkedett
és oly intézczoikat hajlandó 20 millió erejéig
istápolni, amelyek az állati értékesítés meg-
könnyiténék az osztrák gazdákra nézve. Miben
fognak állani ezen intézkedések, azt még nem
tudjuk, de ha nekünk is módunkban fog állani
ismét egy tevékenységében meg nem bénított
kormányhoz fordulni inkább ezt tegyük, mint
semmit, inkább nyerjünk kárpótlást, minthogy
pusztán nézői legyünk az állatainkat leromboló
külföldi hus-importnak. Régi óhajta a magyar
gazdáknak, hogy egy hatalmas értékesítési
organumot szervezzenek, amely nemcsak az
állatok, hanem egyéb gazdasági cikkek export-
ját és értékesítését a kezébe venné. Még pedig
kezébe venné úgy, a hogy azt a gazdák érdeke
megköveteli s nem oly paródiás intézmények-
kel a minők már is létesültek. Sem elégséges
eszközök, sem kellő képesség, sem jóakaratot
nem tapasztaltunk eddig a gazdai efféle intéz-
ményeknél. Oly valamit kell tehát teremtenünk,
amely komoly dolog és nem csak arra való, hogy
egyesekeket szinekurákhoz segítsünk.

Jobbnak hiányában az sem lényegtelen kíván-
ság, hogy a husimport teljesen megfeleljen a
veterinarius igényeknek. E részben az osztrák
agráriusok a következő követeléseket állítottak
fől:

1. Az állatok a határtól legalább 2 kilométer-
nyire eső és a közös vámterület állategészség-
ügyi organumai által jónak talált nyilvános vágó-
hidakon vágandók le.

2. A behozott hus a német husszemle törvény-
nyel confirmálásban, a mi az idén Svájcban még
szigorítottabb alakban jut alkalmazásban, a lé-
nyeges szervekkel u. m. a fej szabadon elől
fekvő nyelvvel, szív, máj, lép vesék és a tehene-
nél a tőgyvel együtt, a hozzátartozó nyirk miri-
gyekkel természetes összefüggésben legyen csak
behozható.

3. A bőrök és szőrök alaposan fertőtleniten-
dők a behozatalnál.

4. Az illető állam teljes felelősséget viseljen
azon kárért, melyeket bebizonyíthatólag a tőle
mázó import okozott, és pedig nem csak az
effektív kar, hanem a miatta kellemetlenségekbe
sodort gazdasági üzemek kártalanítása is fedezve
legyen.

Ezeket az osztrák kikötéseket magunkévá kell
tennünk, mert jogosak és méltányosak. A veszett
fejzésének legalább a nyele legyen meg. y.

A MAGYAR

LEGELŐNYÖSEBB A

MEZŐGAZDÁK

GABONA

SZÖVETKEZETE UTJÁN

ÉRTÉKESÍTÉSE.

V. KER., ALKOTMÁNY-UTCZA 31. ♦♦♦♦♦ Takarmánycikkekre megbízható legmegfelelőbb beszerzési forrás.

Somogyi levél.

Tekintetes Szerkesztő ur! Olyan szívesen felelnék meg megdöbbentő várakozásának, hogy havonként pontosan számolják be gazdái állapotokról, csak lehetne! De állandóan elfoglal a gazdaságban hol egy, hol más dolog, a mi egész munkásságunkat igénybe veszi, megkívánja. És Isten tudja, hogyan van, a gazdái munka a gazdatisztnak nem csak kötelesség, — az élvezett javadalmazás ellenértéke, — hanem egyúttal életszükséglet. Bajos a szobában maradni, asztal mellett, mikor olyan jó ott lenni — az eszem úgy is ott van — a külső dolognál. Annak pedig, hála Isten, soha sincsen vége.

A minap egyik pesti, czilinderes, czvikkeres barátom járt nálunk és udvarias ember léttére együtt kívánt érezni velünk. A mit úgy fejezett ki, hogy borzasztó unalmas lehet a pusztai gazda élete. Periodusszerűleg állandóan megismétlődő ugyanazt az életet élni; szántani, vetni, aratni, aztán megint szántani, elülről kezdeni! Télen meg trágyát, sárt tiporni, egyik istállóban elvégezni, másikban újra kezdeni, mindig pipálni, unalmas lehet.

Diplomás gazdaember a barátom is, csak Pesten élvezi, tehát nem ismerheti a föld, a zöld élet örömeit. Próbáltam belebeszélni az igazaimat: hogy dehogyan unalmas a paraszti élet. Sőt! Igaz, hogy időszakonként megismétlődik a földadatunk, de talán egy egész emberélet alatt nem fordul elő, hogy ugyanazon munkánk ugyanazon körülmények között lenne végrehajtható. Más volt a tavalyi őszi vetés és mennyire más az ideje! A jövő esztendőben már megint más lesz, mert hisz az idén változtattunk az irányokon. Az aratás, a cséplés dehogyan unalmas, alig várom inkább, hiszen az a gazda szabadon tanító legmagasabb akadémiaja. (Ha nem az, akkor fizetők a legnagyobb tandíjat.) S a jó eredmény, ha akad, mindig öröm. Hogy az eredmény, a minek örülök, nem az én tulajdonom, eszembe se jut, ha nem mondom; de meg nem is tehetek róla. Ha ugyanazon táblán a vetés parcellái nem egyforma zöldek, hanem vetekednek egymással, hogy a 10 hónapos merinó bárányok $\frac{3}{4}$ része

tulnyom 40 kilón, hogy sörnyei földből sikerült kihámozni eddigi legjobb tengeri átlagomat; bizony nem unalmas ez, uram!

Hogy ez így van és nem másként, meglátszik mindjárt azon, ha 2 gazdaféle valami czimen összekeverül, ha béres, ha tiszt, ha uraság, megint csak mindjárt gazdálkodik: tehát nem unt bele otthon. Hogy aztán boldog minden cigány, ha valami alapos joggal a maga lovát dicsérheti: hát ki vehetné rossz néven? A mult heten az uradalom épületeit leltároztuk volt. Minden puzánál föl föl ujult ugyanaz a téma. Egyiknek répája, másiknak dohánya, Péternek tengerije, Pálnak a göbolye, mindegyiknek volt — szerencsére — valami legjobb.

Igen, igen, a leltározás! Oda kívántam már szavam elején konkludálni, hogy az is titulus volt, a miért nem készülhetett el idejére ez az irás. De irom már, irom.

Az őszi vetés elfogyott október 29 én. Tavaly október 26-án lefagyott minden végérvényesen. Hogy lehet, ki is használják a gazdák. Tudtommal ma is vetnek még búzát a vidéken, répa után, pedig ott nem is szokták. De mert lehet, teszik. Ha valamivel kevesebb buza teremne is rajta, jobban jár a gazda vele, mint az ártalan árpával. A mennyivel kevesebb őszi vetődött a mult évben a rendesnél, talán annyival lesz az idén több. Alkalmat erre a talajnak rendkívül kedvező fizikai állapota is adott. Rövid időközben egész nyáron át kaptunk csapadékot, talajaink beértek, kevés munkát igényeltek, tehát gyorsan ment, olcsó volt a talajelőkészítés. Maglóherék után egy előhántós szántásba sok buza került az idén. És a búzák szépek, szebbek, mint tavaly ilyenkor három szántás után. Mindenki jó gazda és pedig Campbell hive az idén. A sima henger nem kapott talán sehol sem munkát a vetégetés alatt; borona zárta a munkát a vetőgép után. A jól előkészített táblákon vetőgép előtt még a tárcsás borona munkája is felesleges volt, elégségesnek bizonyult gyakran a nehéz borona is.

Sokan közülünk, — kevés igásfogatu somogyi gazdák közül — okulni kívántak a tavalyi rövid ősz után és rendenkívül korán, szeptember leg-

elején megkezdték már a rozsok vetését. A magam részéről szeptember 14-én kezdtem őszi árpával és takarmánynak valókkal. A korai vetők most ördögöt fogtak a sietésükkel.

A korai vetéshez hozzájárul még az a körülmény is, hogy sok levén a zsirtalan földünk, bizony jól megmagoljuk. A sűrűn kelt korai vetés aztán a hosszu, kellemes őszi vegetáció alatt valószínű párnává bujálkodott és bizony akárhány esetben megártott már a sok a jóból. Van szárba indult rozs elég, akad már dült vetés is, rozsdás is, sárga pállott tövű is. A mi mind nem öröm. Sokan marhával legeltetik a buja vetéseket, próbáltam birkával, de csak felhagytam. A mélyre, apróra munkált talajban mélyre sülyed a legelő jószág, a körmével több kárt tesz, mint a mennyi hasznát a szájával.

Most megint nagyon az Isten kezében van a dolgunk sorsa. Ha száraz fagygyal jön meg a tél, lesz becsülete a birkának, meg lehet menteni a buja vetéseket a legeltetéssel. De ha — Isten mentsen — fagy előtt hótakarót kapunk, bizony kipállik sok-sok rozsunk Somogyban, a laposabb táblákon holdszámra lesznek üres folatok és a mi meg is marad, terem majd satnya, dült szalmában hitvány ocsut. Ez a panasz sokfelé.

Szerencse, hogy nem igen eszi az ember a levest azon forrón, a mint főzik. A kis, holdankint 150 kg. szuperfoszfáttal ápolat vetések nem annyira fölélé nyurgulnak, mint inkább zömök, erős tövekké erősödnek. Ezeket nem feltem. Legbujább egy tábla rozsom csillagfürt zöld trágyázás után (a csillagfürt alá adódott Thomasalak és kálisó.) A talaja laza összeállású homok, de az altalaj is áteresztő. Tehát talán, majd.

Mint érdekességet fölemlítem: egyik legelső rozsvetésnél félreértésből tulhajtották a vetővetőmagban takarekoskodni kívánó szándékomat és elvetették a táblát magyar holdanként 42 kg. maggal. Bizony ritka volt a kelés. Ma pedig a legszebb rozstábla. Isten a gazda.

A búzában ma még csak gyönyörködnünk lehet. Október első hetében kezdődött a vetésök és az előveteményekhez képest tartott a hó végéig. A búzák talaja trágyaerős, nagyrészt fosz-

TÁRCZA.

Levél Californiából.

(A szarvasmarha tenyésztés az 50-es években. — Kép a spanyol Californiából.)

Irta: *Igali Szvetozár.*

Oakland. 8/X/09.

Van a szomszédságomhan egy öreg spanyol ismerősöm. Útött-kopott vén ember vagy 80 éves az Istenadtája. Ruházata ócska, de poczkaja terjedelmes, akár a napokban itt járt Taft elnöke s az ábrázatát ugyancsak az a meglegedett, örökös mosoly ékesíti, bár évi jövedelmét illetőleg némi panaszra is nyílhatna ajaka, de hát az öreg José Dolwes a régi iskolabeli bon-vivant, ki csak oly jó étvágygyal eszi igen frugális ebédjeit, akárcsak néhai nagybácsija, Ignácio Palomares ette lucullusi lakomáit. Tekintve, hogy ő volt a még spanyol Californiának leggazdagabb földbirtokosa, a mennyiben a familiájé volt az a rengeteg dominium-nyi földterület, melyen ma Poniona, Clarment, Lordsburg meg San Diamas városok állanak. A nagybácsi elhalálzásával a rengeteg birtok kámfor módjára párolgott el. Enyészett az akár sok-sok magyar dzsentry megyére terjedő uradalma s a szegény Josének ma csak a vénsége, pusztithatlan jó kedve s étvágya, meg spanyol etikettre emlékeztető manierje maradt meg.

Oda van a crözüsi vagyon, akár a vénleány szépsége.

S se szere se száma itt a hajdanta fejedelmi vagyont birtokló spanyol familiák sarjadékainak, kik nagyon is szerény viszonyok között éldegélnek.

A mexikói kormány ugyanis, hogy azon hazafiak szolgálatát, kik Mexikó szabadságharczaiban, melyet Spanyolország ellen vettek — méltányolja — California földjét ajándékozgatla oly formán, hogy egy-egy familia fejének akkora földdarabot juttatott, mint például Baranya vármegyé.

Ilyformán jutott például a mi José-nk nagybácsija is rengeteg dominiumhoz, meg aztán a többi között *Pio Pico*, a mexikói kormánynak utolsó californiai kormányzója, kinek vagy 47.000 acerenyi föld volt a tulajdona egy tagban a mai Santa-Monica, Hollywood helyén, meg a hol ma Los Angele város áll, s hol ma 1000—2000 dollárt fizetnek egy-egy láb városi házhely ára gyanánt. Persze, a mint Uncle Sam, 1848-ban hajba kapott Mexikóval, anektálta is magának Californiát s *Pio Pico* urat csak úgy forgatták ki rengeteg birtokából, mintha sohasem lett volna gazdája.

A mi vén Joséknak sohasem kell nagy nógatás, hogy az „aranyos“ régi jó időkről beszéljen. Szívesen teszi, mert úgy látszik a visszaemlékezés örömet s nem fájó emlékeket okoz. Idyllikus napok lehettek azok, minőket valaha a boldog arcadiaiak éltek. Angol amerikaiak akkoriban még se hire se hamva nem volt California belsejében s az általános használt nyelv

csakis a spanyol volt. A Teha Mapi hegységtől délre, csakis tizennégy spanyol familiájé volt a rengeteg föld. Los-Angelesben meg San-Gabrielben azt se tudták mi fán terem a bank s a város főutcáján csak néhány szatőcsbolt meg koresmahelyiségben bonyolították le egy a hogy üzleteket. Ám, ha valakinek egy kis pénzmagra volt szüksége, kiszakított a nyájából, csordából, ménesből egy talka ilyen olyan lábas jószágot s elhajtotta azt a san-pedroi kikötőbe, hol már várt rája a Yankee Sáborszky s fizetett ezer meg ezer dollárokat csupa csengő 20 dolláros arany darabokban. S José tüzbe tud jönni, szemei villognak, midőn azokról a napokról szól, midőn ő mint gyerek, nagybácsija Curiáján élt, kinek 40—60.000 dollár volt évi jövedelme!

Aztán következett a történelemben soha nem tapasztalt emberáradat, a népözönlés Californiába, az aranyszagra (csak Vespasianus mondta a pénznek nincs szaga) tóduló invázió s vége lett a pásztoros korszaknak! Vége lett a legelésző idyllnek, California gazdag spanyol családjai kihaltak vagy pangrotérozta s befejeződött egy érdekes népnek regénye, mely valaha exisztált a csillagos sávós lobogó földjén. A régi feudális korszakra emlékeztető spanyol kastélyok szálmalmas romokká dőltek, a nagy vagyont az ördög vitte el; az óriási egy tagos latifundiumokat agyon meg agyon parcellázták s ma a föld épenséggel nem romantikus, itt-ott nagyon is kapzsi amerikai tulajdona, ki külső megjelenésében nagyon sok esetben töröl metszeten hasonlít

RESICZAI ACZÉLEKÉK

Kitünő szerkezet

Kiváló aczélanyag

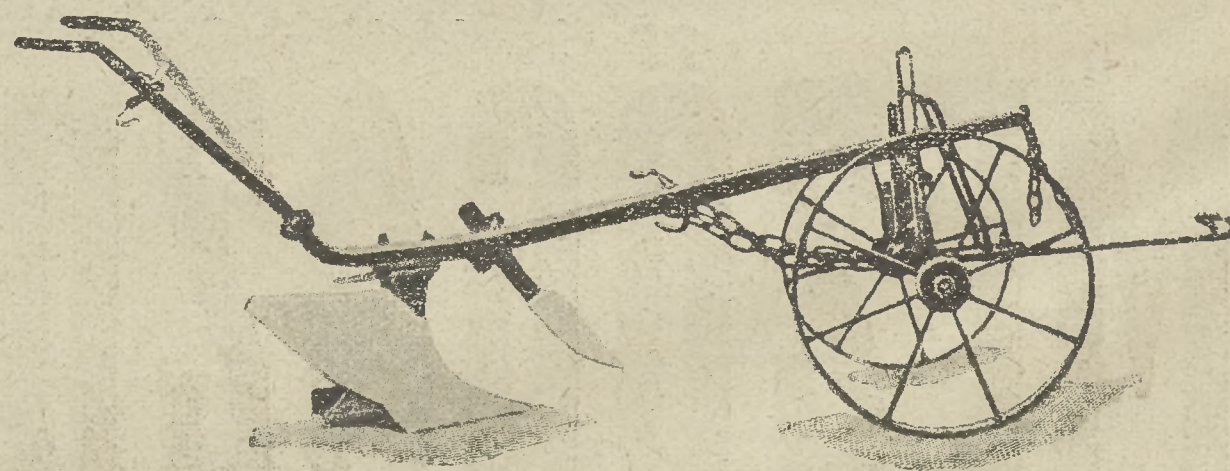
Kevés vonóerő

jellemzik a resiczai talajművelő-eszközöket.

 Árjegyzékkel, legolcsóbb ajánlatokkal szívesen szolgálunk.

A M. Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége

Budapest, V., Váci-körut 32. szám.

fátózott, az almunkálás könnyen lehetett elsőrendű: szépek is, hála Isten. Tultengéstől, abnormalitásoktól nincs mit tartanom ez idő szerint, kikeletlen vetésem alig 70 hold. És a mostani enyhe idő ezen segíteni fog.

Hogy a piaci konjunkturát hogyan iparkodnak gazdáink kihasználni, mutatja azon körülmény, hogy akárhány gazdaság szántóföldje 45%-ában is ösztit vetett. Csak aztán beüssön.

Az őszi aratás, takarodáshoz rendkívül kedvez az időjárás. Mult levelemben érintett őszi termésátlagokról most már számszerűleg is beszámolhatok. Burgonyatermés általában megelégedést keletett, de persze óriási az ingadozás. Szeszgyári gazdaságok, a hol a krumpli főnövény, 100 métermázsa körül arattak kat. holdankint. A termés egészségesen fejlődöttnek látszik, nem úgy, mint a szomszéd Zalában, hol panaszkodnak. Olyan gazdaságokban pedig, hol csak az anyajuhok részére termelnek burgonyát, cselédeknek kiadva feles művelésre, bizony csak 30 métermázsa körül mozog a nagy holdankénti átlag. Különböző fajtákkal ugyanazon talajon, táblán folytatott kísérletek igen érdekes, meglepő eredménnyel zárultak, a miről más alkalommal részletesen.

A répatermésre vonatkozólag jellemző, hogy míg tavaly ősszel egy mérő répát keresve-kerestek 1 koronáért, ez idén kapható szélteben-hosszában 50 fillérért. T. i. takarmányrépa. Rovarellenség a hideg korai tavaszban alig volt számbavehető, időjárás, csapadékviszonyok kedveztek, tehát termelt répá. A saját gazdasági átlagunk 220 métermázsa magyar holdanként. Egy kis részben az egyik tábla kora őszi trágyázásban és előszántásban részesült. Ott termelt kis holdanként 340 métermázsa. Csak ez egy esetben is ennyit jelent a korai lefagyás. Legjobb hozamot adott a fehér takarmánycukorrépa. Vannak azonban vidékeink, a hol óriási, 400 métermázsa termésátlagról is beszélnek, különösen Zalában.

A cukorrépát intenzíven kezelő gyári gazdaságoknak is jó esztendejük volt. Nagy átlagban 200 métermázsa körül beszélnek nagy holdanként. Extenzívebb üzemű birtokokon, hol mel-

légákgént termelik a cukorrépát, arattak circa 140 métermázst és sok levéldus zöldfejet. A szállításhoz jó idő járt, jó utak kedveztek, nagy öröme a keserves gondtól így könnyen megszabadult gazdáknak.

A tengeriről, hogy szólhassak, előre kell bocsátanom, hogy ismeretlen talajviszonyokkal állván szemben tavaly ilyenkor, érdekelt, hogy lehető jó viszonyok között, feltételek mellett mekkora maximális termés produkálható ki egy-egy növényvel. Rozsszal és búzával ezen törekvésem, hogy miként sikerült, beszámoltam már. Meg is voltam elégedve a rozsszal elért 1226 kgos, a búzával elért 1182 kilós eredménnyel. Kombinációba vett harmadik főnövény, a tengeri alá egy kivénült volt luczernás táblát választottam, amely évekként előbb részesült istállótrágyázásban. A 35 magyar holdas tábla kora ősszel kapott sekély tarlótörést, teljesen apróra elmunkálva. Október második felében megkeztük 8" mélyre télire szántani; de csak felére értünk, kifagytak az ekék. Áprilisban elegyengettük, s boronával porhanyítottuk a talajt. Majd hetes esőt kapván, kénytelen voltam tavasszal is megszántani. Elmunkálása különös gonddal történt. Alkalmos sorjelző hiányában 27 hüvelyk sortávolságra beállított vetőgéppel léniázták meg a táblát keresztben és hosszában derékszög alatt. A keresztelési pontokra férfakkal raktunk csizmasarokkal 4-4 szemet, válogatott csövekről kézzel morzsolt Praerie királynője tengeri-fajtát.

A kelés egyenletes volt, de egyidejűleg életre kelt a régen nem munkált talajban felszínre került gyomok hallatlan mennyisége is. A nyári ápolás tehát nehéz volt. Kapott a tengeri egy cukorrépát is kielégítő kézi kapálást, négy lókapálást Planet yr-ral mindig keresztben az előbbire és végül még egy kézzel végzett fattyazást, gyomlálást.

Arattunk pedig a táblán, pontosan lemászálva 1238 métermázsa csöves tengerit, ami magyar holdanként (1/35) megfelel: 35-37 métermázsa átlagtermésnek. A Praerie királynője tengeri, ha mint ezidén is, szárazon kerül a göréba, beszáradásra és csutkára nem veszít többet 30%-nál. Amely esetben kereken 2500 kgr. szemtermés várható a tavasszal magyar holdanként. Tizen-

nég koronával számítva morzsoláskor a tengeri 100 kilóját, ad egy hold bruttó 350 koronát. A még táblán behordatlanul levő nagy szártermést is értékelve, megközelíti a bruttóhozam a 400 koronát.

Ha ez így, nagyobb dimenziókban megismételhető lenne; soha sem óhajtanám a cukorrépa-termelést munkástalan vidékünkön.

Egy másik, előbbinél gyengébb talaju táblán arattunk m. holdanként 2000 kgr. csöves tengerit, apró szemű kanadai fajtát, 2 évvel a trágyázás után. Ez utóbbi azonban csak soros művelésben részesült, a Hermann-rendszer kivételének akadályai voltak.

Tehát nem egészen: „Akár a kutyának, akár a kukoriczának”, a hogy a somogyi-paraszt méltatja a tengerit. Pedig mennyire ragaszkodik hozzá! Tengeriföld nélkül ami népünk el nem szegődne aratásra semmi feltételekkel. De ápolást egy kapálás, egy töltögetésnél többet világért sem adna. De ezt a munkát is szívesen lókapával teljesíti, annyira nem szeret kapálni, és mert gyorsabb is így. Népünk ezen vonása megakadályoz a tengeritermelés lehető kiterjesztésében, mert ráutal a kizárólagos házi művelésre, ami pedig itt ősszel a burgonya és cukorrépaszedés idején erős feladat.

Vidékünk általános tengeritermése is jó; magtárnál átvéve hoznak a falvakból csöves tengerit 7 koronáért métermázsaanként. Jellemző népünkre, hogy elsőbbséget emlitett tengeri tábla törését és a szár levágását a csöves termés 10%-ért nem vállalták el. Napszámában azonban igen; holott így tetemesen kevesebbet kerestek. Ez a nép fáradhatatlan, munkabíró, dolgoz, de csak aratásban. A míg téli kenyerét megkeresi. Azon tul inkább az igényeit mértékli, — inkább a táplálkozást, mint a czifra ruházkozást, — csak megerőltetést ne kellessen tennie. Mult havi férfi napszám volt 160—200 fillér, novemberi férfi napszám 140 fillér, fehérszépé 100 fillér. Reggel a munkába menés, este a hazatérés a faluig dologidőbe számít, amely körülmény a teljesített munkát még vagy 25%-al megrágitja.

Szülőtermelésről kevés dicsekvést hallani. Kevés és savanyu az idei bor. Ez az általános

Uncle Samhoz, a mint nemezes czilinderében, frakkjában, feszes rövid pantallójában, czugos cipőjében van a viczlapokban kipingálva.

Ezen rengeteg birtokváltozás szemeink láttára alig három generáció életében esett meg.

De hadd meséljek egyet-mást a régi „aranyos” spanyol korszakról, a mint azt José barátunktól hallottam. 1830-tól 1848 ig terjed az, s ki közelebbi adatokat kíván ezen éréről, jól teszi, ha R. Henry Dana művét elolvassa, melyet mint bájcsköltő irogatott össze s „Two Years before the malt” czim alatt könyv alakjában adott ki. Abban szépen van leírva, hogy a spanyoloké volt California két harmadrésze, melyet a fentebb emlitett módon jussoltak. Időközben a mexikói kormány szekularizálta a franciszkánus barátok rengeteg birtokait; s azokat is szétszította a „vitéz” hazafiak között. Akkoriban California összes angol amerikai népessége vagy 3000 lelket számlált, kik a San-Diegótól San Franciskóig elhúzódó tengerparton laktak s bizony ritka volt közöttük az olyan, kinek csak néhány acre-nyi legelő földje is lett volna, holott a spanyol familiák 40-től egész 120,000 acre-nyi földnek voltak urai. José emlitett valami négy spanyol családot, kik a San-Joaquin völgyében 140 négyzet mértföldnyi területen birtok dominiumaikat, s mind ezen óriási birtokot mint a szabadságharc vitéz katonái kapták a családfők. Mindenesetre méltóbb elismerés volt ez, holmi vitézségi éremnél, de hát fájdalom, a nagy viton kicsusszant az utódok lábai alól! Az itteni akkori spanyol, nyájával meg végtelen termékeny földjével a világ legfüggetlenebb embere volt, ki az örökösén kék ég s tavaszias klíma alatt álmodhatta rózsás álmait. Terhes munka nem igen törte fel tenyerét s nem is tördött a tülekedő, hasznót hajhászó nagy világgal.

Olvassuk csak el Charles Dudley Warner művét, melyben a mostani California spanyol népélet viszonyai vannak leírva s látni fogjuk, hogy pásztor élet, ha létezett valaha a világon, az itt volt ideálisan kifejlődve. A bömbölő szarvat előre szegzett bika hatalmas faktor volt akkoriban s a léha, munkátlan spanyol grand egyedüli életfenntartója gyanánt tünt fel. Dehogyan is jutott volna eszébe a büszke Hidalgonak ezen új Eldoradóban a földművelés révén hasznót huzni. Kapálni, szántani keserves terhes munka, hát képzelték, hogy a földművelés a feltalajnak immel ámmal történt megkaparásából állott, de hát mire való is lett volna az izzadságos vesződés? Itt volt a bika, kimerithetlen tenyész képességével s ennek potenciája képezte egy csapat spanyol család koloszális gazdagságának alapját. Azon sem kell csodálkozni, hogy a szervezeteleg gyenge dongáju spanyolnak eszébe sem jutott California bányászati kinesei után kutatni.

Még csak az kellett volna!

A föld gyomrát turni, aztán a távoli hegyekben tanyázni, hol se Bella-Dorma nincs, meg a városi élet ezer kellemességeiről meg élvezeteiről kellett volna lemondani! Eszükbe se jutott ez!

Misziókat építették, melynek kápolnájába jártak bünbocsánatokért imákat mormogni, meg óriási csordát tartottak, mely nőt, s szaporodott a maga jószántából. Ezt szabdon eresztették, még csordás sem kellett hozzája. Évente egyszer „rodeo”-t — „round-up”-ot — összeterelést tartottak, midőn is a fölös számú jószágot lábán terelték valamelyik kökötőig s ott eladták.

Igy pénzelték spanyoljaink s éltek patent gentlemanlike életet.

Igaz, a piacz dolgában kissé meg voltak akadva, s az összes felhajtás nem mindig talált vevőre, néha vissza is kellett terelni, utközben

is hullott, kallódott a jószág, így lett magyarázható, hogy a spanyol tenyésztő nem vetette el a sulykot, ha néha azt bökte ki: nem igen tudja 4 vagy 5000 darab szarvas jószágát van e?

Az államnak ez időben két társadalmi osztálya volt.

A szegény s gazdag, de mindketten elégedettek voltak. Ha valakinek 1000 darab marhája volt, az csak oly rangos volt, mint az, kinek 25000 volt, mert hisz egyik sem tudta a korlátolt piacz folytán jószágát eladni, mint határolt mennyiségben. Így a kis meg nagytenyésztő hasonló viszonyok között élt. A cseléd megélhetése folytán a padrone-ra, — a gazdára volt utalva igaz, — de hát szűken volt belőle, így a gazda úgy bánt vele, mint a tojással, mert attól félt, hogy a faképnél hagyja. Ebből láthatja mindenki, hogy a hosszuszarvu bika, meg a tehenei ugyancsak pompás exisztálásnak volt kuforrása.

Attól az időtől fogva, hogy a franciszkánus barátok a Cape Horn megkerülésével Californiába importálták a szarvas jószágot, egész 1855-ig, mely idő alatt megtanították az indust a keresztény hitvallásra, s egy kis mezőgazdaságra, az állat létszám folyton növekedett, dacára annak, hogy ezerszám vágták, meg eladták a jószágot. Az 1885-ik évi hiányos kimutatások szerint Californiába 1,200,000 szarvas jószág létezett, mely 10—12 millió dollár értékének felelt meg. A még ma is élő öregek, minő emlitett Josének, emlékeznek reá, hogy ha nagyon elszaporodott a jószág valamely ranchon s gondot okozott a legelő hiány, hát hagyták Isten nevében szélnek menni. Sok elpusztult belőle, más meg valóságos vaddá lett, a mivel a gazdája nem tördött s csak akkor lasszózta össze, ha vágó marhára volt szükség. Az 1848—1850-ik években annyira elszaporodott a bikák száma, hogy a ki-

Szivattyúk és Mérlegek

Különlegességi gyár: **GARVENSWERKE**

Központi igazgatás:
Bécs, II., Handelsquai No. 130.
Városi mintaraktár: Garvens W.
Bécs, I., Schwarzenbergstr. 6.

vélemény. Az ár tetemesen emelkedett, mert a tavalyi bő világban igen rákaptak a népek és most bajos volna leszokni. Dohány is van bőven, feszülnek a pajták, a minőség is jó. mondják; mennyiségről majd később, bevátáskor. Vörös hagyma is nagy termést adott, annyit, hogy nehéz a kezelése és drága. Válogatni, gondozni kell állandóan, mert nem lesz tartós.

Akinek előbbi évről jól beállított lóherései voltak, kipénzelt a magtermésből ez idén. Sokan az idén tartó lóheréről is igen kielégítő termést kaptak. Ezt magunkról nem állíthatom, de egyik tavalyi vetésű tábláról remélek tán 50 kgr. magot kis holdanként. Csak a saját szükségletünk legyen egyelőre fedezve, megelégszem.

Egy májusi vetésű magköles táblácska termését csépeztük el nemrég. Magyar holdanként a szemtermés 740 kgr. Azért sem kell már jövőre pénzt adnunk.

A magvak való csillagfürt most van cséplés alatt. A legkülső periferián termelt, ahol csak ezzel tudunk valami kulturát teremteni, műrágyakkal kapcsolatban. Magyar holdanként várok circa 500 kgr. szemet. Első esetben termelt a tábla pillangós növényt, tehát meg kell vele elégedni; majd ha a következő alkalommal a talaj oltottsága is szerepet kap már, talán jobb lesz az eredmény. A mag csillagfürt után rozstot vettem, ugyszintén egy táblába zöldtrágyának alszántott csillagfürt után is. Kálit, foszphort mindegyik csillagfürt kapott volt. A zöldtrágyás rozs tulerős, de üde, egészséges. Mint érdekességet felemlitem, hogy ezen zöldtrágyás tábla talaja a kigazosodás miatt szükségessé vált második szántás után annyira fellazult a korhadó csillagfürttől, hogy nehéz volt a rozsmag kellő elhelyezésére oly szükséges tömődöttségét előállítani. A vetést követő esőzések sokat segítettek e hiányon.

Meteor jó idővel biztat bennünket s idáig annyira pontosan bevált időjelzése, hogy lehetetlen nem adni rá. Ez a biztatás adott bátorságot, hogy részben félben hagyva az őszi szántást tavalyi alá, fele erővel megkezdtém a nyári trágya kihordását és azonnali leszántását répa, tengeri, Teleki csalamádé és egy zab alá. A héten készen

leszünk, s akkor kapok egy nagy tábla földet, a többi között, amelyet eddig még, vizálló fekvésénél fogva alaposan sem megmunkálni, sem kihasználni nem tudtam. Így az enyim lesz.

Állatpiacok elég látogatottak. Meglátszik az állatárakon, hogy a tavaszi inséges évvel szemben ez idén jobb takarmánytermő évünk volt. Különösen keresett és ártartó a jó választott és féléves tarka borju (fehér nincs is) és sovány sertés. Ezeknek óriási az áru. Jobb formájú süldők elég könnyen találunk vevőt falusi piacainkon 65-68-70 krajczárért élő kilónként. A hizott sertést is jól fizetik. Tudok eladást fiatal, nehéz, uradalmi parthiet 58-60 krajczárra. Mitha — lassan bár, de — terjedne asertés-tenyésztés Somogyországban.

Göbolyeinkből az egyik csoport lassan készre hízik; a másik pedig előhizálás alatt. Legelőjóság még a füvelőket járja, de jászolból is kap valamit. Birkák általában jók; az anyák két hét múlva kezdenek leelleni. A jó táplálkozással, legelővel lépést tart a gypju tejleadése. A mult őszhöz képest egy hónappal előbbre van és tiszta, pormentes, csak ára is legyen.

Kanczánk nehezednek már. Érdeklődve várjuk az öreg, szénfekete nagy Nonius mén itteni első ivadékait. A fogamzást százalék nagyon jó; csak az ellési százalék is olyan legyen.

Takarmánytermésről, állattartásról, teletetésről engedje meg hogy legközelebb szólhassak. Addig is mint mindig, a tekintetes Szerkesztő urnak kész-éges szolgálja, illő tisztelettel:

Sömnye, 1909. november 15-én.

Horváth János,
urad. intéző.

Az öröklékenység.

III.

A termékenyítés alkalmával észlelhető különös változásoknak egyideig nem volt magyarázata, amíg aztán végül ki nem derült, hogy ezek a változások az élőlények öröklékenységével függenek össze.

Az új egyén a petesejt és a hímsejt egybeolvadása útján jön létre, az öröklékenység anyagi

alapjának, mechanizmusának, tehát ebben a két sejtben kell székelnie, s mivel az utód nagyon gyakran a két szülő között áll tulajdonságaira nézve, mindkét sejtben egyen öképpen.

A petesejt az állati sejtnek minden lényeges alkotó részét tartalmazza, kivéve a centroszómát (ez a plazmában feloszlik) és eltekintve természetesen a kromoszómák felétől. Az állati hímsejt hosszukás alakú a legtöbbszörre, s feje a sejt-magból, nyaka a centroszómából, farka pedig plazmából alakul meg. Termékenyítéskor csak a fej és a nyak jutnak a petesejtbe, tehát a hímsejt magja és centroszómája.

A növényi petesejt megtermékenyítése lényegében véve teljesen azokkal az ivari sejt-részekkel történik, mint az állatié, bár a virágos növényeken a termékenyítés rendkívül bonyolódott folyamat, (sokkal bonyolódottabb, mint az állatok bármelyikénél), mégis itt is azt találjuk, hogy a hím (tehát botanikai műszóval élve: generatív) sejtet csakis a sejt-mag képviseli; centroszóma ehhez természetesen nem járul, mert hiszen a magasabb rendű növényi sejtnek nincs centroszóma.

Ha az öröklött tulajdonságokat az egész ivari sejt képviselné, akkor az anya tulajdonságainak az utódon mindig el kellene nyomnia az apától öröklött tulajdonságokat, mivel az utódba a nő ivarsejtből a plazma a maga egészében és a fél sejt-mag átszarmazik és ez együtt sokkal több anyag mint az apai örökség: a fél sejt-mag meg a centroszóma.

Tudjuk azonban, hogy ez nincsen így, amiből az következik, hogy nem az ivarsejtek a maguk egészükben, hanem csak bizonyos részük hordozója az öröklött tulajdonságoknak. Hogy melyik ez a része a sejtnek, azt nagyon könnyű megmondani, mert hiszen csak a sejt-mag, illetve a magelemek azok, amelyek a hím és a nő sejtéből az utódra egyképpen átjutnak, az új egyén első sejtjének plazmája is a női sejtéből, centroszóma pedig (már tudnillik az állati sejtekben) csak a hímsejtéből származik.

Az öröklékenység hordozói tehát mai tudásunk minden valószínűsége szerint a magelemek.

kötőkben horgonyzó hajók tulajdonosai bagatelért majdnem egy-egy pipa dohányért vehették. Ez gondba ejtette a kormányzót, ki a San franciscói alcalde-nak (birónak) rendeletileg hagyta meg, hogy tilos a gazdának a bikát 6 dollárnál olcsóbban eladni. Az előbb említett Pico exkormányzó írásai között ráakadtak bika eladási jegyzeteire, melyekből kitűnt, hogy 3 dollárért adta a Los-angelesi ranche ába nevelt bikákat. Sokat meg San-Pedroba hajtottak, ott levágták s csak a bőrét, meg a fagyuját tudták a bostoni Jankee hajós kupeczeknek eladni, a húst meg elásták! De megessék, hogy lusták voltak a húst eltemetni, hát kifuarozták valamely hegyszakadékba s ott hajtották szét, hol a coyotte farkasnak meg a medvének szolgáltak eledelül! A tény igazság az, hogy még mai napig is láthat a Southern-Pacific kupéjában utazó vasutazó Santa-Barbara megye hegyszakadéka között fehérülő szarvas jószág csontokat, melyeket oda a spanyol éraban pocsekölök szórtak.

1864. táján rengeteg szárazság dühöngött az országban, minek következtében őszi légy módjára hullott a jószág. Csak Los-Angeles megyében vagy 70 ezer darab hullott el s megközelítő becslés szerint az ország fél állat állománya veszett el. Igaz e katasztrófa-hoz az is hozzájárult,

hogy az 1862-63-ik év telén soha nem tapasztalt hidegek jártak erre.

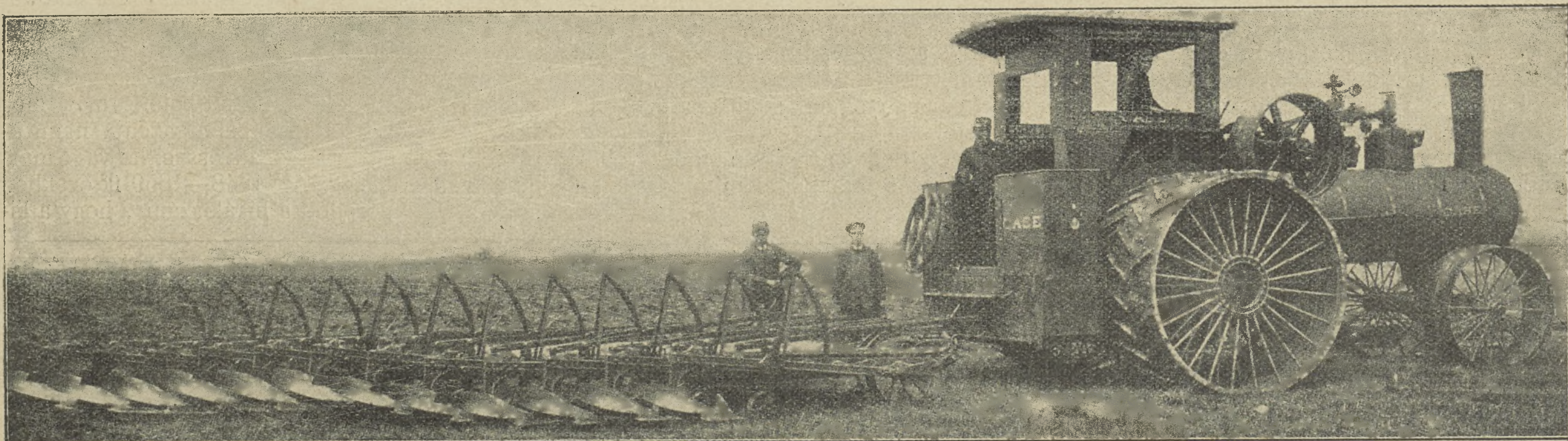
Dehát a katamitást el lehetett viselni.

Ha kifogyott a bukszából az aprópénz, ha a párta alá kerülő leányzónak hozományát kellett előteremteni, ha a lumpoló fiúnak a san-franciscói vagy a sacramentói játébarlangokba kontraktált adóságait kellett kifizetni — hat kirendeltetett a lassos „vaquerost“ (csordás), ki összerelt néhány száz fejből álló csordát s azt a legközelebbi kikötő városba terelte, hol el is adta lehető legkevesebb alkudozás nélkül, nehogy a nemes Grand uri tempóján csorba essék. Furcsa világ járt itt, míg spanyolok voltak itt az urak, mely talán vendégszeretkezés dolgában hasonlít a mi mult századbeli dzsentry tempónkhoz. miről egy rakás Jókai regény, novella meg Petőfi vers szól. John G. Fermant, meg W. T. S. Sherman tábornokok könyveiben hű tükrét találhatja bárki e korszaknak. Le van e művekben írva, hogy az idegen, ha „uri forma“ volt, Oregontól egész Arizonáig garas nélkül utazhatott végig s minden háznál tejbe-vajba fürösztöttek. Ellátták kastyólytól kastyólyig forspontokkal, pénzzel, élelmiszerekkel s az egész 1300 mérföldes nagy utazás csupa dáridóból, mulatságból állott. Ma még egész csapat első telepes, ugynevezett „pio-

neer“ él itt, kik mint a mi Josénk, órák hosszáig tudnak arról mesélni, minő vendégszeretettel fogadták őket a spanyol „rancho“-kon. Ott tartották őket vendég gyanúban hétszámra, bár egy tott sem tudott spanyolul s csak gesztikulálva értették meg egymást. A Yankee élelmesség aztán ki is mutatta foga fehérét.

Avval kezdődött, hogy elszöktette a vendéglátó spanyol feleségét, leányát, aztán az idők folyamán át ott felejtette magát a birtokon, kiforgatván belőle a lu-ta hidalgót. A Yankee-nak is van ma nagy számbeli szarvasmarhája, sötét színű „angus“ marhája, de nem pocsekolja el azt a bőre, meg a fagyuja kedvéért, hanem 50 centért árulja vajának fontját,

A mult héten jártam Menderino megyében s megfordultam Yorkville faluban, mely központja volt egy 30 ezer acreos spanyol „graut“ (ajándékozott birtoknak). A régi gazda majd éhen halt, mert nem tudott a termékeny földből hasznot huzni, ma a Yankee ott annyi almát termel, hogy a lehullottat sertéseivel eteti fel, azért wagon számra szállítják a java gyümölcsöt a keletre. A rogyásig termő szőlőtökéje alatt meg a fiam huzta meg magát, lesván a csibehordó kányát 22-es Marlin puskájával. Más idők, más emberek, a mostaniak jobbak.

CASE
GŐZ-
ERE

Ezek alapján most már könnyen megérthetjük az indirekt sejtoszlás és a termékenyítésnél szereplő ismertett magelme-redukció biológia jelentőségét. A sejtmag oszláskor, amint már tudjuk, kromoszómákra bomlik, a kromoszómák pedig pontosan feleződnek, s egyik felük az egyik, másik felük meg a másik új sejtnak leendő magjává. Igen, mert ezek a kromoszómák öröklítik át az előd tulajdonságait az utódokra, tehát ezek teszik lehetővé, hogy a keletkező sejtek a előbbi sejthez hasonlóak. A fiatal sejtnek mind teljesen hű hasonmái is egymásnak, annyi sokféle alakúvá csak öregebb korukban válnak.

Nyilvánvaló most már az is, hogy a termékenyítéskor az apai és anyai tulajdonságok egyaránt átjutnak az utódra, s hogy átjuthassanak és keverődhessenek, arról a magelemek redukciója és pontos megoszlása révén gondoskodott a természet.

Hogy valóban a kromoszómák az öröklött tulajdonságok hordozói, arra vonatkozólag több kísérletet tettek már, különösen állattani téren.

A legérdekesebb *Boveri* kísérlete. Ő egy tengeri sünnnek (elégé ismert állat!) petéjét kémlőcsőben addig rázta, míg az szét nem szakadt több része, amelyek közül természetesen csak egy tartalmazott magot, a többi mag nélküli plazmatörmekek voltak. A kémlőcsőbe, illetve a benne levő vízbe azután a tengeri sünn ondóját eresztette bele, s a himsejteket összekeverte a petedarabokkal. (A dologban, már tudniillik ami a vízben való eljárást illeti, nincsen semmi különös, mert a tengeri sünn petéi a természetben is a víz közvetítésével termékenyíttetnek meg.)

A vízben a himsejtek csakhamar felkeresték a petesejt roncsait és minden ilyen ronccsal egyesült egy-egy himsejt. És ami ezután következett, az meglepte az egész tudományos világot. A petesejtnek az a darabja, amely magot is tartalmazott, a himsejttel egyesülve, rendes tengeri sünné fejlődött. Fejlődésnek indultak azonban azok a darabok is, amelyekbe csak a himsejt juttatott magelemeket és ki is fejlődtek tengeri sünn-porontyokká, amelyek azonban tisztán csak az apai tulajdonságokat tudták felmutatni, az anyát jellemző tulajdonságok közül egyetlen egyet sem tehetett rajtuk megtalálni.

A termékenyítésnek ilyen módját himszüznemzésnek mondjuk. A női szüznemzés, amint általában ismeretes, nem éppen ritkaság a természetben, hiszen számos állatot és növényt ismerünk, amelyek rendszeren csak szüznemzéssel szaporodnak vagy pedig a szüznemzés állandóan szerepet játszik fejlődésükben, mint pl. a filloxera fejlődésében is. A szüznemzéssel létrejövő egyének természetesen az eredeti kromoszóma számnak mindig csak a felével bírnak s így könnyen megérthető, hogy nem a rendes és teljes faji állapotot képviselik.

Am ujabban sikerült olyan petéket is szüznemzés útján fejlődésnek indítani, amelyek rendes körülmények között szüznemzés soha sem szaporodnak. *Tichomirow* pillangópetéket indított fejlődésnek azzal, hogy kénsavba mártotta a petéket és kefével jól megdörzsölte őket. *Loeb* tengeri sünnöknek és tengerben élő gyűrűs féregnek a petéit magnéziumkloridba áztatta s így serkentette fejlődésre. *Loeb* kísérletei azonban már só és cukoroldat is sikerültek. *Hertwig* a tengeri sünn petéit sztrichninoldattal, *Winkler* pedig a himsejtek anyagának kivonásával indította fejlődésnek. *Klebs* moszat- és gombaspórákkal kísérletezett eredményesen ebben az

irányban só és cukoroldat segítségével. *Nathanson* pedig kimutatta, hogy a hőmérséklet emelkedése a szüznemzésre való képességet fokozza. A *Marsilia* nevű haraszt spórából 18° C-on a termékenyítetlen spóráknak csak 1-3%-a, ellenben 35° C. hőmérsékleten 73 százaléka indult fejlődésnek. Az ilyen nemzést mesterséges szüznemzésnek nevezzük. Természetes dolog, hogy minden ilyen esetben az öröklés teljesen egyoldali, vagyis csak az anyai tulajdonságok öröklődnek.

Az elmondott kísérletek gyönyörűen igazolják, hogy a tulajdonságok hordozói minden élőlényben a kromoszómák. Az a kérdés azonban most, hogy a kromoszómák egyenlő értékűek e ebből a szempontból és hogy a kromoszómák-e ebben a tekintetben a legemeliblebb rendű egységek.

Ha a magelemek egyenlőképpen képviselnék az összes öröklött tulajdonságokat, akkor semmi szükség sem lenne arra, hogy a sejtmag magelemekre essék szét, elég lenne, ha egyszerűen, mint a kettétörött piskóta, kettéválnék. Az indirekt sejtoszlás, valamint a termékenyítéskor végbemenő jelenségek arra vallanak, hogy a kromoszómák, sőt azok egyes darabjai is, különböző öröklési értékkel bírnak. Sikerült is erős nagyítással a kromoszómákban egyes kisebb testeket megkülönböztetni, amelyeket idegnek nevezünk, s amelyek — feltevések szerint — még apróbb részekből a valódi öröklési elemi egységekből, a pangénekből állanak.

Hogy az egyes kromoszómák különböző kvalitásúak, ha még annyira hajszálnyira is hasonlítanak egymásra, azt *Driesch* nagyon szellemes kísérlettel igazolta.

A megtermékenyült petesejtből a teljesen kifejlesztett egyén sejtoszlás útján áll elő. A petesejt első oszlásainak teljesen hasonló sejtek az eredményei, az a sokféle sejtfajta csak később jön létre.

Driesch megvárta, míg a rendszeren megtermékenyült petesejt kétszer oszlott, tehát négy sejtté lett, s akkor ezt a testet méstől mentes tengervízbe tette, ahol a négy sejt különvált egymástól. A négy sejtet aztán újra rendszeren tengervízbe rakta, amelyben minden sejt rendszeren tengeri sünné fejlődött, csak hogy éppen kisebbek voltak ezek az állatok az átlagos nagyságnál.

Ha azonban most a petét elbódítják, például kloroformmal, s aztán úgy termékenyítjük meg, hogy ne egy, hanem két himsejt hatoljon a petébe, ami rendszeren körülmények között nem történik meg, akkor a petesejtben a rendszeren 36 magelem helyett 54 lesz, (mert a tengeri sünnre jellemző a 36 magelem, van tehát az ivarsejtjében 18 magelem, vagyis 3 ivari sejtjében 54.) A petesejt, miután magához tért, osztódásnak indul, még pedig egyszerre négy sejtet válik, amelyek mindenképpen csak 27 magelem van, mert az 54 kromoszóma meghasadása folytán keletkezik 108, amelyek megoszlának a négy sejtben 108 pedig = 27.

4

Minthogy a tengeri sünn sejtjei rendszeren 36 kromoszómával bírnak, a jelen esetben 9-czel kevesebb a sejtekben a magelemek száma és minthogy 3 ivari sejtből erednek, természetesen nem olyan a kombinációjuk sem, mint a rendszeren körülmények között. Ha most megismételjük a fentebb ismertett szétválasztást, vagyis azt a testet is méstelen tengervízbe tesszük, hogy a négy sejt teljesen különváljon s aztán rendszeren tengervízben tovább fejlesztjük ezeket a 27 mag-

elemes sejteket, azt látjuk, hogy mindenik sejt egészen különbözően és különböző fokig fejlődik és végül is kóros porontyok alakulnak belőlük. Tekintettel arra, hogy a kromoszómák kisebb száma nem lehet oka ezeknek a jelenségeknek, mert hiszen szüznemzés esetén is kisebb a magelemek száma s mégsem fejlődnek anyától apától egyaránt eltérő kóros utódok, kimondhatjuk, hogy a kóros fejlődés vagyis az abnormis öröklés oka a magelemek rendellenes keveredése, amiből következik, hogy az egyes magelemek különböző öröklési értékkel bírnak. Ki kell továbbá mondanunk ezek alapján azt is, hogy úgy a női sejtmag, mint a himsejtmag magában foglalja a szükséges összes magelemeket, mert ezek csak mindnyájan együtt tartalmazzák a normális fejlődéshez szükséges sajátságokat vagyis képesek a teljes faji átöröklésre.

És hogy a magelemek kombinációja minden esetben más és más és minden esetben bámulatosan változik, azt mi sem bizonyítja jobban, minthogy az utódok a szülőktől gyakran föltöbb eltérnek úgy testi, mint lelki képességeik tekintetében. Napoleon óriási szelleme például, hogy tönkrement szerencsétlen sorsu fiában! Am, amint majd azzal alkalmunk leendő még megismerkedni, a kromoszómák kombinálódása nem a véletlen dolga, hanem bizonyos rend szerint történik, úgy hogy az utódok tulajdonságainak összefüggése a szülőkéivel határozott irányokat mutat. Az egyes egyének nem térhetnek el ennek alapján a faji típustól a végtelékig, viszont teljesen egyenlő alakok sem származhatnak, hanem folytonos és lassu folyással fejlődik tovább így az egész élő világ egyes fajaiban.

Dr. Rapaics Raymund.

Javitott vízemelőkos.

A hegyoldalon fekvő vízszegény gazdaságoknál különösen fontos az, hogy ivóvizet, kellő mennyiségben bocsássunk a gazdaság rendelkezésére, mert az állatok csakis így tarthatk fent a hegyi majorokban. Oly helyeken, ahol a völgy vízben aránylag szegény, kutakból kell a vizet a völgyekben beszerezni, s valami vízemelő szerkezettel pl. szélkerékkel a kívánt magasságra felemelni. Ott azonban, ahol a patakban csörgező víz van, ott ajánlatosabb vízemelő (hidraulikus) kost alkalmazni. A vízemelő gépet ugyanis ott alkalmazhatjuk sikerrel, ahol aránylag nagy mennyiségű folyóvíz erejével kis mennyiségű vizet emelünk fel olyformán hogy egy magasabb helyen fekvő víztartóból zárt vezetéken vezessük a vizet a vízemelő szerkezetbe. A hidraulikus kos emelő szerkezete ugyanis két szelepből a) záró, b) nyomó ventil és légkamrából, c) áll. (Lásd ábrát.) A víz a szerkezethez a x csövön jut; y csövön pedig emelkedik fel a víz. Ha az „a” ventil be van zárva, az emelő csőben a víz oly magasra emelkedik, mint a tartályban van; ha ezután a záró szelepet felnyitjuk, akkor azon a víz kifolyik, eleinte lassabban, később gyorsabban; egy bizonyos sebességnél azonban a kitördülő víz az „a” szelepet bezárja, ami a kosnak oly lökést ad, hogy a vizet szállító csőben, ami egy bizonyos magasságra felemelkedik; a mint a szerkezetben az egyensúly beáll, az előbb leírt folyamat újból kezdődik.

Amint a leírt folyamatból is kivehető, e szerkezet meglehetősen sok vizet pazarol. De ezenkívül is vannak a hidraulikus kosnak egyéb hibái, nevezetesen: kevés a teljesítő képessége, vagyis

Hazánkban és Ausztriában mindenféle talaj- és terepviszonyok között sokszorosan kipróbált

MAGÁNJÁRÓ GŐZEKE

(Egy ölet fogó 7 vasu ekével.)

Egyedüli gyártója:

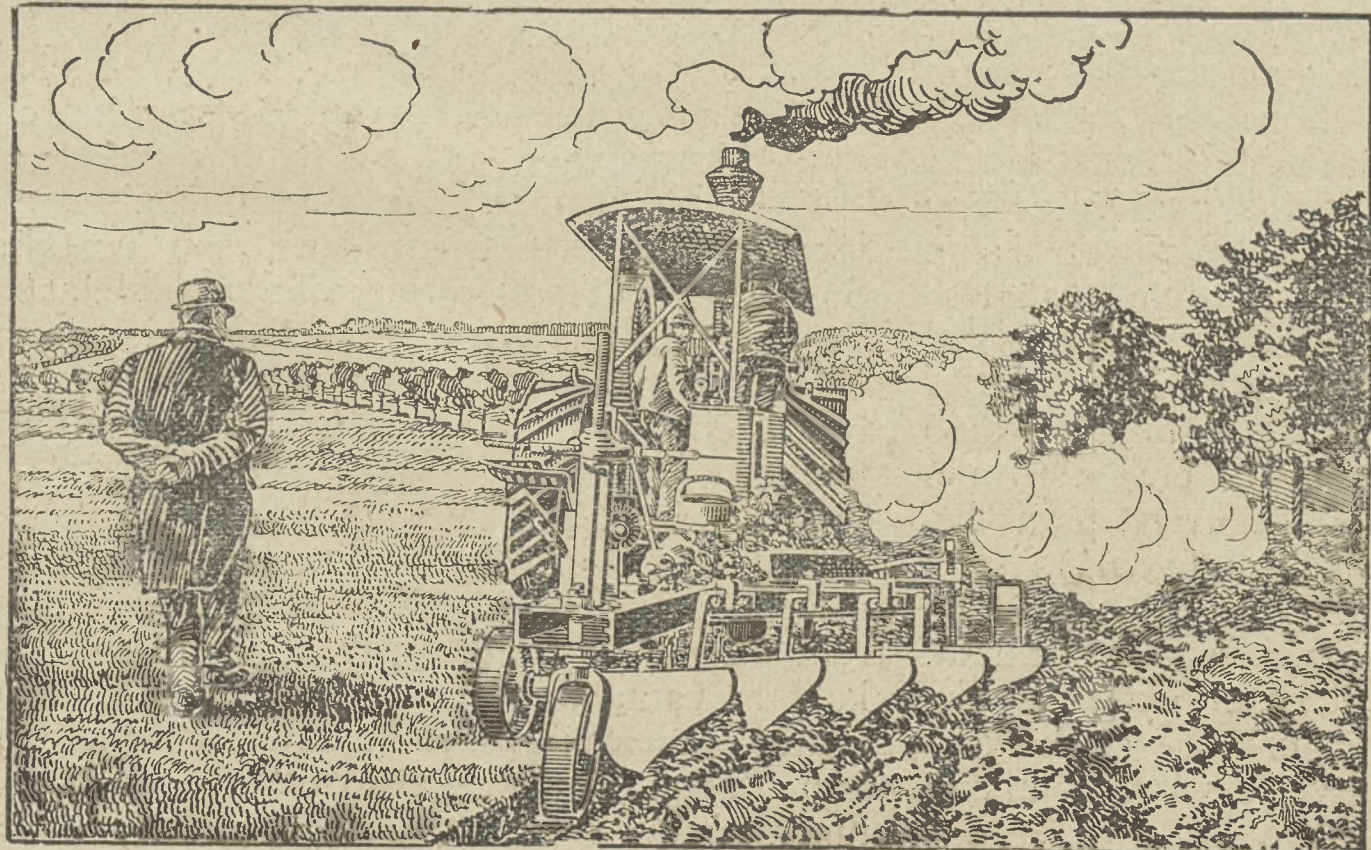
Első Magyar Gazdasági Gépgyár R.-T.

Budapest, VI., Váci-ut 19. szám.

Csekély befektetés. Olcsó üzem.

Tökéletes munka.

Referenciákkal kívánatra készséggel szolgálunk.

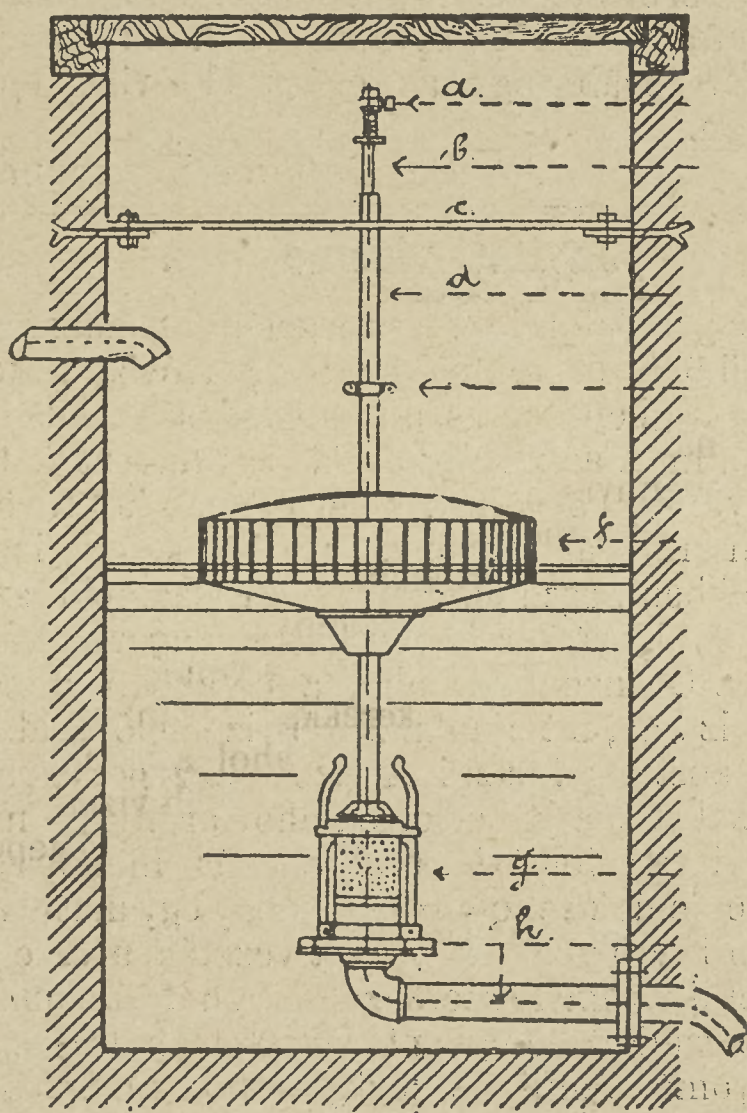

keves vizet lehet vele felemelni, különösen pedig az a hibája, hogy a szerkezet könnyen felmondja a szolgálatot, mert a víz kos szelepére egyenetlenül hat a nyomás a víz egyenetlen lefolyása folytán. A vizikos nyomó szelepe ugyanis rendszerint azért akad meg, mert a víz szolgáltatás egyenlőtlen a tartály vagy tó vízszinének süllyedése folytán. Ilyenkor tehát a szelepre jutó nyomás kisebb lesz, a víz pedig a záró szelepet felemelni nem tudja, úgy hogy az nyitva marad, ennek pedig az a következménye, hogy a víz lassan kifolyik, anélkül, hogy a vizikost működésbe hozta volna. Ritkábban az is előfordul, hogy a nyomó erőbe az egyenetlen vízszolgáltatás folytán levegő kerül és a zárószelep a legmagasabb, vagyis zárt helyzetében marad, ekkor azonban víz nem kerülhet a szerkezetbe, a gépezet nem működik, a víz pedig a felső tartályban folyton gyűlik addig míg a tartályt meg nem tölti, s anélkül, hogy a víz hajtó ereje felhasználva lett volna, a tartály túlfolyóján elhasználás nélkül elfolyik.

További hiba az is, hogy minden vizikos egyenetlen víz magasságnál is lassan felmondja a szolgálatot, mert a légkamrában levő levegő mindig fogy, amennyiben ott a nyomás alatt levő levegőből egy keveset a víz mindig elnyel, annyira, hogy végre nincs meg az a levegő mennyiség, ami elegendő volna arra, hogy nyomást gyakoroljon a vízre, s azt így a tartályból kihajtsa.

Évek hosszú során tett tapasztalok azt bizonyították, hogy a vizikos hibáin egyedül mecha-

152-ik ábra. Abt rendszerű vizikos működését szabályozó.

nikai alapon, amelyen annak szerkezete alapszik — segíteni nem lehet, s e kísérletek, amelyek a szerkezet javítására vonatkoznak, láthatólag eredmény nélkül maradtak.

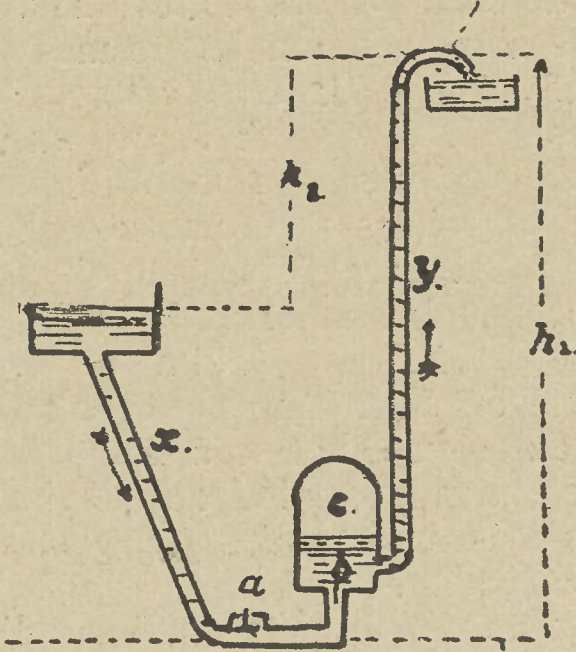
Azonban Abt-Mindelheim* az adagoló helyen a tartályban kisegítő szerkezetet helyezett el, amellyel az eddig tapasztalt kellemetlen tulajdonságai a vizikosnak elkerülhetők, s annak pontos működése biztosítható. A müncheni kiállításon bemutatott készülék általános feltűnést keltett. Az Abt rendszerű vizikos, az eredeti vizikos szerkezetet kevésbé módosítja, egyik módosítás az, hogy a légkamrába való torkolás előtt a vizet szállító cső meg van furva, a másik pedig az, hogy a vizet szolgáltató csőbe való torkolás előtt van a vizikos működését szolgáltató szerkezet beiktatva. (L. 152. és 153. ábrát.) Ezen szerkezet részei a következők: függélyes tengely („b”), amelyre a szerkezet részei erősítve vannak. Ezen tengely egy vezeték csőbe („d”) van helyezve, amely vertikális irányban a tengely mozgását követve elmozdulhat. Erre a „d” csőre van az uszó („f”) erősítve; ezen „d” csőnek vertikális állását „c” vezeték vas szabályozza. A „b” tengely felső végén van a szabályozó gyűrű („a”), ugyancsak ily szabályozó van a „d” csővön is („e”).

A szerkezet olyan, hogy az „e” gyűrűvel csak akkor emelkedik fel az „f” uszó, ha a vízszin a felesleges vizet elvezető csövet majdnem eléri, de ezzel azután felemelkedik a „b” tengely is, s a vezeték cső „h” nyílása kinyílik. Ugyanis a „b” rud alsó végén van a szelep, amelynek nagyított képét 154. ábra tünteti fel, s ezen szelep fontos

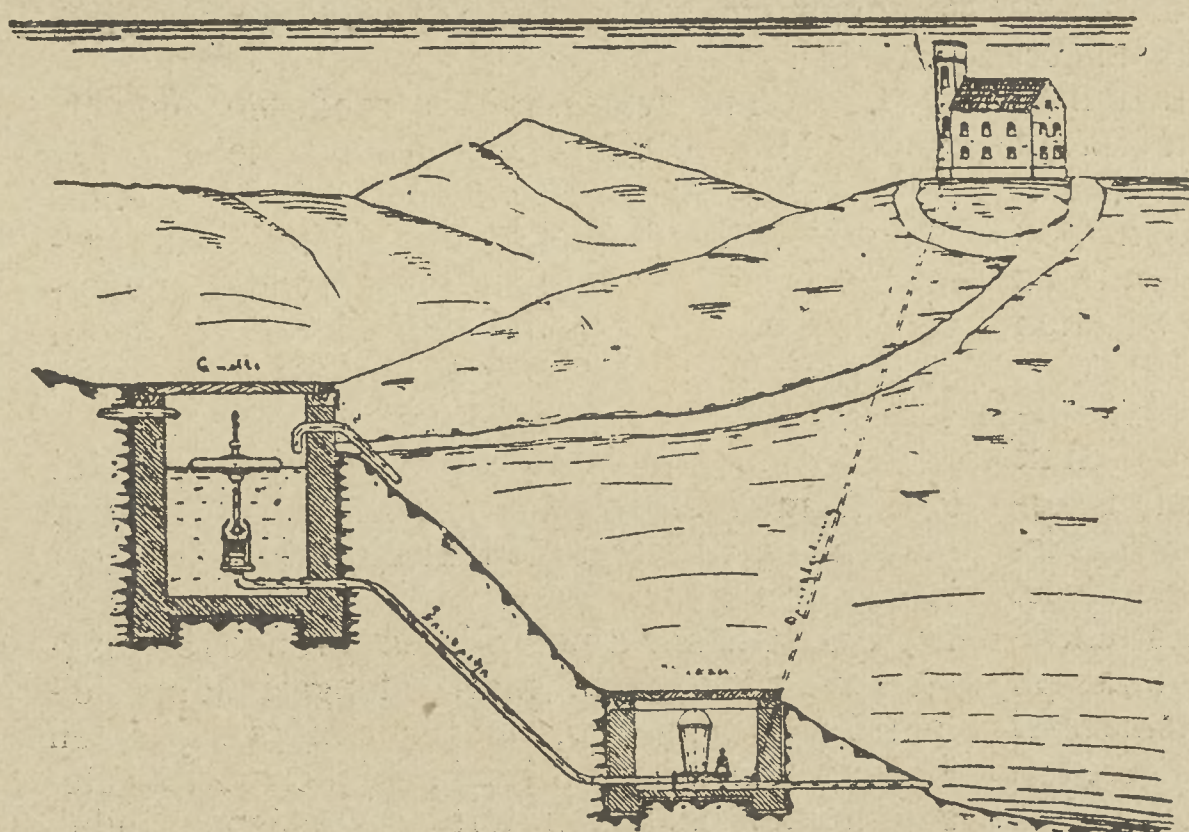
része a sárgarézből készült fedő „A”, ami a vizikos vezető cső felső végét („L”) nemcsak, hogy elföldi, hanem azt tökéletesen vízmentesen el is zárja. A szelepfedőt a szűrő („B”), „b” ábrán g.-vel jelölve védi, s a szelepfedő haladási irányát a két rugó „C” szabályozza, azonkívül a „d” csővön van két mozgatható feszítő vas „D”.

Ezen leirt szerkezet a vizikos működését önműködően szabályozza.

Hogy a szerkezet működését kellően megérthessük, tételezzük fel, hogy a vizikos működése alatt a vízszin süllyed a gyűjtő medencében, s így az uszó is alább száll, mindaddig, amíg „E” rugók által rögzített „C” rugókat szétfeszíti, s az „A” ventil fedő „F”-ig le nem süllyed, vagyis a vezető cső nyílását elzárja. Ez az elzárás csakis addig tart, míg a víz az uszót „e” gyűrűig fel nem emeli, ezen rövid idő alatt a levegő a vizikosba vezető erőben levő nyíláson be jut. Ezen levegő betódulás csakis addig tart, amíg a medencében a víz oly magasra emelkedik, hogy az

151-ik ábra. A hidraulikus kos sematikus elrendezése.

153-ik ábra. Abt rendszerű vizikos általános elrendezése.

uszó az „e” gyűrűt el nem éri, ennek közreműködésével azután „b” rud is felemelkedik, s a vizikosba vezető nyílás újból kinyílik. A vizikosnál előforduló második állás az, hogy a zárószelep a vizikosban a legmélyebb állásában megmarad, akkor annyi ideig folyik el a gyűjtő medencéből a vizikoshoz a víz, míg annyira le nem süllyedt, hogy az „A” fedő a cső nyílását az előbb leirt módon el nem zárja, aminek pedig az a következménye, hogy a víz a felső medencében összegyűlik, erre azután erősebb nyomással tódulhat le a víz, az pedig a légkamrába beszívott levegő segítségével a szelepet felemeli.

Végül pedig, ha a zárószelep a legfelső állásban megmarad, ami a nyomó cső állandó nyitvatartása által különböző okokból előállhat, ekkor pedig az egész szerkezet felmondja a szolgálatot, nem működik. S ha ez az eset a közönséges vizikosnál előáll, akkor abt rendszerű szabályozó nélkül a vízfelemelés teljesen megakad. Ugyanis ekkor a víz nem tud kifolyni, s a medencében gyűlik meg addig, amíg a túlfolyó csővön ki nem folyik. Ha azonban a vizikos Abt-féle szabályozóval van ellátva, akkor a vízszin emelkedésével a „D” feszítők segítségével a „C” rugókat szétfeszíti erre az „A” fedőlap leesik, s amire a nyomó csőben levő víz nyugvásba jut, s erre a nyomó csőben elhelyezett kis nyíláson levegő tódul be, a mire a nyomó szelepre hárult nyomás kisebb lesz, s a zárószelep leesik a legalsó helyzetébe és a rendszer működése a vizikosnak megindul. Ezalatt ugyanis a medencében gyűlik a víz, amíg a kellő magasságra nem ér és kinyitja ismét az „A” szelepet s a vizikos rendszer működése megindul.

Amint látható, az Abt készüléke a vizikosba

való vízbevezetést önműködően szabályozza. Ennél azonban sokkal fontosabb előnye e szabályozó készüléknek az, hogy a légkamrába folytonosan jut be levegő és így azon okból, hogy a légkamrából kifogy a levegő, a vizikos nem mondhatja fel a szolgálatot, pedig ez szokott a közönséges vizikos egyik legnagyobb hátránya lenni.

Előnye továbbá az is, hogy a szabályozó készülék a vezeték, s így az ütközés rossz hatását enyhíti, ennek folytán pedig a készülék több vizet lesz képes szállítani, vagyis a gép hatástoka nagyobb lesz.

Ezen szabályozó készülék beiktatásával képesek vagyunk kis esés és csekély vízmennyiség mellett is a vizikost megfelelő eredménnyel használni!

Károly Jenő.

A szőlőtelepítésről.

Alig hogy pinczében van az idei termés, sok gazdát máris élénken foglalkoztat az a kérdés: Telepítsek-e a jövő évben újabb szőlőt és ha igen, hol és miként telepítsem azt?

Könnyen érthető, hogy minden szőlőbirtokos, különösen ha szőlői eddig jól jövedelmeztek, azon van, hogy szőlőterületét megnagyobbítsa. Ne felejtjük továbbá el, hogy évenként ennyi és

154-ik ábra. Abt rendszerű vizikos szabályozó.

ennyi hold régi szőlő pusztul el, részben a filloxera részben pedig az öregség, vagy a telepítésnél annak idején elkövetett hibák folytán, könnyen érthető tehát, hogy ilyenkor az új szőlészeti év kezdetén számos elme foglalkozik a szőlőtelepítés kérdésével.

Az 1908-as év ritkaságszámba menő bő termése után az a rémhir járta be az országot, hogy lám itt van az a régóta fenyegető *tultermelés*, annyi borunk termett, hogy képtelenek leszünk eladni és belefulladásra a saját zsirunkba, illetve borunkba. Az idei év gyenge termése megdöntötte ugyan a tultermelésről terjesztett hírek alaposságát, miután látjuk, hogy alig néhány hónap alatt felszívódott az óriásinek mondott borfelesleg, mindennek dacára azonban okulnunk kell az 1908-as ősz tapasztalatain és ha újabb szőlőket telepítünk is, azt csak okkalmóddal, jól megfontolva és tartós alapra helyezve szabad tennünk.

Be kell vallanunk, hogy a szőlőtelepítés abc-jével ma még számos gazda nincsen tisztában. Sok helyen, különösen nagyobb uradalmakban ezt egész egyszerűen reá bizzák valamelyik vin' czellerre, vagy ahhoz nem értő gazdatisztré telepítsen az ipse úgy, ahogy azt éppen jónak találja.

Hiszen igaz, ami igaz, annak a vinczellérnek — különösen szőlőtermelő vidéken — generációról generációra átöröklődött és szinte vérebe átment praktikus tapasztalatait sem szabad kutyába venniök, sőt adott alkalommal nagyon is meg kell becsülnünk, mindennek dacára azonban a telepítést nem szabad vaktában reája bizzunk, miután most, amikor egy új szőlőnek alapját megvetjük, sok oly tényezőnek befolyásával

* Mitteilungen d. K. Prüfungsanstalt und Auskunftsstelle für landw. Maschinen in Weiczenstefan. Maschinen Zeitung 1907 2. szám.

kell számolnunk, mely előbbi időkben nem létezett és amelynek figyelmen kívül hagyása a szőlő fennállását és termését veszélyeztetne.

Szabadjon tehát ezen a helyen szőlősgazda társaimnak a telepítésre vonatkozólag néhány tanácsot szolgáltatnom (Megjegyzem, hogyha a telepítést illetőleg bárki privátim is fordul hozzám a legnagyobb örömmel szolgálom neki, amennyiben szerény tehetségemtől telik, a kívánt felvilágosításokkal.)

Mint magától értetődött feltételezem, hogy minden szőlősgazda tudja, szőlőt csakis *forgatott* talajba szabad ültetni. A forgatással (amelyet átlag 79—80 cm. mélyen eszközölünk) jó sietni, hogy még a kemény fagyok beállta előtt elkészülhessünk vele és hogy a megforgatott föld a tél folyamán jól átfagyhasson, porhanyossá váljék és tápanyagai könnyen oldódjanak. Tavasszal forgatott földben sohasem sikerült a telepítés oly jól, mintha a földet már ősszel forgatták meg.

Most következik a legfontosabb kérdés, az a kérdés, amelynél részben tudatlanság, a tapasztalat hiánya, nemtörődömség vagy pedig félrevezetés folytán a legtöbb és leg-ulyosabb hibát követik el és pedig: az *alanyvessző helyes megválasztása*.

Nem tudom eléggé hangsúlyozni, hogy az *alanyvessző helyes megválasztása a telepítendő szőlőnek fejlődése és hozamára, valamint borának minőségére nézve mily rendkívüli fontossággal bír.*

Igaz, hogy az alanyvessző helyes megválasztásának tekintetében 15 évvel ezelőtt, midőn a nagybani rekonstrukció nálunk kezdetét vette, még jóformán a sötétben tapogatóztunk és részben ennek is tudható be az elkövetett számtalan hiba és szenvedett balsiker, de ma, az összes nemzetek legkiválóbb szakembereinek 30 éves ernyedetlen munkássága után, amelynek folyamán a legszélesebb körű tudományos és kísérleti munkásság mellett, jelentékeny pénzáldozatoktól sem riadtak vissza, annyira tisztázva lett ez a kérdés, hogy a szőlőtelepítésnél előforduló százféle válfajú földminőség közül, mindegyiknek meg van határozva, hogy melyik alanyvessző díszlik benne a legjobban, illetőleg melyik alanyvesszőt **kell** abba a földbe ültetni.

Ha azonban az elkövetett hibák nagy része tudatlanságon vagy nemtörődömségen is alapszik, alá kell húznom: azt is, hogy a magukat *vessző és oltványtermelő*eknek nevező, nagyhangu hirdetések közzétételére és prospektusokat szétküldők a szőlőtermelő közönséget szándékosan félrevezetik, csak hogy zsebe rovására gyorsan meggazdagodhassanak, a mi néhányan sikerült is már. Ne is szóljunk arról, hogy hány gazda átkozza ezeket az embereket, akik sokkal rosszabbak azoknál, a akik például egy rossz gép vagy hasonlóval károsítják meg a gazdaközönséget. Az utóbbi esetben csak a rossz gép megvétele által okozott lényeges kárt szenvedjük, míg ha rossz vagy nem alkalmas szőlővesszőt vagy oltványt szállít az illető, úgy nemcsak a vesszőért fizetett ár vész kárba, hanem elveszítjük még sok évi munkánk költségét és a betelepített szőlőterület hozamát is, ami a vessző eredeti árának **husz és ötvenszeresét is teheti ki.**

A gépet árusító és részletfizetéses zugügynököt pedig könnyen meg lehet fogni és rá is huzzák alaposan az illető törvény paragrafust, míg a vessző-szállítót büntetlenül szerezhethet magának vagyont, mert ha egyszer el van ültetve a vessző, a bizonyítás majdnem lehetetlenség, a megérkezésnél pedig csak az igazi szakember tudja teljes biztonsággal konstatálni, vajjon a szállított vessző vagy oltvány tényleg az a fajta-e amit rendelt.

Egész eltekintve ettől, ezek a lelkiismeretlen emberek oly vesszőfajokat is ajánlanak és reklamiroznak hangos szóval, amelyekre a legelső szakférfiak és sok évi tapasztalat bebizonyították, hogy hasznavehetetlenek és a szőlőtermelők csak kidobják pénzüket és munkájukat, ha rendelnek belőle.

Tényleg fel voltam háborodva, midőn az utolsó heti szaklapokban egy „czég”-nek szemérmetlen hangú dicsőítését olvasom a „Delaware” vesszőről egy olyan direkttermőről, melynek hasznavehetetlenségét napnál is fényesebbnek bebizonyították már. Igaz hogy a Delaware néhány évig sokat és aránylag szeszűs bort terem, de rövid időn belül kipusztul és borának oly kellemetlen melléke van, hogy nincs az a borkereskedő, aki megvegye. Tehát az, aki Delaware-t

ültet, végeredményben csunyán be fog csapódni. (Ez csak egy példa!)

Ami a *direkttermelőket* illeti, azokra már régen bebizonyult, hogy bortermelésre alkalmatlanok; egyes direkt termésre hybridált fajok azonban ma mint *alanyvesszők* jó szolgálatot tesznek. Meddőnek bi onyult addig minden oly törekvés, hogy amerikai és európai fajok keresztezése (hybridációja) ált l oly vesszőt nyerjünk, amely a filloxerának ellentáll s egyuttal használható jó bort is ad.

Racionális a szőlőtelepítés csakis kész oltványok kiültetése vagy amerikai vesszők zöldoltása által.

(Folytatjuk.)

Teleki Andor.

KÖNYVISMERTETÉS.

Dr. Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptár 50 éves jubileuma.

Ezelőtt 50 évvel indította meg Kodolányi Antal veterán gazdasági írónk, az első magyar »Gazdasági Zsebnaptár«, 6 évvel előzve meg a bécsi Hugó Hitschmann Taschenkalenderének kiadását.

Akkor még csak a német birodalmi Mentzel és Lengerke-féle Taschenkalender létezett és így az első magyar »Gazdasági Zsebnaptár« gyorsan tünt fel a németországi első ilyen alapítás nyomában.

Irodalmi eseményszámba megy most ezen 50 éves forduló, mert a magyar gazdák ezen nélkülözhetetlen vademecuma folyton fejlesztetvén, pozícióját a magyar gazdák körében máig is megtartotta.

Ez időszereint a »Gazdasági Lapok« szerkesztősége (Budapest, IV., Múzeum-körut 7.) szerkeszti a zsebnaptárt, gondoskodva arról, hogy a fejlődő igényekkel lépést tartson.

Az 1910. évre szóló 50-ik kiadás immár megjelent a könyvpiacon s ez alkalommal a Kellner-féle takarmányzási rendszert közli, mely rendszer tudvalevőleg a földgömb gazdái körében forradalomszerűleg váltotta föl a régi rendszereket.

A diszes kötésben megjelenő zsebnaptár minden hazai könyvkereskedésben kapható.

A naptár kiállítása diszesebb, mint eddig volt, ára azonban a régi: bolti ára 2 korona 80 fillér, ajánlott szétküldéssel 3 korona 25 fillér, utánvétellel küldve pedig 3 korona 45 fillér. Megrendelhető a »Gazdasági Lapok« kiadóhivatalában, Budapest, IV., Múzeum-körut 7.

Tetőszek-táblázatok. E cím alatt Ödöni László budapesti mérnök, szakíró tollából és vonalzója alól került ki egy mintegy 100 oldalas művecske. A könyvet tetőszekekre vonatkozó 70 ábra díszíti, melyek közt úgy az ácskartel, mint Budapest székváros ácsmunkaszabványai szerint szerkesztett tetőszekek mind feltalálhatók. Valamennyi tetőszeknek 1 m²-re eő köbtartalma és ezen köbtartalomnak megfelelő mindenkori tetőértékek a könyv 20 számtáblájában egy pillanat alatt felkereshető és így minden mérnök, minden építész, ácsmester és vállalkozó, kinek kalkulációiban tetőszekek szerepelnek, ezen könyvecske segélyével sok időt és fáradságot takaríthat meg. A könyv a *Vállalkozók Lapja* kiadásában jelent meg és ugy a kiadóhivatalban, mint bármely könyvkereskedésbe megrendelhető **három koronáért.**

Egy szőlészeti tanácsadó. Nélkülözhetetlen kezikönyve minden szőlősgazdának és pinceszetelajdonosnak a „Borászati zsebnaptár” az 1910 évre című könyv, mely épen most hagyta el a sajtót. Ebben a 400 oldalra terjedő könyvecskeben megtalálható a szőlészetre vonatkozó összes törvények, rendeletek, elvi határozatok, nemkülönben összes borászati szervezeteink a minisztérium beosztásától kezdve a gyérítési

munkavezetőig, az állandó és időleges tanfolyamok, szénkéreg raktárak, szőlészeti egyletek stb. A könyv nagyobb részét azonban a szőlőművelés és borkezelés gyakorlati tanácsai töltik be és nincs oly munka szőlőellenség vagy borbetegség, melyről azonnal és a mai kor igényeinek megfelelő felvilágosítást ne találna az olvasó. Azonkívül a könyv végéhez jegyzék-napló van mellékelve, melybe az év folyamán felmerült bevételek és kiadások, napszám, szőlő- és bor-eladás, a trágyázás stb. feljegyezhető. A diszes és tartós vászonkötésbe kötött és írónnal ellátott könyv ára díjmentes küldéssel 3 korona 20 fill. Kapható a „Borászati Lapok” kiadóhivatalában (Budapest, IX., Üllői-ut 25.) és minden könyvkereskedésben.

KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK.

Kérdés. *Bükköny gyors egymásutánja a forgóban.*

A vörösherék kivészése folytán a vetésforgó felbomlott és arra vagyunk utalva, hogy egy tábla bükköny után a tavaszra újra bükkönnyt vessek. Összefér-e a bükköny magamagával? Avagy megsinyli, ha maga után hamarosan következik?

L. P.

Kérdés. *Czukorrépa fejek etetése a fejős tehennel.*

Czukorrépa fejeket szándékom nem sokára etetni a fejős tehennel. Mennyit lehet adni naponként és darabonként egy fejős tehénnek, a nélkül, hogy ártalmára lenne?

H. V.

Kérdés. *Szalmahiány miatt meggyülemlett trágyalé fölhasználása.*

A nagyon kevés szalmatermés miatt csak nagyon szűken aljazunk. Ennek következtében a trágyalé a trágyakutban gyorsan meggyülk. Kénytelen vagyok hajtókban kihordani; de nem leven még tapasztalásom ebben, az a kérdésem, hogy hova? mily terményekre? Réteim nincsenek.

J. J.

Kérdés. *Gyomok kiirtása az udvar kövezete közül.*

Udvarom ki van kövezve faragott terméskövel, de tisztántartása nagyon nehéz. A kövezet összeálló helyein fűakadás van, azt csak késekkel vagyok képes kikapartatni, de minduntalan megújulván, ez sok munkába, tehát pénzembe kerül. Ki tudna oly egyszerű eljárásra megtanítani, a mellyel a fűvet a kövezet közül egyszer s mindenkorra kiirtani lehetne?

P. C.

Felelet. *Hathatós-e a védőoltás serczegő üszök ellen?* című kérdésre.

A serczegő üszök ugynevezett talajbetegség, vagyis a serczegő üszköt előidéző baktériumok vagy spórák az esetek legnagyobb részében a talajból kerülnek a szervezetbe. Legtöbbször a bélesatornán át közveitit őket a fertőzött takarmány vagy ivóvíz. Ritkábban valamely borseben át szívódnak fel. Álatról-állatra, vagy a beteg állattal érintkezésben volt személyről vagy tárgyról át nem terjed.

Leggyakoribb a serczegő üszök hegyes vidékeken; itt is a mély völgyekben levő nedves, iszapos réteken legelő marhákat pusztítja. Rendszerint 1/2—4 éves állatok betegeszenek meg. Fialatabb állatok immunisak; 4 évesnél idősebbek csak akkor betegeszenek meg, ha más vidékről kerültek oda.

Sikvidékeken is nedves réteken legelő marhák között szokott fellépni. Még inkább növeli a megbetegedések számát, ha a hullákat nem temetik legelő marhák részére *teljesen hozzáférhetetlen* helyekre, a melyeknek azonban a legelőnél mag sabbán sem szabad feküdniök, nehogy a leszivárgó nedvesség a spórákat magával vigye a mélyebb fekvésű legelőre vagy kaszálóra.

Önként értetődik tehát, hogy a legjobb védekezési mód a marhának jó, egészséges talaju legelőt nyújtani, vagy pedig a nedves, iszapos rétek lecsapolása, kiszáritása. Ez azonban nem mindenhol vihető keresztül tuiságos nagy áldozatok nélkül.

A védőoltások nagyon sokfélék, de mindannyi czélzás rü és általánosságban azt tartjuk, hogy fertőzött vidékeken nélkülözhetetlenek s az eredmény biztosabb, mint bármely más betegségek ellen alkalmazott védőoltások után, vagyis hogy sokkal ritkább, ha az oltás után fordul elő elhulás, mint más oltások után.

Dr. Kukuljevič József,
m. kir. állatorvos

Felelet. *A cukorrépafejek eltartásának ideje?* című kérdésre.

A cukorrépafejeket minél előbb föl kell etetni, mert hamar megpenészesednek. Ezt a vágófelület okozza. Az eltartás csak úgy történik, mint a cukorrépánál, tehát rakványokban vagy fagymentes kamarákban. A legtöbb gazda iparkodik karácsonyig tultenni a répafejetetésen. A répafejet gödrökbe be is szokták savanyítani s ilyen besavanyított répafej még a nyáron is etethető. Fődolgoz az erős begyurása, a levegő kiszorítása és a verem erős megterhelése.

P.

Felelet. *A tépett kukoriczszár helyes eltevése* című kérdésre.

A kukoriczszárban, ha nem késünk nagyon a fölaprítással, rendszeren van elég nedvesség, de hogy a természetes nedvességnél több nincs ártalmára a konzerválásnak, az abból tűnik ki, hogy például a ki répát vagy répalevelet aprít a bevermeléskor a tépett szár közé, az kitűnő erjesztett takarmányra tesz szert, melyet a marhák nagyon szívesen esznek. A nedvesítés tehát nem lehet ártalmára a tépett szárnak, ha egyre figyelünk. Ez a jó begyurás és a jó megterhelés. A begyurást legjobb ökrökkel végezni, a megterhelést 80 centiméter vastag földdel. Ha ezt megtesszük, akár nedvesítjük, akár úgy verjük be a tépett szárt, nem fog megpenészesedni.

P.

Felelet. *Milyen az igazi cinquantinó kukoricza?* című kérdésre.

Ausztriában, de más államokban is az igazi cinquantinót nagyon keresik. Lisztet örölnék belőle és buzaliszttal keverik. Brailában a román cinquantinóért 8 koronát adnak az angolok. Nálunk is e körül jár átomásokon az ára. A mahleisnek a bécsiek *az elfajrított cinquantinót* nevezik. Tekintettel a cinquantinóhoz hasonló apró aczelos kukoricza jó árára, érdemes természetesen s hogy a termelők megismerjék, egy kukoricza-kiállítást rendezni.

C.

HIREK.

Időjárás Jásznagykunszolnok megyében. Mult heti értesítem után néhány napra meghűvösödött az idő, 11—12-én $\frac{1}{2}$ — és 1 C. fagy volt, a mely a kikelőben lévő buzák kikelését néhány napig hátráltatá. Jöttek azonban utána meleg déli szelek, éjjeli köddel, $\frac{3}{4}$ milis csapadékkal, e hó 17—18 an nappali 17 Celsius meleggel és éjjeli 5—6 milis csapadékkal. Az elvetett buzák kikelésére a lehető legkedvezőbb az időjárás. Ki is kelt az e hó 6-ika előtt elvetett buzák legnagyobb része, a szerint, miként azok szántás után a vonn l, avagy a szántást üledni hagyva, a föld felig száradva lett bevetve, — ez utóbbiak még most ke nek. Sok helyt a friss szántásba veiet buzák szepen is zöldelnek. Még egy pár heti enyhe idő válnék szükségessé, hogy a buzák kellőleg meg is erősödhetnének, akkor jó reménységgel lehetne a kitelelés elébe nézni. Tavaszalá szántás a lehető legjobb. Erre tartós enyhe idő válnék még szükségessé.

Jásznagykunszolnok megye, 1909. nov. 18.

N.

Csernāti Sándor emléke. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmánya elhatározta, hogy megboldogult Cserhāti Sándor emlékezetére országos gyűjtés útján irodalmi alapot létesít. A létesítendő irodalmi alap kamataiból a növénytermesztési szakban irandó munkák díjaztatnák; ugyanarra a tevékenységre igyekeznék tehát ez az alapítvány serkenteni, a melynek Cserhāti életet szentelt. Az irodalmi alapítvány céljára szükséges összesen felül begyűlt pénz Cserhāti volt működési helyén

emelendő emlékmű vagy művészi emléktábla költségeinek fedezésére szolgál. A gyűjtés vezetésére az OMGE. Dessewffy Aurél gróf, Dessewffy Emil gróf, Dubravszky Róbert, Emödy József, Forster Ká'mán, Grábner Emil, Jeszenszky Pál, Kerpely Kálmán, Kodolányi Antal, Rubinek Gyula, K. Ruffy Pál, Székács Elemér, Szilassy Zoltán és Buday Barna bizottsági tagokat küldötte ki. Adományok az OMGE. pénztárához (Budapest, IX., Köztelek-utca 8.) küldendők, mely a beküldött legszerényebb összegeket is a „Köztelek“ lap útján nyilvánosan nyugtázni fogja.

Az állami erdőtiszték létszámemelésé. A földmivelésügyi miniszter átiratában arról értesítette az Országos Erdészeti Egyesületet, hogy a pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnökkel megegyezett abban, hogy az állami erdőtiszték létszámát a főiskolai képzettségű állami tisztviselőkre nézve megállapított normál-tátus értelmében rendezi. A rendezés keresztülvitelét az 1910—1912. évekre vette tervbe. Mivel pedig eg szersmind meggyőződött arról, hogy az erdőszeti tisztikar csekely fa- és tölgyjárandóságát sem a személyzet, sem a szolgáltat érdekének sérelme nélkül megszüntetni nem lehet, elvi megállapodás jött létre arra nézve, hogy e mellékjárandóságok, a melyek részben teherrel is járnak, továbbra is érvényben maradnak.

Az amerikai kivándorlás. Az amerikai kivándorlás újabb s nagyobb méretű növekedéséről tesz tanuságot az a statisztika, a mit a washingtoni bevándorlási hivatal hozott nyilvánosságra. Eszerint az 1908. évi július 1-től 1909. évi június 31 ig terjedő egy esztendő lefolyása alatt 751 ezer 786 egyén ment az Egyesült-Államokba, a kik között Európa 654.218 személylyel szerepel. Összehasonlítva ezen adatokat a 196.594 főnyi visszavándorlóval, az Egyesült-Államok javára 552.692 bevándorlási többlet mutatkozik. Az Amerikába vándorlók mintegy 25 százalékát Olaszország, 20 százalékát Oroszország és 15 százalékát Magyarország szolgáltatta, míg a többi országok jóformán elenyésző számban vannak képviselve, mint azt az alábbi számadatok is bizonyítják:

Olaszországból bevándorolt	183,218
Oroszországból	120,460
Magyarországból	89,333
Ausztriából	8,858
Angliából	32,809
Németországból	25,540
Irországból	25,033
Svedországból	14,474
Görögországból	14,111
Norvégiából	13,627
Skóciából	12,400

Ezzel szemben az európai visszavándorlás — mint fentebb jeleztük, csak 180.747 főre rug — szintén az egyes nemzetiségek bevándorlásával áll arányban, mert Olaszországba 83.000, Ausztriába 27.782, Magyarországra 21.631, Oroszországba 19.707 ember tért vissza, míg a többi fel nem sorolt európai államok mind ötezernél kisebb visszavándorlóval szerepelnek. Fájdalom, ezek az adatok Magyarországot a relative legtöbb kivándorlót szállító országnak tüntetik fel.

Ausztria — a magyar liszt ellen. A magyar lisztkivitelünknek egyik legfőbb czikke nem igen dicsekedhetik az osztrák gazdasági szervezetek s kü önösen az osztrák kormány különös jóindulatával. Egyik aktuális ügye az osztrák gazdasági érdekességnek az új osztrák vasuti t rifa, a melynek a magyar lisztipar gyengítésére irányuló rendelkezést teszi szóvá a „Köztelek“, a mikor ezeket írja:

Jó forrásból értesülünk róla, hogy Ausztria 25% os lisztrefakciát készül adni malmainak,

a mi a felemelt tarifákra való tekintettel kétszeres termelési prémium az eddigi osztrák lisztrefakciákkal szemben és a magyar malmok versenyének Ausztriából való teljes kiszorítására alkalmas, mert hiszen őrlési hasznukat ekkora szállítási díjkezdvezmény okozta diszparitás teljesen fölemésztí. Ha az osztrák kormánynak ez az — ismételjük — komoly terve megvalósul, még azt is megérhetjük, hogy a magyar gabonából őrlött liszt nemcsak az osztrák piacokon, hanem a magunk földjén is versenytárs gyanánt lép fel hazai malmainkkal szemben. Ezt a veszedelmes kísérletet a magyar mezőgazdaság nem nézheti ölbetett kézzel és ha a magyar gazdasági érdekeltségek egyértelmű tiltakozása sem birhatná rá Ausztriát arra, hogy békés uton elálljon e szándékától, minden eszközt meg kell ragadnunk, esetleg retorzióktól sem szabad visszariadnunk, hogy hazai közgazdaságunkról e végzetes csapást, annak megfelelő ellensúlyozásával elhárítsuk, az osztrákok kovácsolta békót magunkról lerázzuk, mielőtt az fojtogatni kezdene bennünket.

A mezőhegyesi nemzetközi talajmívelő gépverseny bíráló-bizottsága csütörtökön Bolla Mihály elnöklésével ülést tartott, a melyen Sporzon Pál gazdasági akadémiai tanár és Karkovány Akos műegyetemi adjunktus, mint a verseny vezetői előterjesztették a végzett mérések alapján kidolgozott adatokat és a végeredményt, a mely a gépeknek területegységre vonatkozó költségében fejeződik ki. A verseny vezetői által előterjesztett ad tok megvitatása után a bíráló-bizottság megállapította a díj: k kiosztását.

A bíralat pontozatait képezték 1. a befektetett tőke kamatai, 2. amortizáció, 3. a javítás és karbantartás, 4. a tüzelőanyag, 5. a fuvar-költségek, 6. a kenőanyag, 7. a munkabér és 8. a különleges költségek (ököriga).

A motoros csoportoknál Kőszegi 134.94, Deutz 142.14 K költséggel szerepelt. A Kőszegi gépnél a moharszántási próba alappal a költség 133.32 K.

A motoros csoport eredménye a következő: *I. díj aranyérem* Kőszegi. *II. díj ezüstérem* Deutz gép.

A munka költségek hektáronként 43.67 és 45.28 koronát tettek ki, kat. holdankint 25.13 és 26.06, magyar holdankint 18.85 és 19.54 korona. A moharszántási próbában a Deutz gép oly rövid ideig dolgozott, hogy a költség számítás alapját nem képezhette. A Kőszegi gép moharszántási költségei hektáronként 55.48, kat. holdankint 31.93 és magyar holdankint 23.94 koronát tettek ki.

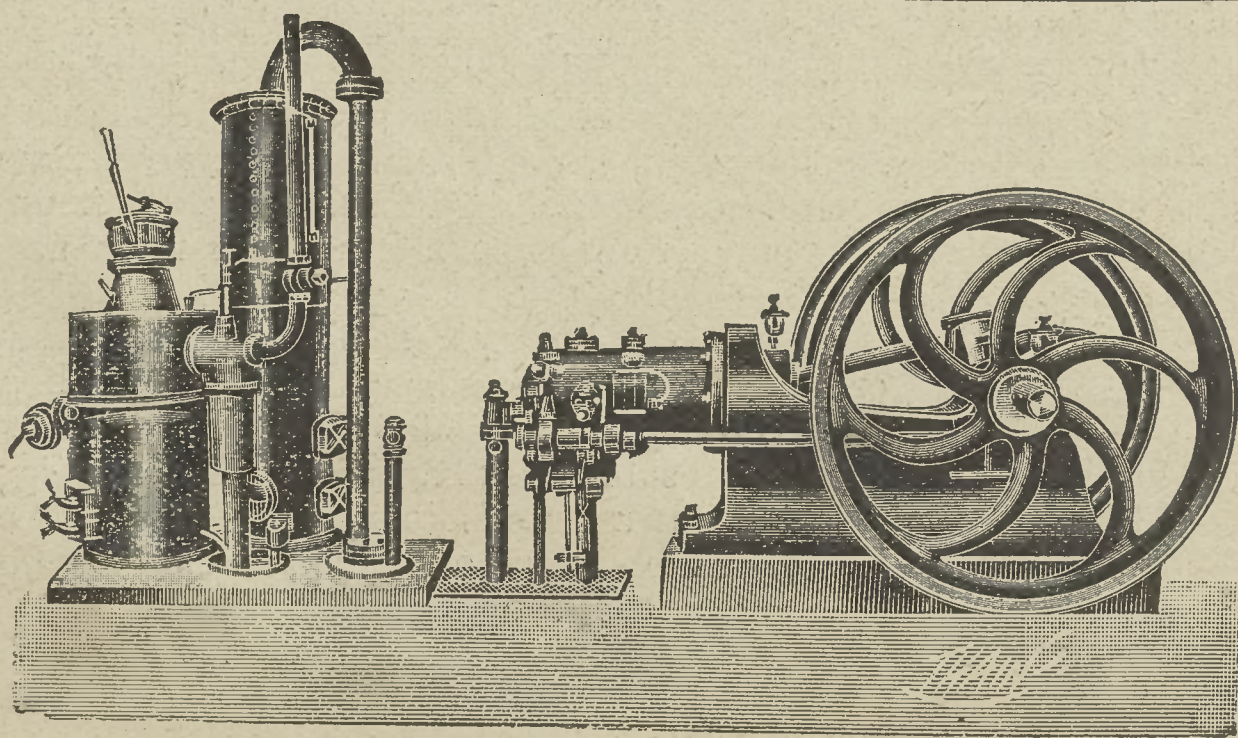
A 10 hektáros szántási próba alapján a gőzgépes csoportban az eredmények a következők valának: *I. díj arany érem* a Mac Laren, a *II. díj ezüst érem* a Case, a *III. díj* az Első Magyar Gazdasági Gépgyár R. T. czégnek ítélt oda. Részt vett még a „Nicholson“ gyár gépe is.

Összegezve a 10 órás napi munkaidőt a költségek, Mac Laren-nál 140.35, Case-nél 139.99, Első Magyar-nál 108.44 és Nicholsonnál 157.27 K-át tesznek ki. A moharszántási próbánál a költségek összessége 149.19, 148.75 és 108.85 K (Nicholson nem vett részt) hektáronként.

A munkaköltségek hektáronként 17.74, 23.96, 28.42 és 47.20 K-t tettek ki, katasztrális holdakra 10.21, 13.79, 16.35 és 27.16 K és magyar 1200 öles magyar holdakra átszámítva 7.65, 10.34, 12.26 és 20.37 K.

A moharszántási próba eredményei valának hektáronként: 23.27, 25.08 és 34.03, katasztrális holdankint 13.39, 14.43 és 19.58, m. holdankint 10.04, 10.82 és 14.92 K. költségekkel. A moharszántási próbán a Nicholson gép nem vett részt.

A magyar föld termőereje. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tanácsa elé érde-

Az eredeti angol

„The National“ szívógázmotorok

„The Robson“ nyersolajmotorok

„The Mirrless Diesel“ Dieselmotorok

magyarországi vezérképviselősege:

Szücs Ödön cégnél, Budapest, VI., Nagymező utca 66.

Egyszerű kezelés! Megbízható, olcsó üzem! Szolid angol kivitel!

Jutányos árak! Előnyös fizetési feltételek!

Kívánatra Angolországból közvetlenül a vevő címére szállítatom a gépet.

BENZINMOTOROK. BENZINLOKOMOBILOK.

kes jelentés terjesztett azon mozgalomra nézve, mely Magyarország területén a föld termőerejének fokozására irányul a műtrágyázás és műtrágya terjesztése körül. Kiemelhető, hogy míg az 1908 ik évben 1,060.000 métermázsza volt a műtrágya-fogyasztás, addig az 1909-ik évben eddig 1,420.000 métermázsza 16 százalékos árura átszámított szuperfoszfát került eladásra a magyar birodalom területén. Ezeket a számokat egybevetve kitűnik, hogy ez évben mintegy 360.000 métermázszaival több műtrágyát használtak, mint tavaly, a mi 34 százalékos emelkedésnek felel meg.

A Fejérmegyei Gazdasági Egyesület. Székesfehérvárról jelentik, hogy a Fejérmegyei Gazdasági Egyesület igazgató-választmányi ülést tartott, majd pedig közgyűlését tartotta Koller Pál elnöklése mellett. Az igazgató-választmány kérelemmel fordult az OMGE-hez, hogy a tél folyamán rendezzen Székesfehérvárott intelligens kisgazdák részére előadást, melynek megtartására egy szaktanárt küldjön ki. Feliratot intéz a kormányhoz, hogy a már 1907-ben ígért Gazdasági Munkásbetegség-üggyét vigye dűlőre. Tervebe vette az egyesület, hogy a székesfehérvári 17-ik honvédegyezred legénysége részére a tél folyamán elméleti, a nyáron pedig gyakorlati tanfolyamot rendez. — A közgyűlés elfogadta a jövő évi költségvetést, tudomásul vette Ármos Jenő egyesületi titkár betervezett munkaprogramját, a mely szerint két háziipari tanfolyamot, azonkívül a vármegye húsonöt községében ismeretterjesztő előadást tart. Egy szarvasmarha- és lódíjazást, továbbá egy tenyész-bika-kiállítást rendez. A kisgazdák között az államsegély igénybevételével tenyészüzöket oszt ki. Egy műtrágyagyár létesítése ügyében négy tagot küld ki a szükséges tárgyalások megkezdésére és lefolytatására. Ármos Jenő titkár három évre újból megválasztott. Id. gróf Zichy Nándort 80-ik születésnapja alkalmából üdvözölte és diszelnökévé választotta az egyesület.

A Győrmegyei Gazdasági Egyesület Lippay Géza főispán elnöklésével tartott választmányi ülésén elhatározta, hogy a földmivelésügyi miniszter engedelmére államsegély igénybevételével Ráron és Kajáron háziipari tanfolyamot és előadást rendeznek. Mindkét tanfolyamon a kosár- és vesszőfonást tanítják. A tanfolyamokat Bauer Rezső győri mester vezeti. A felügyelettel pedig Csanády Béla gazdasági szaktanár van megbízva. Gazdasági előadást Kónyon, Nyulon és Gyömörén tart az egyesület, de a Győrött állomásozó katonaság részére is terveznek tiz előadást. Az O. M. G. E. megküldötte az állattenyésztő törvénytervezetet, melyet az egyesület nem tart eléggé kimerítőnek, mert sem a ló-, sem a baromfitenyésztésre nem terjed ki. Lippay Géza főispán közbenjárására a földmivelésügyi miniszter Győr- és Mosonmegyékre kiterjedően Győr székhellyel gazdasági felügyelőséget létesített s ennek vezetésére enesei Dörner Bélát nevezte ki.

A Temesmegyei Gazdasági Egyesület Sztojanovits György báró elnöklete alatt Temesvárott rendkívüli közgyűlést tartott. A közgyűlés elfogadta az igazgató-választmányi ülésen letárgyalt ügyviteli és fegyelmi szabályzatot és hozzájárult ahhoz, hogy a dohánytermelésnek a vármegye területén való engedelmzésére az egyesület a pénzügyminiszterhez fölír. Végül Sztojanovits György báró elnök indítványára elhatározta a közgyűlés, hogy az alapszabály 31. és 37. szakaszának módosítását, a mely az igazgató-választmányi és közgyűlési ülés határozatképességéről szól, módosítás végett a legközelebbi igazgató-választmányi ülés elé terjeszti.

Nagy czirokhány Magyarországon. A rossz termés folytán és mivel a cziroktermesztők visszatartják termésüket, a czirokszakál ára az amerikai cziroktermesztő központokban, Kansas és Texas államokban igen magasra, tonánként 130—150, sőt kivételesen 200 dollárra is felszökött, a mi métermázsánként 72—83, illetőleg 110 koronának felel meg. Az amerikai seprügyarak azonban még ilyen magas áron sem tudnak elegendő nyersanyagot beszerezni és ezért most Európára, többek között Magyarországra is vetették a szemüket. A The American Broom and Brush Co. Magyarországon, a Balkán-államokban és Olaszországban eddig már 1500 métermázsán felül vásárolt czirokszakált, ugyszintén nagyobb tételeket kötött le igen magas áron a Lee Broom and Duster Co. is. Tekintve, hogy az Egyesült-Államokban a czirokszakál ára normális években is 50—55 korona szokott lenni métermázsánként, kívánatos volna, ha termesztoinknek sikerülne a most megszerzett amerikai összeköttetéseket jövőre is állandosítaniok, a mi hazai cziroktermesztésünket talán kiemelhetné mostani kedvezőtlen helyzetéből.

Furesa a mult évben elhelyezhető sem volt a czirok szakál s most midőn termelésével foglalkoznak, jönnek a vevők.

Országos borvásár Verseczen. November hónap 21-én és 22-én lesz Verseczen az országos borászati kongresszus, mellyel kapcsolatban ugyanazokon a napokon országos borvásárt is tartanak Verseczen. A rendezőbizottsághoz nem csak Magyarországból, de Ausztriából, Morvából, Tirolból és Svájcából is jelentkeztek borvásárlók, sőt a napokban érkezett meg a trentói bornagykereskedők szövetségének bejelentés, hogy a borvásáron Pavlazzi és Decarli országgyűlési képviselőkkel az élén egy tizennégytagú küldöttséggel vesznek részt. Ugyancsak bejelentették képviselőiket a berni kereskedelmi és iparkamara és az Osztrák Bor-kereskedők Szövetsége is.

Németország borvizsgáló rendeletei. Ezentul újabb rendelkezésig Németországba szóló, 5 kilogramnál súlyosabb bort, bormustot, vagy törkölyös mustot és borhoz hasonló folyadékot tartalmazó postai csomagot az erre kijelölt német vizsgáló hivatalok megvizsgálják annak megállapítása végett, hogy a Németországban szeptember hónap 1-én életbelépett bortörvény értelmében a csomagok tartalmának bevitel megengedhető-e? Magyar származásu bormust e vizsgálattól eltekintenek, ha a küldemény szállítóleveléhez az országos m. kir. kémiai intézet (Budapest), a m. kir. állami vegykísérleti állomás (Kolozsvár), a m. kir. mezőgazdasági vegykísérleti állomás (Magyaróvár, Keszthely, Kassa és Debreczen), avagy a kir. vegykísérleti intézet (Zágráb, Körös) által Magyarország és Németország között e tárgyban létrejött egyezmény előírásainak megfelelően kiállított és hiteles német fordítással is ellátott vegyvizsgálati bizonyítvány van csatolva. Az új német bortörvény értelmében a Németországba való beviteltől ki vannak zárva: 1. délvidéki (édes) borral vegyített fehér bor, német eredetű must; 2. oly bor, bormust, törkölyös must (Traubenmaische), vörös borhoz, melyben a mennyiség egyötödénél több a cukorvíz, vagy a szükségesnél több cukor; 3. oly bor, bormust, vagy törkölyös must, melyhez más, mint a törvényben kifejezetlen megengedett anyagok vannak vegyítve; 4. hamisított bor; 5. borhoz hasonló gyümölcsnedvek, növénynedvek vagy maláta-kivonatok, a mennyiben a készítésükhöz használt anyag nem tűnik ki már a nevéből. A meg nem felelő tartalmu küldeményeket a földadás helyére visszaküldik.

Szesz.

A szeszüzletben e héten a forgalom élénk volt és tartos jó vételkedv folytán a szeszárak ugy azonnal mint későbbi szállításra drágábban zárulnak. Elkelt finomított szesz adózva nagyban 176:50—1—K. drágábban kicsinyben.

Élesztőszesz adózva nagyban 174:50—175—, adózatlanul 55:50—56—K-ig, kelt el felsőmagyarországi vevők által vásárolva.

Denaturált szesz nagyban 49 koronáig kelt és 49—51 kor. zárul kötésre hordóval együtt.

Mezőgazdasági szeszgyarak részéről kontingens nyersszesz ab termelő állomás 52 koronáig volt ajánlva fix árban és 2:50—3 Kor. jegyzésen alól Exkontingens szeszszilárd.

Budapesten a kontingens nyersszesz ára 54:50—55—K.

Budapesti zárlatárak nagyban:

Finomított szesz adózva 177—178—K
Finomított szesz adózatlan 58—58:50 »
Élesztőszesz adózva 174:50—175:50 »
Élesztőszesz adózatlan 55:50—56:50 »
Nyers szesz adózva 174:50—175:50 »
Denaturált szesz 49—51— »

Készáru-tőzsde 1909. november hó 20-án.

Fajta	100 kilogramm készpénz ára Budapesten		100 kilogramm készpénz ára Budapesten	
	Kor.-tól	Kor.-ig	Kor.-tól	Kor.-ig
Buza:				
Tiszavidéki	75	—	79	29.80
"	76	—	80	29.10
"	77	28.45	81	—
"	78	28.65	82	—
Fehérmegyei	75	—	79	28.80
"	76	—	80	29.—
"	77	28.30	81	—
"	78	28.50	82	—
Pestvidéki	74	—	78	—
"	75	—	79	28.80
"	76	—	80	29.10
"	77	28.40	81	—
"	78	28.55	82	—
Bánsági	74	—	78	—
"	75	—	79	29.90
"	76	—	80	29.10
"	77	28.45	81	—
"	78	28.60	82	—
Bácskai	74	—	78	—
"	75	—	79	28.90
"	76	28.60	80	—
"	77	28.80	81	—
"	78	28.—	82	—
Rozs elsőrendű új	—	—	—	19.85
középmínőségű (új)	—	—	—	19.45
Árpa takarmányárú, elsőrendű	—	—	—	14.15
" másodrendű	—	—	—	14.20
Köles	—	—	—	—
Zab elsőrendű (új)	—	—	—	15.80
középmínőségű (új)	—	—	—	15.30
Tengeri belföldi	—	—	—	14.70
román v. bolgár	—	—	—	—
Repcekaposztá	—	—	—	—

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Ordódy Lajos.**

APRÓK.

A lauchstädti buzakisérletek. Dr. Schneidewind Halle-i tanár behatóan foglalkozik a különféle buzafajták termelésével a lauchstädti világhírű kísérleti telepen. A kísérlet alá vett buzák között ott szerepel a magyar bánáti buza is. A termelési kísérletek 1904-ben vették kezdetüket és nemcsak a területenki várható hozamra, hanem a természetett buza protein tartalmára is kiterjednek. Az 1904—1909 évig terjedő 6 év átlaga a következő adatokhoz juttatta Schneidewind tanárt:

	Szemek:	
	termés 1 ha q	protein szalma 1 ha q
Jaensch fehér búzája	35.96	10.57
Strube Squareheadja	35.78	11.14
Rimpau	34.89	10.89
Magyar bánáti	33.54	12.75
Magyar tiszavidéki	31.65	12.55
Cimbal Squareheadja	31.65	10.69
Rimpau Bastardja	31.99	11.10
Besele Squarheadja III.	31.34	11.21
Cimbal sárgabuzája	29.57	10.69
Eppbuzá	28.96	11.48

Dr. Schneidewind nagyon figyelemre méltónak találja, hogy a finom szalmájú magyar buzákat Szászországban oly szép termésmennyiségeket

A kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, oszterbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható ásványvizskereskedésben vagy a Sainyo-Lipőczi

Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudófrakpart 8.

Felhívjuk

a t. cz. gazdaközönség figyelmét a
budapesti

gyapju-aukcziókra,

melyek a jövő év folyamán két sorozatban, nevezetesen július és október hónapokban tartatnak meg.

Az aukcziókra felküldött és „Gyapjuárverések Magyar Általános Hitelbank, Budapest, Dunaparti teherpályaudvar” címzett gyapjuküldemények a M. Á. V. összes vonalain tetemes díjkedvezményben, valamint ingyen raktározásban részesülnek. Bejelentéseket már most elfogad és mindennemű felvilágosítással szolgál:

Magyar Általános Hitelbank
Áruosztály — Gyapjuárverések
Budapest, V., Nádor-utca 12. sz.

teremnek és e mellett protein tartalma tekintetében a többi buzákat oly nagyon felülmúlják s ezt a tulajdonságot 6 éven át megtartották. Reánk nézve ebből a következtetés az, hogy ha közepes táplálékkal látják el a magyar búzát, akkor kiállja termésmennyiség tekintetében is a versenyt az angol búzákkal, minősége pedig páratlan. E mellett télálló és erősen bokrosodó is. Mind oly tulajdonságok, melyek sokat érnek. Csak két baja van a magyar búzának, hogy vékony szalmája miatt könnyen dől és a rozsdabetegségekre hajlamos.

Az öntözőművek Amerikában. Tudvalevő, hogy az amerikai Unio közép- és északnyugati államaiban az aszályos szárazság lehetlenné teszi a jutalmazó gazdasági kulturát s a nagy szárazság miatt mérhetetlen óriás területek állnak parlagon és kopáran, mert fel sem törhető s rajtuk még a fű sem terem meg. Ebajon segitendő és az óriás kopár és terméketlen terü-

leteknek a mezőgazdasági üzem céljaira leendő meghódítása okából évek óta fáradoznak öntöző csatorna-hálózat létesítésén, s máig összesen 7 millió acre területet tettek öntözhetővé és termékennyé, a mely terület már ez idén termelés alá is vonatot. A nagy munka természetesen tovább is folyik s alapos kilátás van arra, hogy a következő évben újabb 3.5 millió acre föld lesz meghódítva a termelés céljaira. Sisifuszi munka volt ez és óriási nehézségeket kellett legyőzni, főleg *Nebraska, Wyoming* és *Idaho* államokban, a hol a rém távolból vezetendő csatornának vízválasztó hegygerinceket kellett áttörni és oly völgyzárlatokat létesíteni, a melyek méltán tarthatnak számot az egész világ érdeklődésére. Ám a technikai tudomány legyőzte az eléje tornyosult akadályokat s a sivatagokból pompás kulturterületet teremtett, a hol az öntözés nyomán egy soha nem remélt csodás mezőgazdasági termelés út tanyát. Megindult a csa-

tornázási munka most Missouri állam területén is, ahol szüntén periodikus szárazság pusztít s a hol a folyó évben emiatt a kukoriczatermés ment annyira tönkre, hogy a Missouri csapás révén *Snow*, a hirneves szakértő statisztikus, az Egyesült Államok ezidei kukorica termését csak alig valamivel becsüli többre a múlt événél.

Az Uniót követi Canada is, a hol 1906-ban már törvényt is hoztak az öntöző csatornázások állami támogatásáról. Itt ép most fejezte be a „Canadian Pacific“ vasut az ő 2900 angol mértföld hosszúságú csatornahálózatát 1 millió font sterling költséggel, a mellyel a tulajdonát képező területből 3 millió aceret tett termékennyé és művelhetővé s a hol most 150.000 új farmot létesít és szándékozik másfél év alatt betelepíteni — tihetetlenül kedvező föltételek mellett. Szinte el lehetünk készülve egy új kivándorlási mozgalomra s a nép tódulni fog Európából az új Eldorádó felé.
N. D.

Egyetemes- és mélyművelő-ekék

acélöntvény-testekkel, páncél-lemezekkel,
 □ acélgerendelylyel,
 állítható szarvakkal, önvezetéssel.

Többvasú ekék.

Finom-, szántás-, csukló- és rét-boronák,
 háromtagu és egytagu hengerek,
 Superior sorvetőgépek, triőrök.

UMRATH és TSA

Budapest, V., Váci-körút 60.

Gőzcéplőkészletek 12 HP-ig. Ipari mozgonyok 200 HP-ig.

CSERNEK LAJOS

kocsilampa-készítő
 Budapest, VIII., Rókh Szilárd-utca 40.

Kitünő családból származó rövidszőrű vizslakölykök 50 koronáért darboakint eladó. Származási levél megtekinthető a tulajdonosnál: **Zsendovits Józsefnél, Béke, u. p. Tornalja, (Gömör megye).**

Akác 1-2 éves példányok. Gazdasági sorfának alkalmas 3-4 éves 3-3½ méter magas: **jegenye-nyár, nyír, gledicsia, jubar, sőtora** és egyéb ül etésre alka mas facseméjét és könnyebb-nehezebb homoki **borokat** kis és nagy mennyiségben jutányos árban szállít **Liptay Jenő** szőlő- és faiskola-telepe Nyirpazony, u. p. **Nyiregyháza, Szabolcsmegeye.**

Telivér rövidszőrű német vizsla

A hazánkban ugynevezett **lemgói** véráramlat alatt ismert és arra legerősebben a **Corvinus-telep** által tenyésztett **4 hónapos és elsőrendű szuka**

200koronáért

és egy kikötendő tenyészfeltétel mellett eladó. A kutyának csak a feje barna, a többi testrészei pettyezett. — Felvilágosítással szolgál e lapok szerkesztője: **Buzzi Géza Félix.**

A növényeknek egyik legfontosabb tápanyaga a KÁLI,

a melynek hiánya teljes termések elérését lehetlenné teszi. Különösen sok kálira van szükségük a **kapásnövényeknek, hereféléknek és réteknek,** úgy az **árpának és szőlőnek,** de a **gabonafélék** is rendszeresen meghálálják. Különösen **szegények káliban a homok és tőzeg-talajok,** ezeknél feltétlenül szükséges a hiányzó **káli pótlásáról** gondoskodni, mivel azoknál csak foszforsav és nitrogénnel való trágyázás által lehetetlen a lehető legnagyobb termést elérni. A mi viszonyaink között leginkább a **40% kálisó** bir jelentőséggel, miután abban a tiszta kálit, vagyis a kilo százalékát (a kisebb szállítási költség miatt) legolcsóbban vásárolhatjuk.

A kálitrágyák alkalmazásáról a **KÁLI-SYNDIKATUS mezőgazdasági tájékoztató irodája, Budapest, IX. kerület, Bakács-tér 5. sz. díjtalanul és kötelezettség nélkül** nyújt felvilágosítást és érdeklődőknek az erre vonatkozó **szakmunkákat díjtalanul** rendelkezésükre bocsátja.

Rocsigyártás.

Budapesti kovacs- és kocsigyártóipartestület védnöksége alatt álló
Rocsi Árucsernok Szövetkezet
 BUDAPEST, VII. kerület, Rákóczi-ut 72. szám.
 Magyarország legnagyobb kocsiraktára.

KOBLINGER GYULA

PHOTOCHEMICAL-MŰINTÉZET.
 BUDAPEST, VII.
 CSÉNGER-UTCA 22.

készít CLICHÉKET
 MŰVEK, POLYORATON ARJEGYZÉSEN ÉS HIRDETESEN
 TERVEN

GŐZEKÉK,

gőz uti hengerek és uti mozdonyok

cséplőgépek hajtására, az osztrák bánya- és kohóművek társaság vasműveiből.

A készülékek választását illetőleg mezőgazdasági szaktanácsossal készséggel szolgálunk.

Szíves megkeresések **Zentral Direction der Oesterreichischen Berg- u. Hüttenwerks Gesellschaft, Teschen, Osztrák-Szilézia,** vagy: **az osztrák bánya- és kohászati társaság magyarországi képviselőéhez, Mayer Pál** főhercegi felügyelő, **Budapest, VIII., József-utca 16-13.** kéretnek.

Wohanka-féle nyersolaj-motorok és lokomobilok

nem benzinnel hajtának, tehát a pénzügyőri ellenőrzés, adómentes benzinnel történő kivétel stb. nem szükséges.

Üzámköltiségek: a motor nagyságához képest óránként és lóerőnként 2¼—1½ fillér SZAVATOSSÁG mellett. Rendkívül csendes és egyenletes járásuk, tehát minden üzemre alkalmasak. Nincsenek szelepek, sem gyújtócső, sem lámpa, tehát tüzveszély és robbanás kizárva.

»»»»» Kimerítő felvilágosítást ingyen és bérmentve ad

Wohanka és Társa

Budapest, VI., Váci-körút 76.
 Hazai gyártmány.

Magyar szabad. 41461 sz.
Orosz szabad. 13184 sz.

Osztrák szabad. 24190 és 36532 sz.
Német szabad. 171497 és 197235 sz.

„REKORD II.” szab. sorvetőgép

a losonezi mezőgazdasági gépgyár gyártmánya
sorba vet — sorba trágyáz.

A sorbatrágyázás
bámulatos termés-
többletet
eredményez.

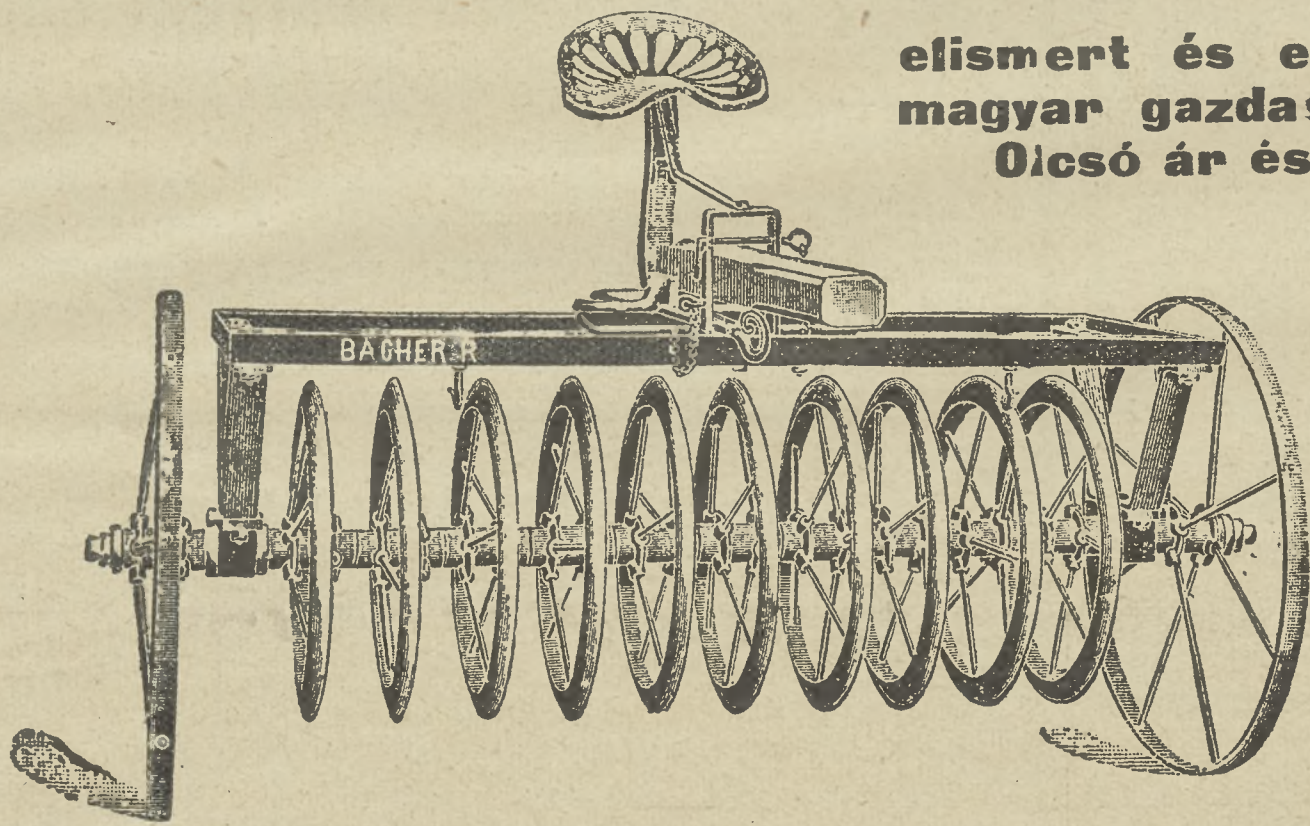
A sorbatrágyázás
által kb. 50% mü-
trágya megtakarítás
érhető el.

Könnyű súlyu és sokoldaluan használható vetőgép. Minden látszólagosan hasonló külföldi gyártmányt felülmul.
Uradalmaknak szívesen küldjük próbára gépeinket.
Bővebb felvilágosítással és árjegyzékkel szívesen szolgál

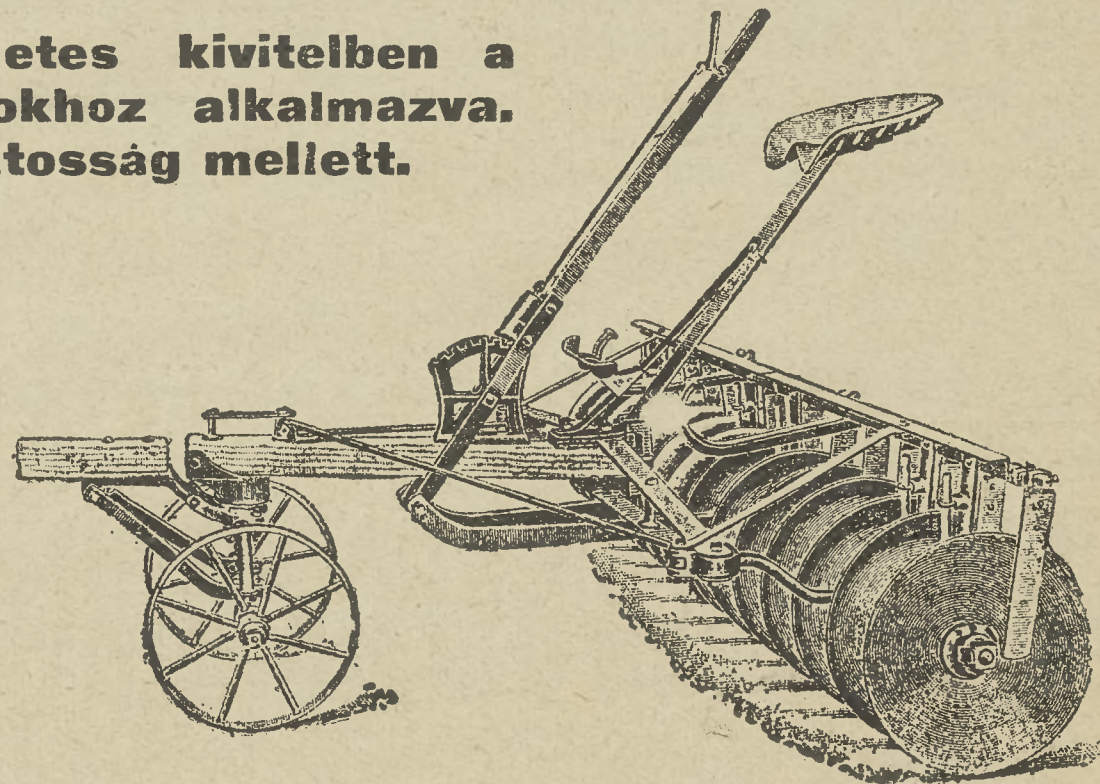
A M. Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége, Budapest, V., Váci-körut 32.

Campbell-rendszerű altalajtömörítők Tárcsásboronák

elismert és egyedül tökéletes kivitelben a
magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazva.
Olcsó ár és teljes szavatosság mellett.

Több ezer
darab már
működés-
ben.

Nemkülönben takarmánykikészítő-gépek, mint:

Szecs kavágók,

Répavágók,

Kukoriczszártépők,

Darálógépek

a legtökéletesebb és a legjobb kivitelben.

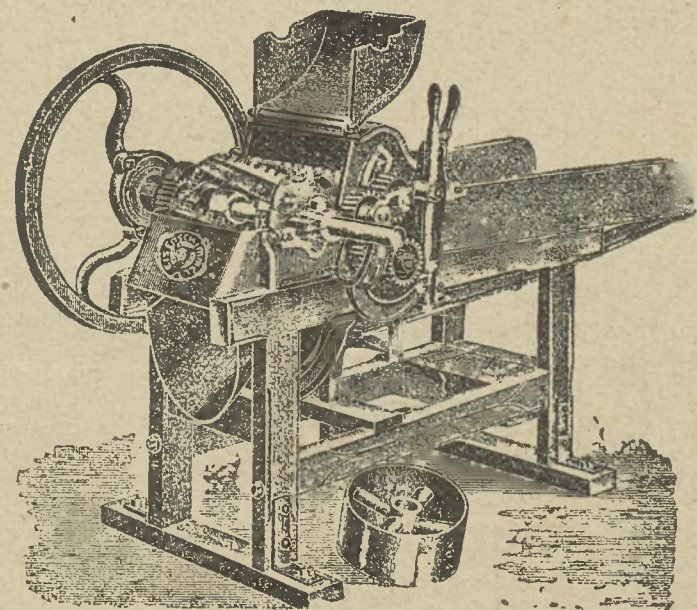
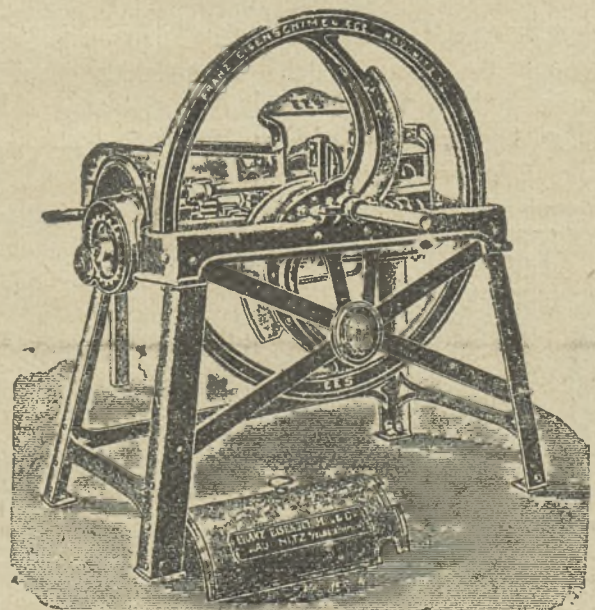
BÄCHER-MELICHÄR

Magyarországi vezérképviselő:

Szücs Zsigmond

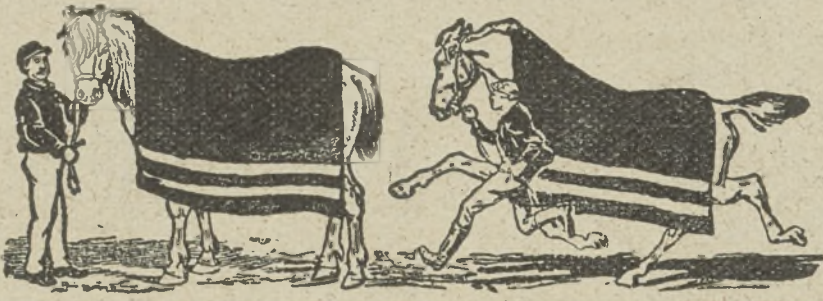
Budapest, VI. ker.,
Nagymező-utca 68.

Árjegyzékkel vagy árajánlattal készséggel szolgálunk.

Az országos állatkiállítás pavillonjain használatban volt új kazal-, gép-, szekér- és repce-ponyvák 40% engedménnyel kaphatók. NAGEL ADOLF Budapest, V., Arany János-utca 10. sz. Zsák- és ponyva-kölcsönző intézet, manilla, kézi kévekötő és kötélgyártás. — Telefon 35—92. — Táviratczim: Nagela.

Táviratczim: — **Lópokróc előnyarájantat!**
Pokrócztelép Somogysszill.

Legkisebb szükségletnél is gyári áron!
Hogy sikerrel küzdjünk a külföldi verseny ellen, közvetlen a fogyasztókkal óhajtunk összeköttetésbe lépni. — Árunk még kisebb vételeknél nem létezett alacsonyága és árunk elsőrendű kiváló jósága reményleni engedi, hogy a hazafias gazdaközönseget állandó vevőinknek nyerjük meg. **Hogy ezt elérhessük, bármely posta- vagy vasutállomásra már két darab próbamegrendelést is bérmentve szállítunk.**

1. sz. legjobb minőségű, 185 cm. hosszú, 160 cm. széles, ára ... 4 frt 50 kr.
  2. sz. legjobb minőségű, 175 cm. hosszú, 140 cm. széles, ára ... 3 frt 50 kr.
  3. sz. jó minőségű, 170 cm. hosszú, 135 cm. széles, ára ... 3.— frt
- darabonként minden kívánt színárnyalatban.

Rendeléseket annak gondos eszközlése végett az őszi szükségletre már most kérjük — ha utóbbi szállításra is — eszközölni.

Ilyen minőségben és méretben ezen árért egyetlen bel- vagy külföldi cég sem szállíthat.

Kiváló tisztelettel

„Sohr“ Magyar Lópokróc Szétküldési Telepe, Somogysszill.

Egy elméletileg képzet és 30 évi gyakorlattal bíró gazda, ki nagyobb uradalmakat önállóan rendezett be, kezelt, felügyelt, jrtas az összes gazdasági teendőkben, üzleti ügyek eredményes lebonyolításában, birtok becslési, parcellázási dolgokban, ajánlkozik nem kielégítően jövedelmező birtokok, uradalmak részére megfelelő üzemtervek kidolgozására, ezen üzemtervek végrehajtásának ellenőrzésére és felügyeletére, szükség esetén b-rendezésekhez megkívántató kölcsönök kieszárlására; eszközöl birtok vételi, eladási, bérleti ügyleteket, parcellázásokat, becsléseket s minden szakmájába vágó ügyek elintézését. Szakképzettségéről legjobb bizonyítványokkal és ajánlatokkal rendelkezik. Megkeresések czimzendők: **B. I. alatt Nagyvárad, Szacsy-utca 43. szám.**

Megvételre

sürgősen kerestetik Budapestől 3-4 órai gyorsvonattal elérhető távolban egy 3-4 ezer holdas prima földbirtok.

Bérbeadó

Zemplénben egy 9460 holdas prima talaju buza és ezukorrépa termő uradalom.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

NAGY DEZŐ,
Budapest, VII., Alsóerdősor 18.

BIRTOKOK bérletre és eladásra nagy számban vannak bejelentve **Poszvek Nándor** gazdasági szakirodájánál Szatmáron. Közvetítés a legszolidabb alapon.

Eladó tenyészállatok és zabvetőmagvak.

A pusztajuzepe uradalom (u. p. Nagykanizsa) többszörösen első díjakkal kitüntetett tisztavérű tenyészeteiből kiváló minőségű, jól tejelő anyáktól származó **telivér simmenthali bikák**, ugyszintén **telivér westfaliai tenyészsertések** állandóan kaphatók.

Ligowó, Dollár és Kirsche bőtermő zabfélések ára Nagykanizsa vasutállomásra szállítva 19 korona 100 kgrmonként.

Langenberg Ede, bőrdandós, Budapest

Váci-körút
38. szám.

Utazási bőrdandók, női kézi táskák, dohány- és levél-tárczák. Saját gyártmány.

„DERBY“ melasse erőtakarmány.

Felülmul és pótol minden más takarmányt. — Taralmaz: melasset, buzakorpát, szárított répaszeleteket. — Lovak és hizók részére nagyon ajánlható erőtakarmány.

„MILKA“ melasse erőtakarmány.

Tartalmaz: melasset, szárított sörtörkölyt és buzakorpát. A legjobb tejelő takarmány tehének részére.

GAZDÁK! Utasítsunk el minden melasseval kevert erőtakarmányt, melynek hordozó anyagát az eladó titkolja. A „Derby“ és „Milka“ erőtakarmányok összetételéért szavatol az **Erőtakarmánygyár részvény-társ.** Központi iroda: **BUDAPEST, V., Nádor-utca 30. szám.**

Szálas takarmánynövények termesztése

Szilassy Zoltán és Grabner Emil e hézagpótló és egyedül álló művének beszerzése minden gazdának fontos. Ára tartós vászonkötésben 10 korona. Megrendelhető a „Patria“ r.t. gazdasági könyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

100 pár díszlőszerszám.

Mell- és kumet, ezüst- és aranydíszítésűek, mindenféle munkaszerszámok, gazdasági pokróczok, lótakarók, régi és új esőköpenyek, halinaeszmák, zöld munkaszubonyok, mindenféle uniformisok, livrék, férfi-, női- és gyermek-nyergesek, régi és új fegyverek, kardok és puskák, tűzálló kasszák minden nagyságban, kézi vaskazetták, másoló prések, gyepplőszárak, Candage-ok és mindenféle hasonló szerszámok olcsóbban mint bárhol kaphatók.

Wien, IX., Trödlerhalle 105. — Telefon 20.745. — A küldemény utánvétellel eszközöltetik. Nem alkalmas tárgy kicseréltetik.

Hevesmegyében, Tarnaörs község határában, a Miske-majorban

két jó karban levő cséplőgép

szabad kézből eladó. Egyik a Magyar Államvasutaknak gépgyárából vétetett, 4¹/₂ légkörnyomásu, a másik Clayton és Shuttleworth-féle, 3⁶/₁₀ légkörnyomásu. Megvehető alulirotnál.

Jász-Árokszállás, 1909. november 14.

Márkus József, ügyvéd.

VALÓ-

di francia különlegességek (gummi és halhólyag, ugyszintén összes női óvszerek) F. Berguerand fils leghírneve-sebb párisi gyárostól legelőnyösebben beszerezhető

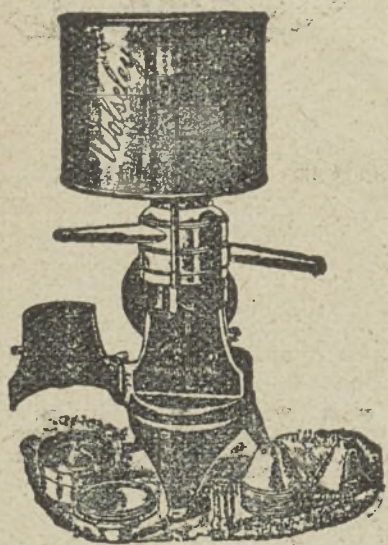
Polgár Sándornál

Budapest, VII., Erzsébet-körút 50. Részletes képes árjegyzék ingyen.

Ezen hirdetés beküldése esetén 15% engedmény. Kivágott a „Gazdasági Lapok“-ból.

A WOLSELEY SEPARATOR

a jelenkor legjobb tejfőző gépe, a separatorok terén legnagyobb vívmány. Könnyű, egyenletes járat. Legelősebb lefőzőzés (0.01%). Legnagyobb biztonság. Legcsekélyebb erőszükséglet. Olcsó árak. — Kapható:

DÉNES B.

motorspecialista raktárában

Budapest, V., Lipót-körút 15.

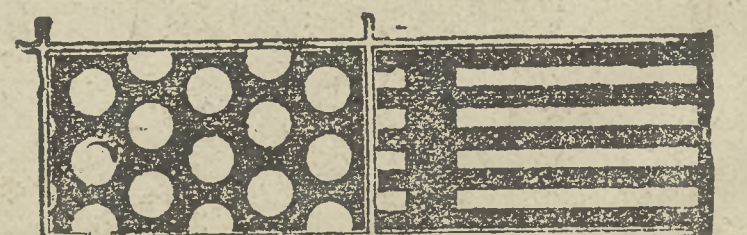
Árjegyzék díjmentesen beküldetik.

Stahel és Lenner

Trieur- és lemez-lyukasztó-gyár
BUDAPEST.

Ajánljuk TRIEURJEINKET és OSZTÁLYOZÓ GÉPEINKET gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására

TÖREKROSTÁK és minden fajta LEMÉZROSTA gőz-öséplő gépek számára.

Alanti 2 éves gyökeresem erőteljes és duggyökérzetű öreg szőlők pótlásánál biztos megeredésü!!!
Készlet gyökeres 1 és 2 éves 1 millió, Árjegyzék kívánatra bárkinek küldetik bérmentve! Sima készlet 3 millió.
Kivonat MICHL ISTVÁN tata-tóvárosi immunis mintaszőlőtelepe árjegyzékéből:

A szőlőfaj neve	2 éves gyökeres		Sima		A szőlőfaj neve	2 éves gyökeres		Sima		A szőlőfaj neve.	2 éves gyökeres		Sima	
	száza	ezre	száza	ezre		száza	ezre	száza	ezre		száza	ezre	száza	ezre
BORFAJ:					CSEMEGEFAJ:									
Overni hamvas fehér	7.	50.	2.40	20.	Kadarka nemes fekete	6.	44.	1.20	8.	Musc. frontignon rouge piros	—	—	2.50	20.
Burgundi	7.	50.	1.40	10.	Merlott	6.	40.	1.	7.	" hamburg fekete	—	—	3.50	30.
Erdei (fehér baka)	7.	50.	1.4	10.	Nagy Burgundi	—	—	1.20	8.	" Maerstiold c.	—	—	3	25.
Erdei (fehér bakar) 1 éves	5.	36.	—	—	Oportó fekete	7.	50.	1.20	9.	Augustana fehér	—	—	5.	—
Erdélyi leányka	7.	50.	3.	20.	Othelló 1 éves	6.	44.	1.20	9.	Calábriai	10.	80.	3.	24.
Ezerjő 1 éves	6.	40.	1.	7.	Vegyes borfaj	6.	40.	1.	6.	Osaba gyöngye	—	—	14	100.
Fehér Bogdányi dinka	7.	50.	1.60	13.						Damaskusi fehér	10.	80.	3.	25.
Furmint	6.	44.	1.2	9.						Ezredéves emlék	12.	100	2.50	20.
Járdovány	7.	50.	1.60	13.						Ferdinand Lesseps	11.	90.	3.50	30.
Mézes fehér	6.	45.	1.20	8.						Genau őrás	11.	90.	2.50	20.
Mir, ovacs	8.	70.	1.70	14.						Kecskecsés	10.	80.	2.	16.
Mustos Kadarka	—	—	1.20	8.						Kossuth Lajos	—	—	3.50	30.
Olasz rizling	5.	40.	1.	6.						Madelaine angevine 1 é.	8.	60.	1.60	12.
Rajnai Rizling	—	—	1.40	10.						" royal	—	—	2.	15.
Rakk	7.	50.	1.40	10.						Malaga	9.	70.	3.	25.
Sauvignon	6.	44.	1.2	8.						Melinet (homok király)	11.	90.	3.	25.
Szerémi zöld	7.	50.	1.20	9.						Passatúti	10.	80.	1.60	12.
Szlankamenka 1 éves	6.	44.	1.2	9.						Precoce de Malingre	9.	70.	1.60	12.
Zöld Sylváni	6.	45.	1.20	8.						Szemendriai	10.	80.	2.	16.
Bogdányi dinka piros	—	—	2.	15.						Kecskecsés piros	11.	90.	2.50	20.
Kövindika	6.	44.	1.20	8.						Malaga rosea	—	—	3.	24.
" 1 éves	5.	35.	—	—						Malakoff Usum	—	—	3.50	30.
Szlankamenka	7.	50.	1.60	12.						Rosa minna di Vacca	11.	90.	2.50	20.
" 1 éves	6.	40.	—	—						Dodrelábi fekete	—	—	2.	16.
Tramini	7.	50.	2.40	20.						Izabella	—	—	1.60	12.
Veltelini	6.	44.	1.20	8.						Malaga kék	—	—	3.	25.
Alicante boucnet fekete	6.	44.	1.20	8.						Ökörszem	—	—	2.	16.
Aramon	—	—	1.20	8.						Vegy. csemege exquisit fajok	9.	70.	3.	25.
Carbenet	—	—	1.	7.						" kiváló jó	8.	60.	2.	15.
										" chasselas fajok	7.	60.	1.40	10.
										Rip. portális 1. oszt.	7.	45.	2.50	20.

MEGJEGYZÉS. Mindazon küldeményeket, melyek a 60.900. sz. miniszteri rendeletnek meg nem felelnek, kötelezem magam legott saját költségemen visszahozatni s a megrendelő által kifizetett összeget megteríteni. Fenti árak csomagolás nélkül értendők, melyért csupán saját kiadásaim számítom fel. A vevőzők fajiszták, szokványminőségűek, peronospora, oidium és jégverésmentesek, őszi szedésűek. Megrendeléshez 1/3 előleget kérek. — Telepem: Bécsben, Budapesten, Prágában, Szegeden, Párisban, Pozsonyban, Ostendében elsőrendű érmet és Ostendében még királyi kitüntetést „koronás arany érdemkeresztet” nyert. — Több ezer elismerővével tanuskodik, többek közt állami, főhercegi és temérdek uradalmi telepekről is — a pontos és lelkiismeretes kiszolgálásról.

BÁRDOS és BRACHFELD

MŰSZAKI ÉS VILLAMOSSÁGI VÁLLALAT.

BUDAPEST VI. GYÁR UTCA 5 SZ.

MOTOROSZTÁLY:

BENZINMOTOROK, BENZINLOCOMOBILOK,
ÉS CSEPLŐKÉSZLETEK, SZIVOGÁZMOTOROK,
MAGAS NYOMÁSÚ NYERSOLAJMOTOROK.
MALOM BERENDEZÉSEK.

ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE

ASODRONYÚVEGES ISTÁLLÓABLAK

★ UJDONSÁGOK ★

A REFORM MELEGÁGYABLAK

EZEN, VALAMINT MINDENMŰ VASSZERKEZETI MUNKÁLATOKAT ELVÁLLAL ÉS ELKÉSZÍT FARKAS és TÁRSA VASSZERKEZETI GYÁRÁ

BUDAPEST VI. LEHEL UTCA 8. TELEFON 82-70.

Tervek és költségvetésekkel készséggel szolgálunk. Kérjen ingyen árjegyzéket!

AMEZŐGAZDÁK ZUHATÁGKUTYÁJA

Bő gyakorlati tapasztalatok alapján készít: Pálmaházakat, növényházakat, téli-kerteket, továbbá a Farkas-féle „REFORM” melegágyablakokat, melyek minden eddig felülmúlnak. A növényházak és téli-kertek tervezésénél Bernolák Gábor ur, budapesti neves kereskedelmi kertész gyakorlati szak tudásával közreműködik.

Farkas és Tsa

Budapest,
VI., Lehel-utca 8/g.

ACAZDASÁGBANNEL KÜLDZHETETLENEK

SERTÉSELADÁSOK ÉS VÉTELEK

legjobb és legpontosabban eszközölköztek úgy sovány mint hizott állapotban

Telefon 97-05.   Telefon 97-05.

URL REZSŐ

Sertésbizományosnál Budapest VIII ker. Népszínházutca 22 szám Polgári serfőzde bérpalata.

Legjobb tejkannák

tejhűtők és tejpgazdasági eszközök kaphatók

Első magyar tejpgazdasági gép- és eszköz-gyár

FUCHS és SCHLICHTER

Budapest, VI., Jász-utca 7

ARJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE

„RAPID”

műtrágyaszóró - készülék

1909. évi július hó 1-től fogva 46 koronáért kapható.

Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál:

Weisz Jakab

a szabadkai műtrágya-gyár és a „Tubular” amerikai tej-separátor művek vezérképviselője

Budapest, V., Lipót-körút 7/K. szám.

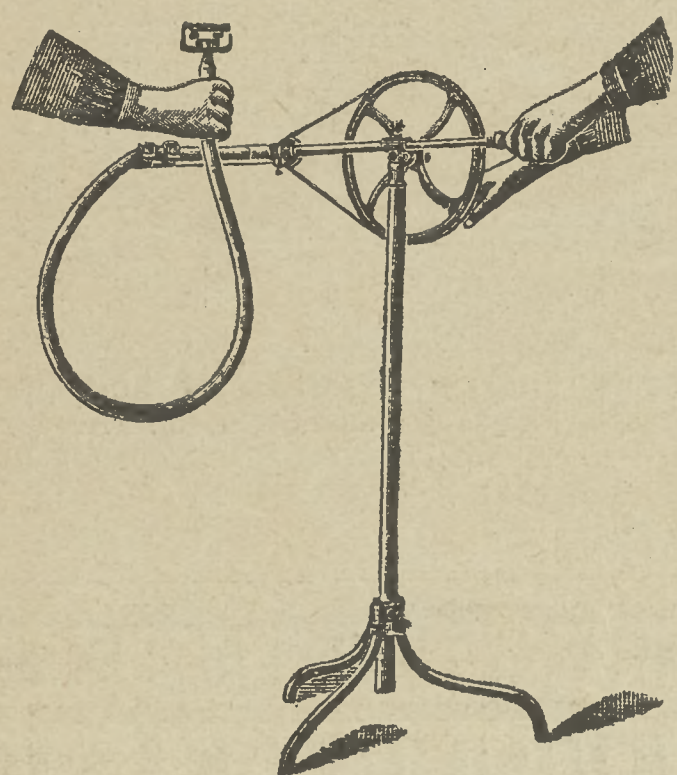

MINDEN GAZDA TUDJA,

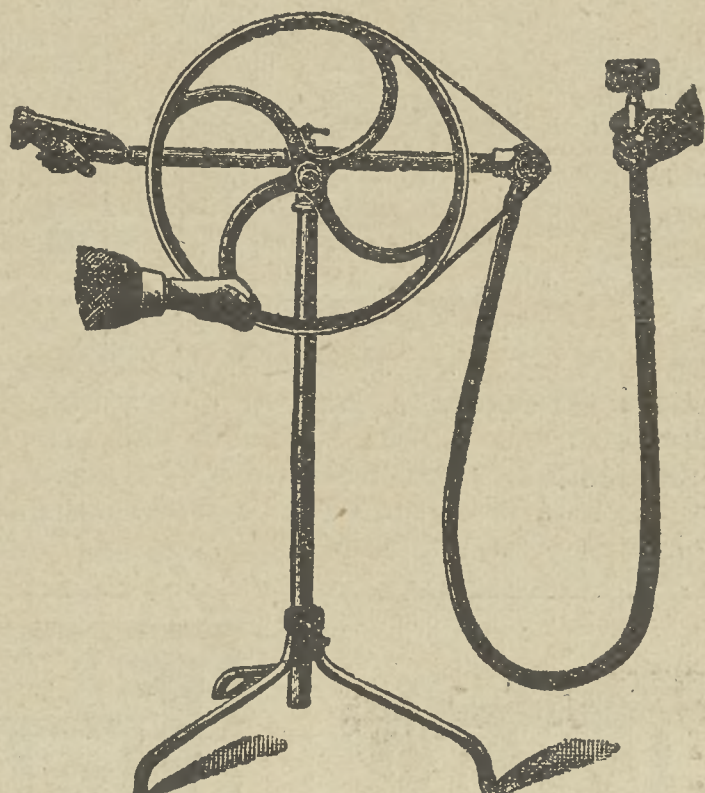
hogy a rendszeres és alapos nyírás egyik főtenyezője háziállataink fejlődésének. A test anyagcseréje előmozdittatik, az étvágy fokozódik s az állat örömeire gyarapodik. A lovak munkabírása nagyobbodik, közérzetük élénkebb s a tehenek bebizonyíthatólag több tejet adnak. E nyírógépekkel a nyírás játszva, oly alaposan elvégezhető, mint ahogy kézzel még megközelítőleg sem lehet.

Minden gyakorlatlan ember képes e nyírógéppel egy lovat vagy szarvasmarhát 10–12 perc alatt a legökényesebben megnyírni.

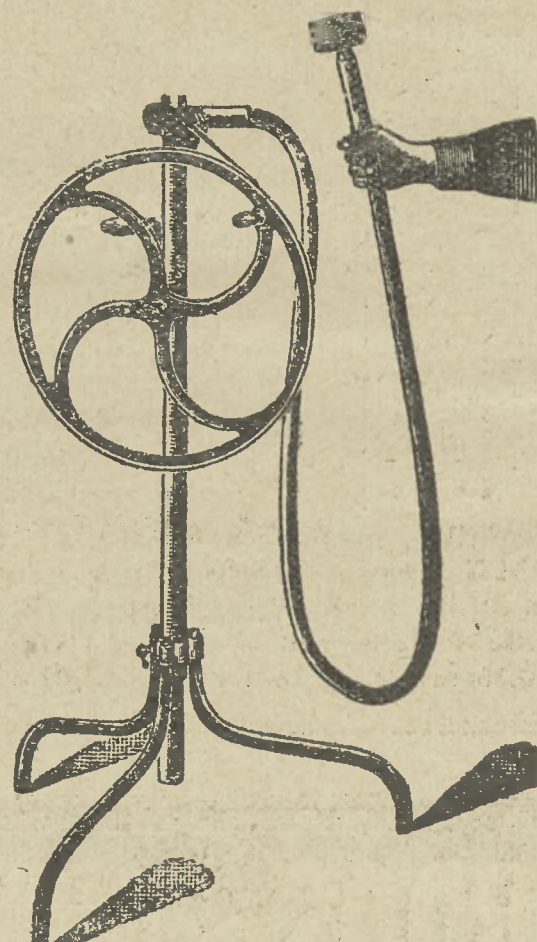
A Hauptner-nyírógépek emellett rendkívüli munkaképességükkel, tartósságuk, egyszerű szerkezetük s könnyű kezelhetőségükkel tűnnek ki a többi gyártmányu nyírógépek fölött. Más silányabb reklámáruval össze nem tévesztendő.

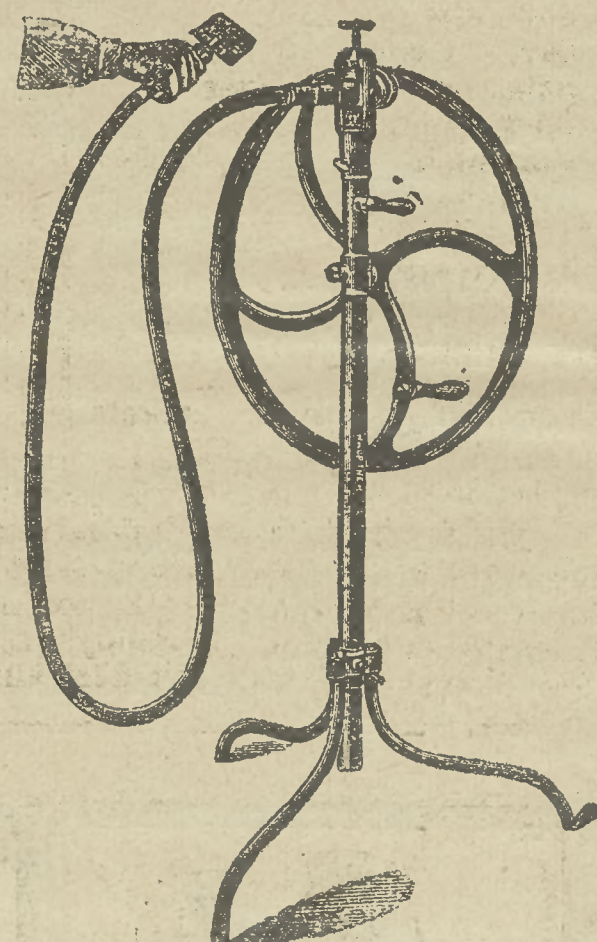
8550. Eredeti Hauptner-nyírógép 30 cm. átm. lendkerék, 1½ m. hajlékony spiráltengelyvel, kendertömlőben, kis könnyű forgatható állvánnyal, teljes felszereléssel, 1 nyíróollóval ... K 75.—

8555. Erősebb kivitelben, 52 cm. átm. lendkerék, 2 m. spiráltengely, fogaskerékáttétel, teljes felszereléssel, 1 nyíróollóval ... K 107.—

8565. Kitünő Hauptner-nyírógép. Leghasználtabb modell. A legökényesebben szabályozható s könnyen hordozható állvánnyal, összecuknató háromlábbal, 52 cm. átm. lendkerékkel, szíjhajtásra, 2 m. spiráltengelyvel, bőrtömlőben, tengelytartóval s precíziós fogantyúval, összes kellékeivel, 2 nyíróollóval ... K 132.—

8570. Legújabb javított modellű Hauptner-nyírógép. Dörzshajtású, zajtalan működésű. Szilárd, szabályozható állvánnyal, összehajtható háromlábbal, 62 cm. lendkerékkel s 2 m. bőrtömlős spiráltengelyvel. Kiválóan gyorsanjáró, erősen szerkesztett, nagy üzemképességű gép. Tengelytartó s precíziós fogantyúval, összes kellékeivel, 2 nyíróollóval ... K 166.—

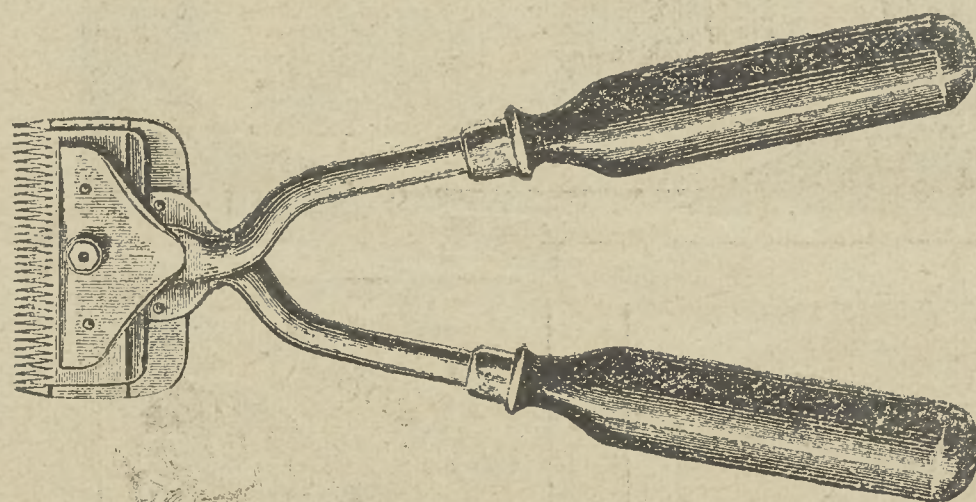
Nyíróollók élesítését bérmentes felküldésnél 24 óra alatt szakszerűen elintézzük.

A nyírógépek rendelésénél kérjük megadni, hogy azok ló, gulyabeli vagy istállószarvasmarhák, avagy juh nyírására kívántatnak-e, hogy a megfelelő nyíróollóval felszerelve szállithassuk.

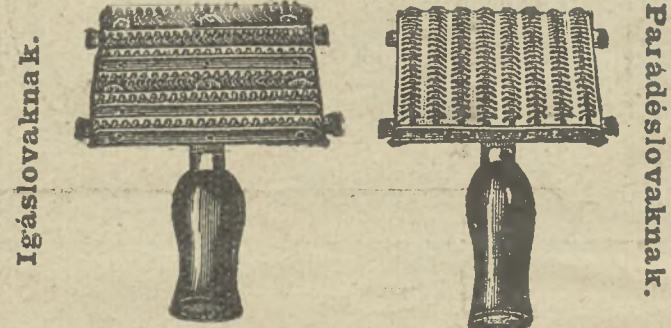
Árak budapesti raktárunkból ládába csomagolva, készpénzfizetés mellett értetődnek, kimerítő használati utasítással együtt.

8525. Eredeti „Rapide“ nyíróolló, szarvasmarha s juh nyírására a létező legjobb kézi nyíróolló, 1 tartalék-késsel, dobozban ... K 3.58

8504. Hauptner „A“ modellű kétkézű nyíróolló, szabályozó-csavarral, nikkelezve ... K 6.85

„Bucefalus“ a legkitünőbb állatvakarók, amelyek a bőrt tel nem sebzik, igen erős kivitelben s rozsdá ellen védő anyaggal bevonva, parádés- vagy igazlovaknak kétféle kivitelben. Darabja ... K 2.50

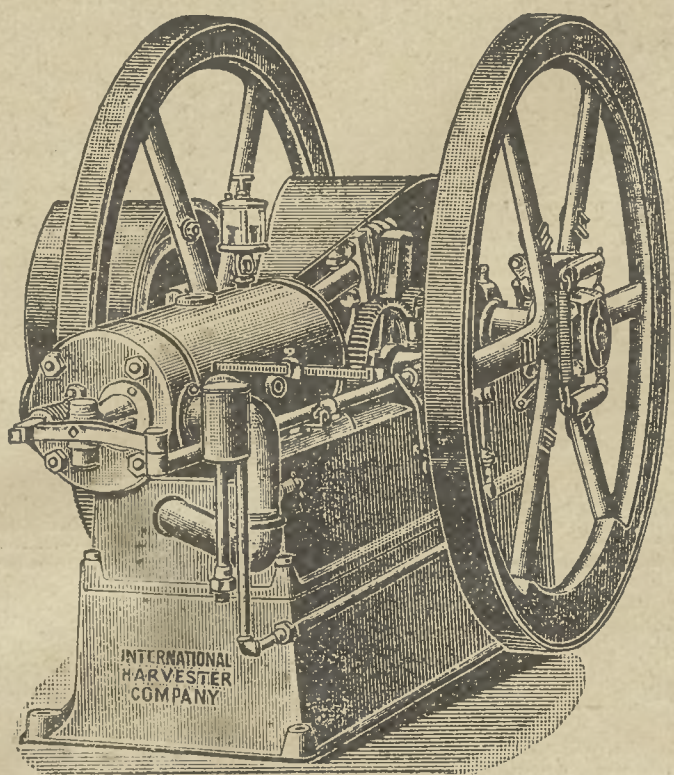
Főraktár és vezérképviselő:

GEITNER és RAUSCH

cégnél

BUDAPEST, VI. KER., ANDRÁSSY-UT 8/G.

I. H. C. benzine motor.

Mc CORMICK

Harvesting Machine Comp., Chicago, U. S. A.

Igazgatóság és főraktár:

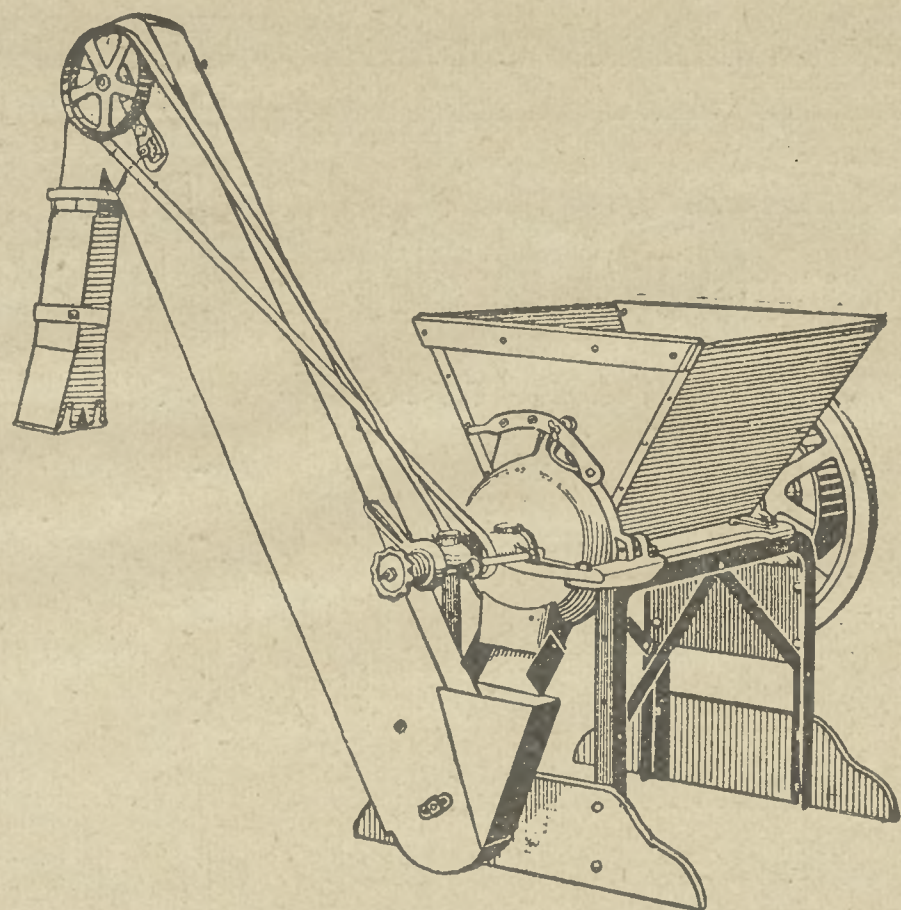
Budapest, V., Alkotmány-utca 12. sz.

I. H. C. BENZINMOTOROK

1—25 tényleges lóerővel stabil felállításra és lokomobil alakban mint takarmánykészítő, vízszivattyúzó és cséplőmotorok rohamosan terjednek, mert **üzemük a legegyszerűbb, legbiztosabb és legolcsóbb.**

Gazdasági célokra csakis az eredeti amerikai I. H. C. benzine motor felel meg, mert kezelését az egyszerű béres is elsajátítja.

Teljes modern takarmánykamra-berendezést a legjutányosabb árban szállítunk és azok tervezését műszaki közlegeinkkel díjmentesen végezzük.

„International“ egyetemes csővestengeri-daráló gép.

Mc Cormick TÁRCSÁSBORONÁK

egyenletes munkájuk, könnyű vontatásuk, legerősebb szerkezetük és legkiválóbb anyaguk révén a legkedveltebbek és legelterjedtebbek. **A tavaszi szántásokra a legújabb szabadalmazott és a hazai viszonyoknak teljesen megfelelő Mc Cormick**

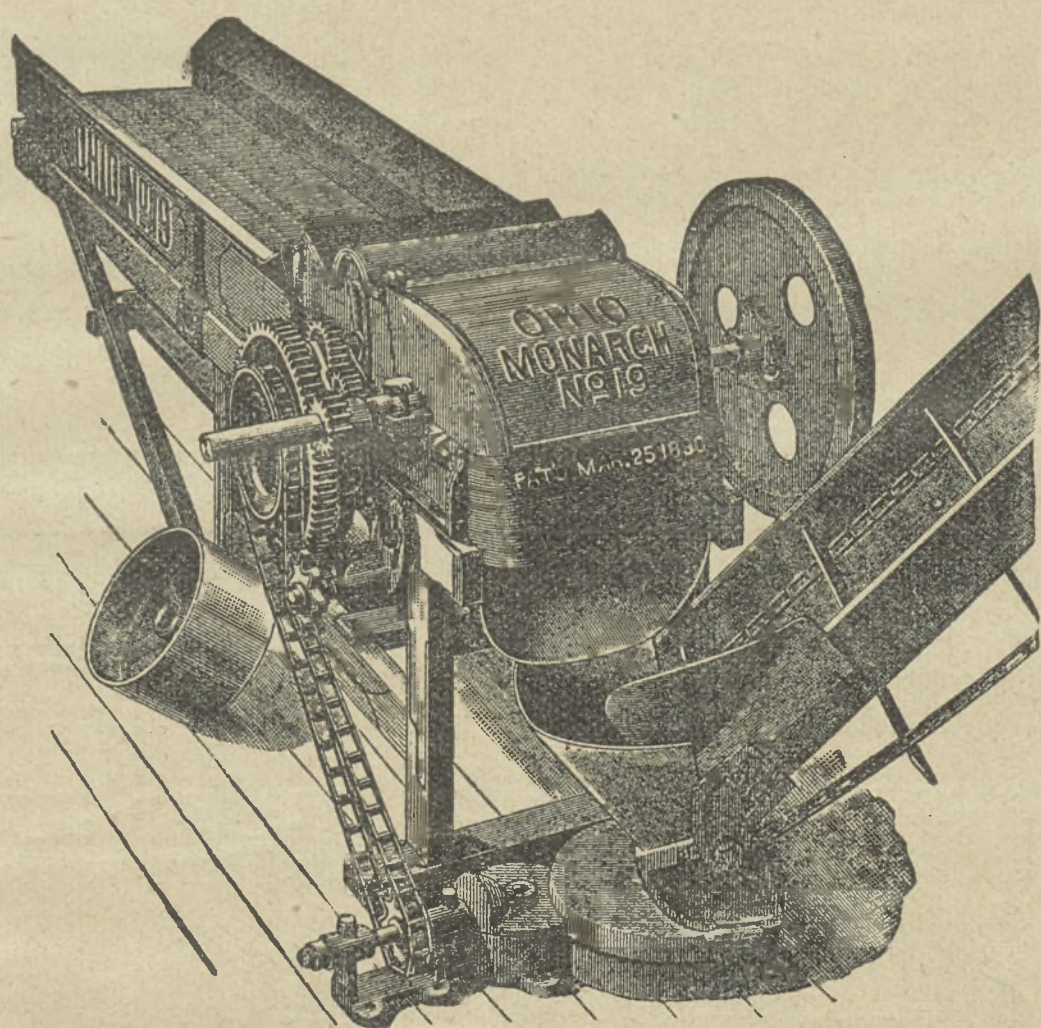
tárcsás boronát

már most kérjük megrendelni, miután gyárunk különben nem képes az óriási szükségletet idejében szállítani.

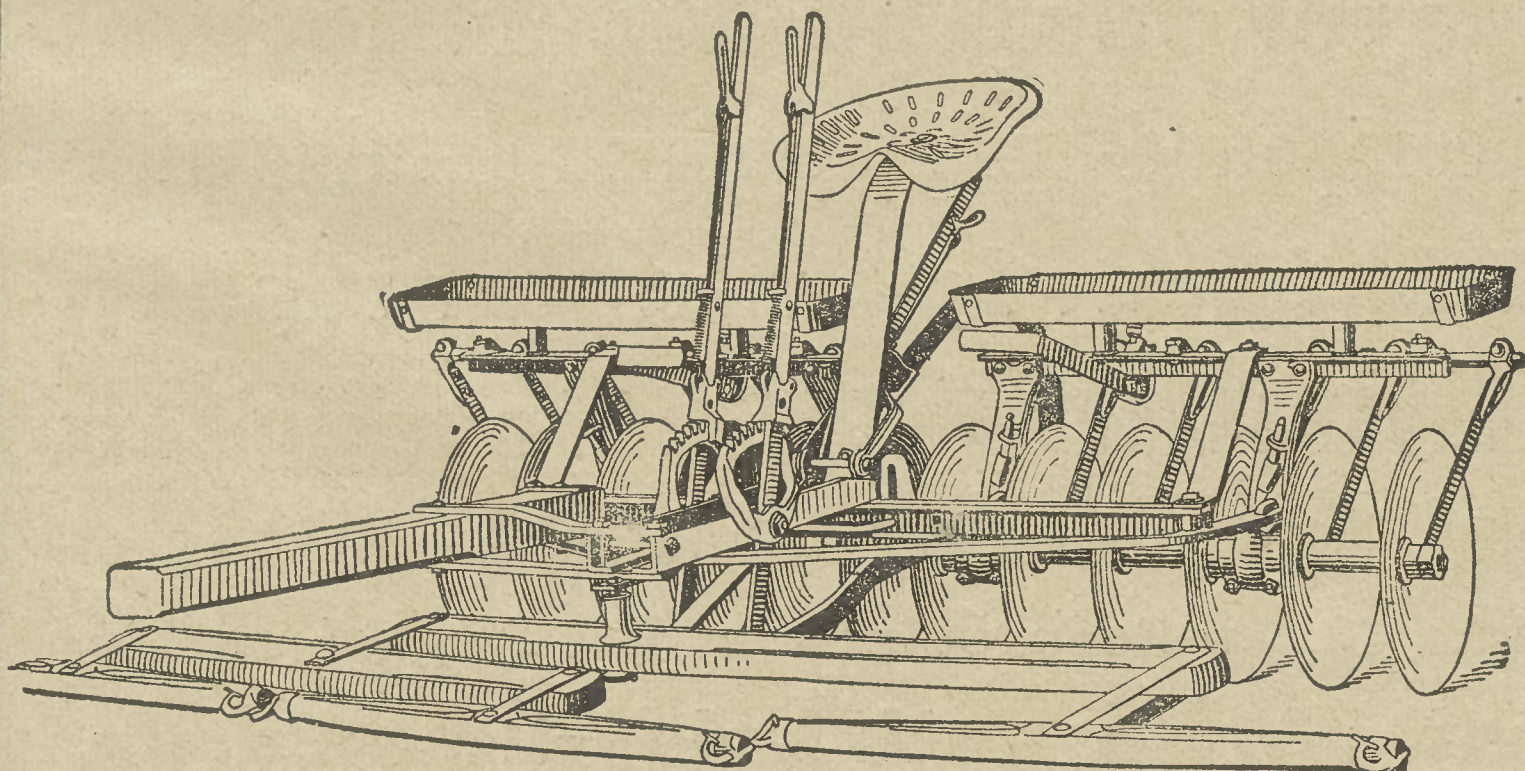
„OHIO“ = eredeti amerikai = takarmánykészítő gépeinket

államilag szubvencionált községek mint a legjobbnak bizonyult gépet óriási mennyiségben vásárolják.

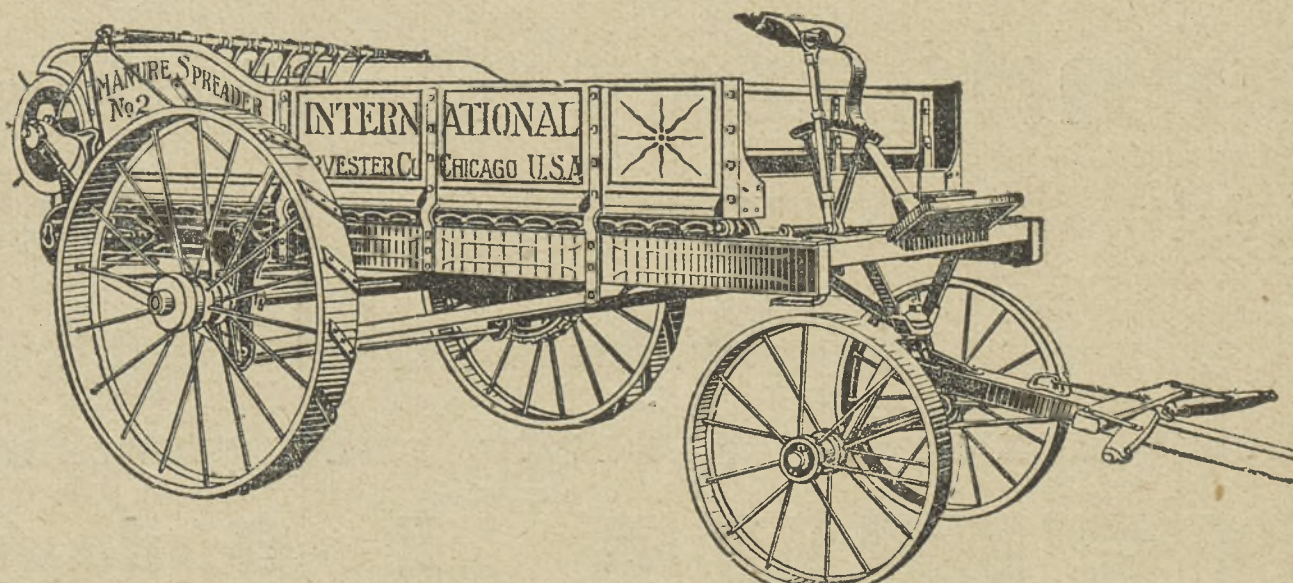
Képes árjegyzéket kívánatra díjmentesen küldünk.

„Ohio“ tengeriszártépgép.

Mc Cormick tárcsásborona.

„International“ istállótrágyaszórókocsi.

ALAPITTATOTT 1850-hen.

TELEFON 42-50.

EREDETI

FOWLER-FÉLE GŐZEKÉK

PÁRATLANOK

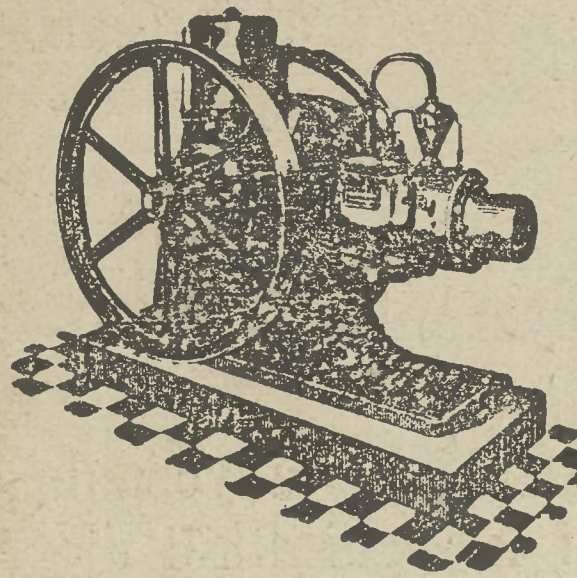
munkateljesítményben, tartósságban és az üzemben való takarékoságban

JOHN FOWLER & Co

BUDAPEST-KELENFÖLD

vasutállomással szemben.

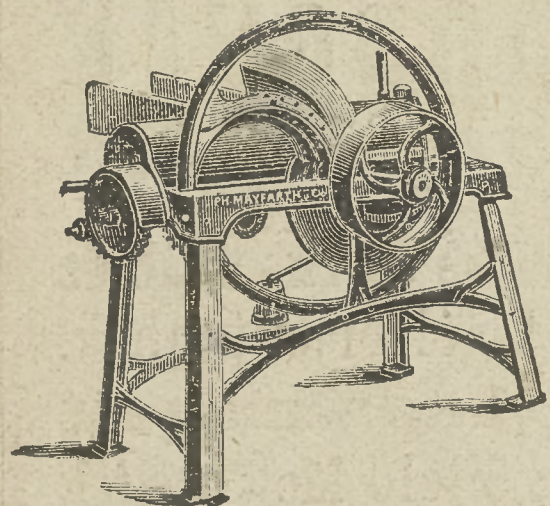
CLIMAX és ECLIPSE

nyersolaj-motorok és lokomobilok.

Legjobb és legolcsóbb hajtóerő mezőgazdasági és ipari célokra

Nincs robbanási veszély, se pénzügyőri ellenőrzés. — Elsőrangú referenciák.

BACHRICH és TÁRSA motorgyár
Budapest, Szabadság-tér, József-palotaTakarmánykészítő gépek,
szecskavágók, répavágók,
daráló gépek,
takarmányfüllesztők,
trágyalé-szivattyúk,gyártanak és szállítanak legújabb
:: és bevált szerkezet szerint ::Mayfarth Ph. és Tsa mezőgazdasági gépgyárak,
vasöntődék és gőzhámorok

Bécs II., Taborstrasse 71.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Képviselők és viszontelárúsítók kerestetnek.

HOMOK — ARANY

A LEGJOBB ÉS LEGOLCSÓBB ÉPÍTŐANYAG

a homokból, cementtel vagy mészszel készült falazótégla, tetőcserép, fal és padlólapok, csövek stb., Dr. Gaspary rendszere szerint előállítva, Dr. Gaspary kezi vagy erőhajtásra berendezett gépein vagy formáin, a legkülönbözőbb árakban. — A 84. szamu ismertetési brosúra ingyen, levelezés és nyomtatványok magyar nyelven.

LEIPZIGER CEMENTINDUSTRIE Dr. GASPARY & Co.
MARKRANSTÄDT, Leipzig mellett (Németország).

LŐRINCZ ISTVÁN

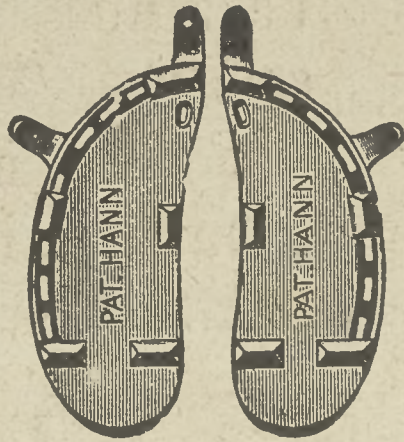
angol lovagló csizmák, valamint önkéntesi
huszár- és tüzér-csizmák egyedüli készítője.

Nagy választék a készletben.

Budapest, IV., Múzeum-körút 5.

Ökörpatkók

alkalmasak, tartósak és olcsók.

HANN' jeggyel ellátva.

Kérjen és figyeljen pontosan ezen jegyre. mert

patkóink minden tekintetben utolérhetlenek!

Rendes csülökpatkók ökrök részére. Szabadalmazott lópatkók, első díjakkal kitüntetett patkók, igás és háttas lovak részére, szakférfiak által legmelegebben ajánlva. Patkó- és csülökszegek. Sróf- és rúdvasalások, vasalási eszközök és szerszámok.

M. HANN'S SÖHNE

RAINFELD a/d. Gölsen N.-Ö.

Lyukfuró v. srófkészülékes hordódugólemezek czég-nyomattal vagy anélkül, szállításra és beraktározásra szánt hordókhöz minden nagyságban és mennyiségben.

Minták és árjegyzékek ingyen!

KEMNA szabadalmazott

FORRÓGŐZEKÉI

SCHMIDT mérnökdoktor hírneves füstcső-tulhevitőjével minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszert úgy teljesítőképeség, mint tartósság tekintetében messze felülmúlnak és lényegesen kevesebb szénét fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel készséggel szolgál

KEMNA J. Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 8. sz.
Sürgőnyczim: KEMNA, BUDAPEST. Telefon 91-21.